



รายงานการวิจัย

รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



รายงานการวิจัย

รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Physical Activity Patterns for Children
to Teach Basic Ethics in the Northeast Care Center

ศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อสอบถามสภาพสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อประเมินผลรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยเอ็ด, ขอนแก่น, กาฬสินธุ์, มหาสารคาม) ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็ก จำนวนทั้งสิ้น 354 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 90.39 และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักสังคมวิทยา กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive method) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ว่า มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 และทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1970) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดนี้มีค่าเท่ากับ .96

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กิจกรรมดนตรี จังหวะ และการเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม กิจกรรมเล่นเกม กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมด้วยนิทาน กิจกรรมพี่สอนน้อง กิจกรรมในวงกลม โดยใช้หลักธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักภavana 4 ได้แก่ ภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา อีกทั้งการนำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ รับศีล แม่เมตตา นั่งสมาธิ และใช้เพลงธรรมะ นิทานธรรมะ ในการนำเข้าสู่กิจกรรม เป็นต้น

2) ผลการสร้างกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ที่ได้เป็น PSEW – Development ประกอบด้วย

1) กายภาวนา (กาย) (Physical Development) พัฒนาการด้านร่างกาย คือ การดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้

2) ศิลภาวนา (สังคม) (Social Development) พัฒนาการด้านสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น

3) จิตภาวนา (จิตใจ) (Emotional Development) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ คือ การมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และ ความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ร่าเริงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือ มีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู

4) ปัญญาภาวนา (ปัญญา) (Wisdom Development) พัฒนาการด้านสติปัญญา คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดี และคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้ แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค์อยู่เสมอและรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้

3) ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบ, กิจกรรมพลศึกษา, จริยธรรม

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the arrangement of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the Northeastern Childhood Development Centers, 2) to create a model of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the said Centers, and 3) to evaluate a model of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the said Centers which had been created. The samples were the heads and staff members, totally 320 in number, of the Northeastern Early Childhood Development Centers situated in Roi Et, Khonkaen, Kalasin and Mahasarakham. They were selected via the means of simplistic sampling based on the Krejcie and Morgan Table (1970). Besides, 15 specialists were selected by the purposive sampling method, and they were divided into three groups, namely, sociological, Early Childhood education and religious groups, each of which figured 5 in number. The research tools employed for data collection comprised interviewing, recording and five-rating scale questionnaire, with its IOC (Index of content validity) in the range of 0.60 – 1.00 and its reliability at 0.96 (proved by Alpha Coefficient of Cronbach-1970) .

The research results were as follows:

1) The study of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the Northeastern Early Childhood Development Centers found such activities as music, rhythm and motion; initiative-bound activity; experience enhancement; open air activity; liberal activity/corner-crossing; game playing; telling tales and stories; elder-teaches-younger activity; and inside-circle activity. All the activities were arranged on the basis of the Buddhist principles of *Tisikkhā*, i.e. *Sila* (Precept), *Samādhi* (Meditation) and *Paññā* (Wisdom), and four Development methods consisting of *Kāyabhāvanā* (Physical Development), *Silabhāvanā* (Social Development), *Cittabhāvanā* (Emotional Development) and *Paññābhāvanā* (Wisdom Development). Moreover, the daily Buddhist activities were also practiced, comprising chanting psalms, paying respect to the Triple Gem,

extending of loving-kindness, observance of Sila, practicing meditation, singing the Dhamma songs, telling tales and stories and the likes.

2) The model for arrangement of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the Northeastern Early Childhood Development Centers could be designed as PSEW-Development Model, which could be elaborated as follows: (1) Physical Development or Kāyabhāvanā (P) means taking care of oneself in the daily life and being friendly to the surrounding environment by means of moderate consumption of the requisite matters in terms of both quantity and quality. (2) Social Development or Silabhāvanā (S) implies the good relationship with social surroundings, i.e. behaving in line with disciplines and legislations, not being harmful to the others but making friends of them instead. (3) Emotional Development or Cittabhāvanā (E) refers to mental ability, i.e. the mind that is full of mindfulness, meditation and diligence; mental health, i.e. the mind that is full of fun and fresh, being prepared to educate and develop oneself; and mental quality, i.e. the mind that is full of loving-kindness, compassion and gratitude. (4) Wisdom Development or Paññābhāvanā (W) indicates good understanding, ability to realize the value and virtue of good actions and ability to solve the problems, i.e. the knowledge to discriminate good and bad, to realize the truth and how to innovate new inventions.

3) The evaluation of the model for arrangement of health education activities for Early Childhood to implant basic ethics in the pupils in the Northeastern Early Childhood Development Centers featured an enhancement of pupils' basic ethics in the physical, social, emotional and wisdom dimensions with statistical significance at .05.

Key words : Model / Health education activities / Ethics

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	3
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	3
4. สมมุติฐานการวิจัย	3
5. ขอบเขตการวิจัย	4
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	4
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ	7
2.2 ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษา	20
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	22
2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมขั้นพื้นฐาน	47
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	72
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	74
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	76
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	80
4.1 ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อ ปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	80
4.2 ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝัง จริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	83
4.3 ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อ ปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	100
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	107
5.1 สรุปผลการวิจัย	107
5.2 อภิปรายผล	110
5.3 ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	119
-รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	120
-เครื่องมือการวิจัย	122
-ประวัติผู้วิจัย	129

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ลำดับขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามทฤษฎีของ Erikson	64
ตารางที่ 2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
ตารางที่ 3	สรุปผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อสอบถามสภาพสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	80
ตารางที่ 4	สาระการเรียนรู้ และการบูรณาการ	85
ตารางที่ 5	รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	99
ตารางที่ 6	ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	100
ตารางที่ 7	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ	102
ตารางที่ 8	ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านกาย	102
ตารางที่ 9	ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านสังคม	103
ตารางที่ 10	ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านจิตใจ	104
ตารางที่ 11	ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านปัญญา	105

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	กระบวนการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธศาสนา	55
ภาพที่ 2	กรอบแนวคิดการวิจัย	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยที่เกิดจากภายนอกของสังคม และปัญหาที่เกิดขึ้นยังมีความสลับซับซ้อนและรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามลักษณะโครงสร้างของสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซับซ้อนขึ้น อีกทั้งมีความเชื่อมโยงระหว่างสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่งได้อย่างง่ายดาย ส่งผลทำให้มีการแลกเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายวัฒนธรรม หรือการเกิดของวัฒนธรรมใหม่ๆ ขึ้นมาอย่างมากมาย หากสังคมใดมีโครงสร้างที่ไม่มีความเข้มแข็ง หรือมีโครงสร้างที่ไม่สอดคล้องหรือมีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะรับปัญหาที่เกิดจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก็จะทำให้ความรุนแรงของปัญหามีมากขึ้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในสังคมทุกระดับ คือ “สมาชิกของสังคม” หรือ “คน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของคนในช่วงอายุที่เรียกว่า “วัยรุ่น” ที่นับวันจะมีแนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นหรือการเพิ่มของปัญหามีมากขึ้นและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจาก “วัยรุ่น” ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, 2553) มีลักษณะทางร่างกายที่เจริญเติบโตเต็มที่ เริ่มมีพัฒนาการทางเพศ ลักษณะทางอารมณ์ ต้องการความอิสระมากขึ้นจึงมักขัดแย้งกับผู้ปกครองอยู่เสมอ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย มีการแสดงออกที่แข็งกร้าว เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ทำตามกลุ่มเพื่อน มีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ช่วงปฐมวัยหรือ 5 ขวบแรกของชีวิตเป็นช่วงโอกาสทองที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่เหลือทั้งหมดของมนุษย์แต่ละคนพัฒนาการในช่วงนี้เปรียบดังรากแก้วแห่งชีวิต (อภิญา ตันทวีวงศ์, 2557) ร่างกายและสมองของเด็กจะเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วหากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การพัฒนาที่ถูกต้องและไม่เนิ่นช้าจะทำให้เด็กมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางสติปัญญาและความมั่นคงทางอารมณ์ (จิราภรณ์ แผลงประพันธ์, 2556) โดยการพัฒนาทางสมองของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการทางสิ่งแวดล้อม คุณภาพของการเลี้ยงดูระดับการปฏิสัมพันธ์ที่เด็กได้รับและการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดที่มีโอกาสที่จะพัฒนาทักษะทางด้านการรับรู้ ภาษา อารมณ์และสังคมอย่างเต็มที่ สามารถเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์แข็งแรงมีความเชื่อมั่นและรู้จักคุณค่าของตนเองการพัฒนาในช่วงปฐมวัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาวโดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศและลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพราะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่าง

เหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ สูงจึงนำไปสู่การมีโอกาสนในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและเป็นแรงงานคุณภาพที่มีรายได้สูง ส่งผลให้ อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลง (อภิญา ตันทวีวงศ์, 2557)

ปัจจุบันนานาชาติให้ความสำคัญกับช่วงปฐมวัยเป็นอย่างมากเห็นได้จากการที่ สมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement: IEA) กับศูนย์วิจัยเด็กปฐมวัย (Centre for Research in Early Childhood: CREC) และสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (National Foundation for Educational Research: NFER) ของสหราชอาณาจักรได้มีการเตรียมพร้อมที่จะมีการประเมินผล การศึกษาด้านเด็กปฐมวัยระดับนานาชาติ (Early Childhood Education Study: ECES) โดยจัดให้ มีการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปฐมวัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาปฐมวัยกับ การเรียนรู้และการพัฒนาเด็กบทบาทของการศึกษาปฐมวัยในการเตรียมความพร้อมเด็กที่จะเรียนรู้ใน โรงเรียนและสภาพแวดล้อมนอกโรงเรียนเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการวางกฎเกณฑ์มาตรฐานด้าน การศึกษาปฐมวัยในบริบทนานาชาติซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในด้านต่างๆ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) หรือแม้แต่สหประชาชาติยังจัดให้มีการประชุมโลกว่าด้วยการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อม ของเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่การศึกษาระดับประถมศึกษาและมีการประกาศปฏิญญาการศึกษาที่จะระดม ทุกประเทศและผู้เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามวาระการศึกษาที่กำหนดและเสนอวิธีการประสานงาน การสนับสนุนงบประมาณ และการติดตามผลทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับชาติ เพื่อโอกาส ทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็น สมาชิกด้วยเช่นกัน แต่จากผลสำรวจพบว่าประเทศไทยมีเด็กอายุ 2-5 ปี ประมาณ 3.6 แสนคน ไม่ได้ รับการดูแลพัฒนาการ ขณะที่อีก 9.1 แสนคนได้รับการดูแลอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่ได้ มาตรฐานหรือมีมาตรฐานอยู่ในระดับขั้นต่ำทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพโดยกรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข ในปี 2555 ยังพบปัญหามาตรฐานและคุณภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งปัญหาด้านการ ดำเนินงาน ด้านความพร้อมของทรัพยากร ด้านคุณภาพของครูพี่เลี้ยง ปัญหาความปลอดภัย รวมถึง คุณภาพการเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีเด็กปฐมวัยถึง 4 แสนคน ที่มี สภาพปัญหารุนแรงต้องการความช่วยเหลือด้านพัฒนาการ และมีแนวโน้มจำนวนเด็กกลุ่มนี้จะเพิ่ม มากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ยังไม่มีมาตรการระดับชาติในการป้องกัน คัดกรองกลุ่มเสี่ยง และกระตุ้น พัฒนาการเด็กอย่างจริงจัง (อภิญา ตันทวีวงศ์, 2557) และจากการประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็ก ปฐมวัยทั้งหมดกว่า 20,000 แห่งทั่วประเทศโดยกรมอนามัยในปี 2555 พบว่ามีเพียงร้อยละ 67 เท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินแต่กระนั้นก็ยังพบว่าส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาทั้งในด้านการ ดำเนินงานและความพร้อมของทรัพยากร (อภิญา ตันทวีวงศ์ และ พัชรา เอี่ยมกิจการ, 2557)

จากที่กล่าวมานั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องมีการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงและให้สอดคล้องกับมาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสนใจในการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยมีวัตถุประสงค์การนำกิจกรรมทางพลศึกษาโดยสอดคล้องกับจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้สำหรับเด็กปฐมวัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ดียิ่งขึ้น เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาศึกษาปฐมวัยให้ได้มาตรฐานและผ่านเกณฑ์การประเมินต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เจริญเติบโตสมวัยสามารถที่จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นพลเมืองประเทศและเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. สภาพการนำหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. สมมุติฐานของการวิจัย

รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาขึ้นจากการนำแนวคิดทางพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎีทาง

การศึกษามาเป็นฐานคิด ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่าการนำหลักพุทธศาสนามาใช้ในการจัดกิจกรรม สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กและเยาวชนได้ในหลาย ๆ ด้าน

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาตามหลักจริยธรรมพื้นฐานหลังการทดลองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาตามปกติ

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

5.1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

5.2) ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.3) ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลา 1 ปี (ระหว่าง 1 ตุลาคม 2558–30 กันยายน 2559)

5.4) ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

พื้นที่ในการศึกษารูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 354 แห่ง

พื้นที่ในการประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็กสังกัดรัฐ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

6.1 รูปแบบกิจกรรม หมายถึง กรอบแนวทางหรือแนวปฏิบัติ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนตาม แนวคิด ทฤษฎี ให้เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัยที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

6.2 กิจกรรมพลศึกษา หมายถึง โครงสร้างของการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้นจากการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

6.3 จริยธรรมขั้นพื้นฐาน หมายถึง การแสดงออกด้านพฤติกรรม (กาย สังคม) จิตใจ และปัญญาของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักความจริงของธรรมชาติ สังเกตได้จากคุณลักษณะที่บ่งชี้ภายใต้สถานการณ์การจัดกิจกรรมพลศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านกาย ได้แก่ การดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว 2) ด้านสังคม ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีสมรรถภาพทางจิตดี มีสุขภาพจิตดี และมีคุณภาพจิตดี 4) ด้านปัญญา ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดี และคิดแก้ปัญหาได้

6.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ที่เป็นนโยบายหลัก โดยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านวิชาการและด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

7.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

ประโยชน์ต่อผู้สนใจงานวิจัยด้านนี้เพราะผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีต่างๆ จากนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบทบาทของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ ทั้งยังเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ได้เอกสารงานวิจัยที่แสดงถึงวิถีวิทยาในการวิจัยและพัฒนาประโยชน์ทางวิชาการ จากผลของการวิจัยนี้ ได้แก่ ประโยชน์ต่อนักวิชาการ เป็นฐานคิดหรือเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป ประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการนำวิถีวิทยาในการวิจัยและพัฒนา (research and development) ไปใช้ในการพัฒนางานของตนต่อไป

7.2 ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ มีดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีสาระสำคัญว่าด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาจริยธรรมของเด็ก อันเป็นประเด็นสำคัญตามการปฏิรูปการศึกษาตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้นำศาสนาธรรมสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ผลการวิจัยจึงมีประเด็นที่ใช้ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กได้ด้วยแนวทางการบูรณาการแนวคิดภูมิปัญญาทางพุทธศาสนากับด้านการศึกษาเข้าด้วยกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาเอกสารเพื่อวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้เรียงลำดับ ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย 3) แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษา 4) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรมขั้นพื้นฐาน 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 6) กรอบแนวคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ

2.1.1) ความหมายของรูปแบบ (model)

Willer (1967) กล่าวว่า รูปแบบเป็นการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการ (Rationale) ของระบบรูปนัย (Formal system) และมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยาม ความสัมพันธ์ และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง

Good John (1970) ให้ความหมายของรูปแบบในพจนานุกรมการศึกษา ดังนี้ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวเป็นองค์ประกอบ และสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Good (1973) ได้ให้ความหมายรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบเป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

Hausser (1980) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไปโดยที่รูปแบบเป็นสิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีและปรากฏการณ์จริง

Longman (1981) จากพจนานุกรม Contemporary English ให้ความหมายไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) Model หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนจากของจริง ซึ่งเท่ากับ แบบจำลอง 2) Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนที่น่ามาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ 3) Model หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

Cleland and King (1983) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 2 ประการ คือ 1) รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่จำลองจากของจริงให้มีขนาดเล็กลง 2) รูปแบบ หมายถึง การแสดงความเกี่ยวพันกัน อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะใช้ประโยชน์ในการทำนายผลการเปลี่ยนแปลงในลักษณะข้อมูลที่ชัดเจนและ สัมพันธ์กัน

Stoner and Wankle, 1986; Nadler, 1980; Mescon and Khedouri, 1985 ให้คำ นิยาม รูปแบบว่าเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น

Steiner (1988) กล่าวถึงความหมายว่า รูปแบบ คือสิ่งของสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งของ อีกสิ่งหนึ่ง และได้จำแนกความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) รูปแบบเชิงกายภาพ (physical model) แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model of) แบบจำลองที่ออกมาจากของจริง เช่น แบบจำลองเรือรบลำเล็ก ๆ ที่สร้างจำลองมาจากเรือรบจริง ๆ และรูปแบบเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model for) เป็นแบบจำลองที่สร้างและออกแบบเพื่อใช้เป็นต้นแบบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เราต้องสร้าง แบบจำลองเรือรบขึ้นมาก่อน เพื่อจะได้นำไปเป็นต้นแบบผลิตเรือรบจริง 2) รูปแบบเชิงแนวคิด (conceptual models) แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบเชิงแนวความคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model-of) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว และรูปแบบ เชิงแนวคิดเพื่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model-for) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบาย ทฤษฎี

Husen and Postlethwaite (1994) กล่าวว่า รูปแบบมีความหมายแตกต่างจากทฤษฎี เพราะรูปแบบยังไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ได้พิสูจน์แล้ว รูปแบบยังเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่วิจยพยายามวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะ นำเสนอรูปแบบมาใช้ประโยชน์

Stockburger (1998) กล่าวว่า รูปแบบคือ สิ่ง que แสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของ วัตถุประสงค์บางอย่างหรือบางเหตุการณ์ตามสภาพแห่งความเป็นจริง โดยส่วนประกอบของรูปแบบ ไม่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ครบทุกด้าน นอกจากนี้ อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมมากที่สุด โดยสรุปแล้วรูปแบบหมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางใน การปฏิบัติ โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่มีหลักเกณฑ์และเหตุผล ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความ เหมาะสมเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกที่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่

Farlex (2007) หมายถึง สมมติฐานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของบางสิ่งบางอย่าง อัน ประกอบด้วย ตัวแปรและความเป็นเหตุเป็นผลที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงปริมาณ โดยรูปแบบจะถูก สร้างขึ้นเพื่อหาเหตุผลเกี่ยวกับความเป็นแบบอย่างของกระบวนการ และส่วนประกอบสำคัญของ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (The free dictionary by FARLEX, 2007)

จากนันททัศนะเกี่ยวกับความหมายของรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบแนวทางหรือแนวปฏิบัติ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนตาม แนวคิด ทฤษฎี ให้เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์

2.1.2) ประเภทของรูปแบบ

พิชญ พงศ์ศรี (2542) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของรูปแบบว่ามีแนวทางแตกต่างกันไปแล้วแต่ว่าจะเป็นศาสตร์ด้านใด สำหรับทางด้านสังคมศาสตร์แล้ว (John P. Keeres, 1988; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545) ซึ่งได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการเปรียบเทียบ อุปมา อุปมัย กับปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบที่ใช้ในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออก จากถัง นักเรียนจะเข้าระบบโรงเรียนเปรียบได้กับน้ำที่ไหลเข้าไปในถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบ จึงจะเท่ากับจำนวนนักเรียนที่เข้าสู่ระบบ ลบด้วยจำนวนนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2) รูปแบบเชิงบรรยายหรือเชิงภาษาหรือเชิงข้อความ (Semantic Model) ลักษณะสำคัญของรูปแบบประเภทการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบในรูปของข้อความ ใช้ถ้อยคำภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ บางทีจึงเรียก โมเดลเชิงรูปภาพ เป็นการแสดงถึงแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร และลากเส้นโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างดี

3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์แทนแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร และใช้ฟังก์ชันคณิตศาสตร์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปรนั้น โดยเฉพาะในรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่าการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และหลักการสร้างรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นวิธีวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถบอกได้ว่าเป็นตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรง และมีผลกระทบทางอ้อมต่อตัวแปรตามที่น่าสนใจศึกษาทั้งขนาดและทิศทาง เช่น The Standard Deprivation Model

ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

นอกจากนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2545) ยังได้จำแนกประเภทรูปแบบไว้อีกอย่างหลากหลาย ดังนี้ 1) แบบจำลองของจริง 2) ตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง 3) รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สัญลักษณ์และหลักการของระบบ 4) แบบแผนตัวอย่างของการดำเนินงานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ในระบบ เป็นต้น

Keeves (1988) รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลดด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น 2) Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นต้น 3) Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย 4) Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Tosi and Carral (1982) รูปแบบทางการศึกษา และทางสังคมศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) รูปแบบเทียบเคียง (Analog Model) เป็นรูปแบบที่ใช้เปรียบเทียบอุปมาอุปมัยกับปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) รูปแบบเชิงข้อเขียน เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในโมเดลในรูปแบบของข้อความ ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ 3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ 4) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่าการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เป็นวิธีวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถวัดได้ว่าตัวแปรอิสระตัวแปรใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรตามที่น่าสนใจศึกษาทั้งขนาดและทิศทางที่

ผลกระทบรวมกับหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้น

Joyce and Well (1985) ได้ศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบ ตามแนวคิดหลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ 1) Information-Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหมด 3) Social Interaction Models เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม 4) Behavior Models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่อิงองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

Keeves (1997 อ้างถึงใน วัลลภา จันทรเพ็ญ, 2544) ได้จำแนกรูปแบบเป็น 5 ประเภท คือ 1) Analogue Models เป็นรูปแบบที่ใช้หลักและรูปแบบนี้ ให้ประโยชน์ในด้านการทำนาย 2) Semantic Models เป็นรูปแบบที่ใช้การบรรยายด้วยภาษาเป็นหลัก รูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนของภาษาที่บรรยาย และวิธีการบรรยาย 3) Schematic Models เป็นรูปแบบที่ใช้แผนภูมิหรือแผนที่ ตลอดจนความเชื่อมโยงเป็นหลัก 4) Mathematical Models เป็นรูปแบบที่สามารถเขียนความสัมพันธ์ในรูปสูตรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้ 5) Causal Models รูปแบบนี้ได้รับความสนใจช่วงหลัง ค.ศ. 1970 และเพิ่มความสำคัญแก่วงการวิจัยมากขึ้น เพราะมีการพัฒนาเทคนิคทางสถิติ

Steiner (1988) แบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์เครื่องบิน ภาพจำลอง 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิด 16 รูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน

Husen and Postlethwaite (1994) ได้กล่าวถึงประเภทของรูปแบบไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1) รูปแบบเชิงอุปมา หรือเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผล รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพ รูปแบบนี้ไม่ค่อยใช้ในสาขาสังคม และพฤติกรรมศาสตร์ ตัวอย่างของรูปแบบประเภทนี้ที่ใช้ในการศึกษา คือ ขนาดของ

โรงเรียน หรือจำนวนของนักเรียนในโรงเรียน เกี่ยวข้องกับจำนวนนักเรียนที่เข้ามาและออกไป โดยที่จำนวนที่เข้ามาจากหลายแหล่ง/หลายปัจจัย เช่น ตามเกณฑ์อายุ ตามเขตพื้นที่ ตามการย้ายเข้ามาอยู่ของผู้ปกครอง ส่วนจำนวนนักเรียนที่ออกไป มาจากหลายแหล่งหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น อพยพตามผู้ปกครองไปอยู่ที่อื่น สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียน รูปแบบนี้มีประโยชน์ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงและการทำนายในอนาคต ซึ่งสามารถใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบายได้

2) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูดภาษาท่าทาง รูปภาพ เป็นหลัก แต่รูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ขาดความชัดเจนแน่นอนที่ยากต่อการทดสอบ ฉะนั้นรูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนกับการใช้ภาษา

3) รูปแบบเชิงแบบแผน (Schematic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่หรือแผนภูมิที่จะพยายามเชื่อมโยงหน่วย และกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาสัมพันธ์กัน รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยาแบบหนึ่งที่ใช้กันคือ รูปแบบของ Guilford ที่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกัน 3 มิติ คือ ด้านเนื้อหา ด้านผลลัพธ์ และด้านการจัดกระทำ

4) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) รูปแบบนี้เริ่มนิยมใช้มากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ในสาขาพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา ส่วนในสาขาทางการศึกษามีการใช้น้อยในการวิจัย แต่มีการนำมาใช้บ้างในเรื่องของการประเมินผล รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้มีประโยชน์ที่สามารถทำให้ข้อสันนิษฐานได้มีการพิจารณาด้วยเชิงปริมาณ และทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้สามารถเรียกความสัมพันธ์ได้ในรูปสูตร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้

5) รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Models) รูปแบบนี้เริ่มได้รับความสนใจในช่วงหลังปี ค.ศ. 1970 และนิยมใช้ในการวิจัยมากขึ้น เชื่อกันว่ารูปแบบนี้เริ่มใช้ในสาขาพันธุศาสตร์ ซึ่งมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาใช้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่าง ๆ ภายใต้การตัดสินใจ

สรุปรูปแบบมี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) รูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม 2) รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิ รูปภาพ 3) รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ 4) รูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะใช้รูปแบบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.3) คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Husen and Postethwaite (1994) ได้กล่าวว่า รูปแบบที่มีประโยชน์และอยู่ในขอบข่ายของการวิจัย ควรมีคุณลักษณะดังนี้ คือ 1) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่น่าเชื่อถือได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบควรแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผลซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องศึกษา รูปแบบนี้จึงสามารถใช้ได้ทั้งในเชิงทำนาย 3) รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาคำอธิบายที่ถูกต้องการศึกษาได้มากขึ้น 4) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตาม สหสัมพันธ์และการทดลองจะนำมาใช้ในช่วงแรกของการตรวจสอบเพราะว่าอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้น สหสัมพันธ์และการทดลองจะสามารถนำมาสู่การสร้างรูปแบบได้

Keeves (1988) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (associative relationship) 2) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งจะนำไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรให้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

2.1.4) การสร้างและพัฒนารูปแบบ

หลักการกว้าง ๆ ในการกำกับเพื่อพัฒนารูปแบบที่ดี ควรมีลักษณะ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นควรเป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ดีสามารถนำไปตรวจสอบได้ โดยสังเกตและหาข้อมูลสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึง กลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษานั้น รูปแบบนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้ว ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในสิ่งซึ่งกำลังศึกษาด้วย

2.1.5) การสร้างรูปแบบ

การสร้างรูปแบบตามแนวคิดของ Meson, Albert and Khedour (1985 อ้างอิงในเกียรติกำจร กุศล, 2544) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างรูปแบบไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือสภาพปัญหาที่แท้จริง 2) ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model

Construction) จะดำเนินการภายหลังจากที่ได้รวบรวมปัญหาต่าง ๆ ได้แล้ว ในการสร้างรูปแบบ ผู้สร้างจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้างรูปแบบ ต้องรู้ถึงคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต ต้องรู้ถึงคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต ต้องรู้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการสร้างรูปแบบ ควรคำนึงถึงต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการสร้างและเป็นที่น่าสนใจของผู้ใช้ด้วยการสุ่มตัวอย่างควรทำตามหลักวิชาอย่างเคร่งครัด ควรมีการประเมินค่าความแปรปรวนและควรพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าสมควรนำตัวแปรใดบ้างมาไว้ในรูปแบบที่จะสร้าง เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ต้องพิจารณาว่าครอบคลุมตัวแปรหรือไม่ มีความบกพร่องในตัวแปรใดบ้าง 3) การทดสอบรูปแบบ (Testing the model) เมื่อสร้างรูปแบบแล้วควรมีการทดสอบโดยจะต้องพิจารณาถึง 1) มีความตรงตามสภาพจริง (Valid) รูปแบบที่สร้างขึ้นมากหากมีความใกล้เคียงกับความจริงจะดีมาก เพราะจะช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น ไม่ยุ่งยากต่อการนำไปใช้ และควรพิจารณาถึงระดับของความสำเร็จจากการแก้ปัญหาด้วย 2) มีการนำไปทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการนำรูปแบบไปใช้ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานอย่างไร ในการทดลองใช้มี 2 แบบ คือ ทำการทดลองย้อนหลังโดยใช้กับข้อมูลในอดีตกับการทดลองใช้ปฏิบัติในปัจจุบัน 4) การนำไปใช้ (Implementation) เมื่อผ่านการทดสอบแล้วก็ควรสามารถนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ เพราะไม่มีรูปแบบใดที่จะสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้จนกว่าจะได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ และมีการนำไปใช้ 5) การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย (Model updating) แม้ว่ารูปแบบที่นำไปใช้ประสบความสำเร็จแล้วก็ตาม ควรจะได้มีการพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ให้เหมาะกับเป้าหมายขององค์การ สถานการณ์ที่มากกระทบทั้งจากสิ่งแวดล้อมภายในและสิ่งแวดล้อมภายนอก

โดยสรุปแล้ว การสร้างรูปแบบนั้น ไม่มีข้อกำหนดตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบต่อไปนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในการพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบและการหาคุณภาพของรูปแบบนั่นเอง จากลักษณะการแบ่งประเภทของรูปแบบของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่จะใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบเพื่อบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้มีความกระจ่างยิ่งขึ้น สำหรับการกำหนดรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างนั้นไม่มีการกำหนดไว้ตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราากำลังศึกษา หรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลักสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพบว่า การพัฒนารูปแบบนั้น อาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (construct) และการหาความตรง (validity) ของรูปแบบ (Willer, 1967) ส่วน

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบอีกวิธีหนึ่งตามแนวทางการศึกษาของ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม การศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าโครงการนำร่องการวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การและจัดทำเป็นรายงานการวิจัยต่อไป

2.1.6) การทดสอบและการพัฒนารูปแบบ

Willer (1967) ได้กำหนดการพัฒนารูปแบบไว้ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ซึ่งได้กำหนดการพัฒนา ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการ และข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การสร้างรูปแบบขั้นต้น ด้วยการจัดทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และข้อสรุปที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การประมวลความคิดเห็นของ

ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ ด้วยการพัฒนาความสอดคล้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ และความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

Eisner (1976) ได้แสดงความคิดเห็นของการทดสอบหรือการประเมินโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นที่ต้องการสาระรายละเอียดทางเนื้อหามากกว่าการทดสอบเชิงสถิติ ซึ่งแนวคิดในการทดสอบและประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นดังนี้ 1) การประเมินตามแนวทางนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา โดยไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการตัดสินใจแต่อาจจะมีการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกัน ตามวิถึการณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ และคุณภาพของสิ่งที่ต้องการประเมิน 2) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล จะมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิมีความยุติธรรมและมีดุลยพินิจที่ดีโดยมาตรฐาน และเกณฑ์ในการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒินั้นมาจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรงเป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามความถนัดและความต้องการ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล และวิธีการนำเสนอ

Joyce and Weil (1986) ในการพัฒนารูปแบบการสอนนั้น สามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนาได้ ดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ
- 2) นำแนวคิดของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่นๆ ที่เห็นว่าสำคัญและจำเป็น เพื่อให้รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดทิศทางลำดับความสำคัญ รายละเอียดขององค์ประกอบเหล่านั้น
- 3) กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเงื่อนไขต่างๆ ในการนำรูปแบบการสอนไปใช้
- 4) การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นการประเมินความถูกต้อง และความสอดคล้องของทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติและการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงของการปฏิบัติการ เป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มที่สอนแบบเดิม และกลุ่มที่สอนโดยใช้รูปแบบมาคำนวณค่าประสิทธิภาพของรูปแบบหรือคำนวณหาค่าเพื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น หรือคำนวณความแตกต่างด้านสถิติ
- 5) การปรับปรุงรูปแบบ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบระยะนี้ใช้ข้อมูลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น ระยะที่สองเป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้ข้อมูลจาก

ผลการทดลองใช้ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอบและไปทดลองซ้ำ อาจทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา รูปแบบนั้น อาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไปไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่โดยทั่วไปอาจแบ่งออกเป็น 2 ตอนใหญ่ ๆ ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ (Construct) และขั้นตอนการหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบนี้

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

การศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย (หมวด 1 มาตรา 8, 9) การศึกษาปฐมวัยจัดอยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้มีการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5ปี) พ่อแม่ ผู้ปกครองมีสิทธิที่จะได้รับความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ และได้รับการยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด (หมวด 2 มาตรา 10, 13) เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 0-5 ปี นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน จัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ 1) การศึกษาในระบบ เช่น โรงเรียนอนุบาล 2) การศึกษานอกระบบ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

การศึกษาปฐมวัยสามารถจัดได้ในสถานศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือจัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียน หรือศูนย์การเรียน (หมวด 3 มาตรา 15, 17, 18) การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนการประเมินผล พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน (หมวด 4 มาตรา 22, 24, 26) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาเอกชนสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ โดยสถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนลดหย่อนภาษีตามความสามารถ แต่ต้องเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา(หมวด 5 มาตรา 41, 43, 44, 45, 46) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียน ที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย (หมวด 6 มาตรา 47) ครู ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (หมวด 7 มาตรา 53)การศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาปฐมวัยบุคคล สถาบัน องค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา โดยการเป็นผู้จัดหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริจาคทรัพย์สิน รวมทั้งการ มีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษา จะได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีจากรัฐ คือ เงิน อุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคล และเงินอุดหนุนการศึกษา (หมวด 8 มาตรา 58, 60, 61) ในการ จัดการศึกษาปฐมวัย สามารถให้ความรู้แก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองตลอดจนผู้เรียนได้ด้วยเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา (หมวด 9 มาตรา 63, 66)

กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักวิชาการและ มาตรฐานการศึกษา (2547) ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน โดยได้แบ่งเด็กปฐมวัย ออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และช่วงเด็กอายุ 3-5 ปี

ขวัญชิตา กองสุข (2559) การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดจนถึง อายุ 5 ปี (5 ปี หมายถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็ก อาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็ก พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.2.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสำหรับอนาคตของประเทศด้วยการวางนโยบายสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการจัดการศึกษาตั้งแต่วัยต้นของ ชีวิต ดังสะท้อนให้เห็นใน แผนการศึกษาแห่งชาติที่มีแนวนโยบายที่จะพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจน ตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตั้งเป้าให้เด็กปฐมวัยอายุ 0-5ปีทุกคนได้รับการพัฒนาและ เตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา รัฐได้ตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วม จัดทำ นโยบายและแผน พัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) โดยมีนโยบายพัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างเต็มศักยภาพและมีคุณภาพเต็มที่โดยมีครอบครัวเป็นแกนหลัก และให้ผู้มีหน้าที่ดูแลเด็ก และทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของ ท้องถิ่นและเหมาะสมกับเด็กตามวัย และได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์หลักเพื่อสามารถนำไปทำเป็น แผนปฏิบัติการ และกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีการประสานและ ร่วมงานกันอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

ซึ่งหากทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของรัฐ เอกชนธุรกิจเอกชน สื่อมวลชนและสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี และเห็น ความจำเป็นในการวางรากฐานที่มั่นคงต่อชีวิต และร่วมมือกันในการพัฒนาและการให้บริการสำหรับ

เด็กปฐมวัย อย่างเป็นระบบ มีความหลากหลาย และต่อเนื่อง เด็กปฐมวัยก็จะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) กล่าวถึง การพัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัยเด็ก โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี พัฒนาการของเด็ก 3-5 ปี มีดังนี้

(1) พัฒนาการด้านร่างกาย เด็กวัยนี้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องความสูงและน้ำหนัก แม้ว่าอัตราการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้จะช้ากว่าวัยทารกก็ตาม กล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว เช่น กล้ามเนื้อมือ กล้ามเนื้อเท้ายังทำงานไม่ประสาน กันดีพอ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้อตา ทำให้เด็กยังไม่สามารถเขียนหนังสือได้ดี เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเดิน การวิ่ง การหยิบจับ และการช่วยตนเอง สามารถควบคุม และบังคับการทรงตัวได้ดี ทำให้เด็กวัยนี้พร้อมที่จะออกกำลังและเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ การสัมผัสหรือการใช้มือมีความละเอียดขึ้น

(2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้รุนแรงกว่าวัยทารก เมื่อมีอารมณ์จะแสดงออกอย่างเต็มที่ ไม่มีปิดบังซ่อนเร้นแต่จะเกิดเพียงชั่วครู่แล้วหายไป การที่เด็กเปลี่ยนแปลงอารมณ์ง่ายเพราะมีความสนใจระยะสั้น ไม่สนใจอะไรนาน เมื่อมีสิ่งใดน่าสนใจก็จะเปลี่ยนอารมณ์ไปตามสิ่งนั้น ๆ มีผู้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยเจ้าอารมณ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเด็กเล่นนานและหักโหมเกินไป ซัดซิ้นไม่ยอมนอนกลางวัน ห่วงเล่น เด็กส่วนมากรู้สึกว่าคุณสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่าที่ผู้ใหญ่อนุญาตให้ทำ และซัดซิ้นที่จะอยู่ในขอบเขตที่ผู้ใหญ่ไว้วางไว้ นอกจากนี้ ยังโกรธเมื่อไม่สามารถทำสิ่งที่ตนเองคิดว่า จะทำได้สำเร็จ รู้สึกผิดหวังและเกรี้ยวกราด แต่เมื่อมีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นมากขึ้นและเมื่ออายุมากขึ้น ระดับความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กจะลดน้อยลง

(3) พัฒนาการด้านสังคม เด็กเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมครั้งแรกในครอบครัว โดยมีปฏิสัมพันธ์กับบิดา มารดา และญาติพี่น้อง เมื่อโตขึ้น ต้องไปสถานศึกษา เด็กเริ่มเรียนรู้การติดต่อ

และการมีสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเดียวกันเด็กได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้าสังคมกับเด็กอื่นพร้อม ๆ กับรู้จักร่วมมือในการเล่นกับกลุ่มเพื่อน เจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะก่อขึ้นในวัยนี้และจะฝังแน่นยากที่จะเปลี่ยนแปลงในวัย ๆ ต่อไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้ มี 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกนั้นเป็นความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ และลักษณะที่สองเป็นความสัมพันธ์กับเด็กในวัยใกล้เคียงกัน

(4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดของเด็กวัยนี้มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เด็กมีความคิดเพียงแต่ว่าทุกคนมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เหมือนตนเองความคิดของตนเองเป็นใหญ่ที่สุด เมื่ออายุ 4-5 ปี เด็กสามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อย ๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังมีอาการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหาการลองผิดลองถูกจากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวพัฒนาอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของพัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้เป็นระยะเวลาของการพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีการฝึกฝนการใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการพูดคุย การตอบคำถาม การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสถานศึกษา เด็กปฐมวัยสามารถใช้ภาษาแทนความคิดของตน และใช้ภาษาในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นได้ คำพูดของเด็กวัยนี้อาจทำให้ผู้ใหญ่บางคนเข้าใจว่าเด็กรู้มากแล้ว แต่ที่จริงเด็กยังไม่เข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวลึกซึ้งนัก (อรุณี ทรดาล, 2548)

สรุปการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกด้านมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจเด็กสามารถจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษา

2.3.1 ความหมายของพลศึกษา

กอง วิสุทธารมณ (2523) พลศึกษา หมายถึง การฝึกฝนร่างกายให้มีสมรรถภาพดีขึ้นโดยใช้กิจกรรมบางอย่างเป็นเครื่องมือประกอบการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีร่างกายเจริญงอกงาม เติบโต แข็งแรง และว่องไว อบรมให้เป็นผู้ที่มีระเบียบ วินัย หนักแน่น อดทน รู้แพ้ รู้ชนะ สร้างสรรค์สามัคคี

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523) พลศึกษา หมายถึง การศึกษาแขนงหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายเช่นเดียวกับการศึกษาแขนงอื่น ๆ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จะต่างจากวิชาอื่นตรงที่วิธีการและสิ่งที่นำมาใช้ คือ พลศึกษาใช้

กิจกรรมการออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อในการเรียนโดยใช้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาให้มากที่สุด

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2523) กล่าวว่า การพลศึกษาคือ การศึกษาแขนงหนึ่งที่ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวทางกาย (ที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่) เป็นสื่อกลาง (Medium) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย (รูปร่าง) ทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางสังคม และพัฒนาการทางด้านคุณธรรม ตลอดจนการเป็นพลเมืองที่ดีด้วย

สุวิมล ตั้งสัจพจน์ (2523) ได้กล่าวถึง พลศึกษาเริ่มขึ้นสมัยกรีกโบราณ ชาวเอเธน และสปาร์ตารับเป็นกลุ่มคนที่สนใจต่อการออกกำลังกายมาก เขาเรียกกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติในสถานกายบริหาร ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพลศึกษาที่ขณะนั้นเรียกว่า “ยิมนาสติก” (Gymnastics) ต่อมาในศตวรรษที่ 17 ความสนใจการออกกำลังกายมาเน้นที่การพัฒนาาร่างกายมากขึ้นทำให้คำว่า “Gymnastics” เปลี่ยนมาเป็น “Physical Activity” ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรมทางร่างกาย

ชญชิตา กองสุข (2559) พลศึกษา หมายถึง การพัฒนาที่ได้ผลที่สุดทางด้านบูรณาการ เป็นการปรับตัวทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมโดยได้รับการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรม โดยให้คล้อยตามความต้องการของสังคม และมาตรฐานแห่งสุขภาพของแต่ละบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า พลศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2.3.2 หลักการของการจัดกิจกรรมพลศึกษาในระดับปฐมวัย

ชญชิตา กองสุข (2559) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดกิจกรรมพลศึกษาในระดับปฐมวัย ดังนี้ คือ 1) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องพิจารณาความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็ก 2) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่พัฒนาจิตใจ อารมณ์สังคม และสติปัญญา 3) วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับพลศึกษาเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดหา เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาการของเด็ก และมีความพร้อมสำหรับเด็กเสมอ 4) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน 5) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องเสริมสร้างลักษณะนิสัยเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 6) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง 7) การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงเด็กที่มีความผิดปกติทางสมองและร่างกาย 8) กิจกรรมพลศึกษาควรประสานสัมพันธ์กับประสบการณ์อื่น 9) การประเมินผลด้านพลศึกษาต้องประเมินในด้านการเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็กเป็นหลัก

2.3.3 ความมุ่งหมายของพลศึกษาในระดับปฐมวัยศึกษา

ความมุ่งหมายของพลศึกษาในระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย 2) ส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะในการเคลื่อนไหว 3) ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม 4) ส่งเสริมพัฒนาการด้านสมอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมพลศึกษาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็ก โดยเฉพาะเด็กในช่วงปฐมวัยได้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจัดให้ทั้งเป็นกิจกรรมในร่มและกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมในร่มเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กเล่นในอาคารภายใต้หลังคา ซึ่งอาจเป็นในห้องเรียนหรือระเบียงหน้าห้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก
- 2) เพื่อช่วยให้การประสานงานของอวัยวะต่างๆดีขึ้น เช่น ตา มือ เท้า
- 3) เพื่อให้เกิดฝึกความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก
- 4) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ เช่น ซ้าย ขวา
- 5) ข้างหน้า ข้างหลัง ซ้ำเร็ว
- 6) เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม
- 7) เพื่อให้เกิดมีพัฒนาการทางด้านประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น
- 8) เพื่อให้เด็กได้ใช้จินตนาการ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.4.1 มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2553) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคูหาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยา ก็ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวม และจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึง ประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วม จากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

2.4.2 มาตรฐานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากร ซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหารและ ผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านคุณสมบัติ

1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากองการศึกษา ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

- มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้ การศึกษา และพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

- มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมและ สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพ

1.2 บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตราฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไปสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษา หรือปริญญาอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรอง และมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตราฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

3) มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

5) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

6) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

7) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรงไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด

1.2.2 ผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างตามมาตราฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตราฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

3) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

5) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด

6) มีระดับวุฒิภาวะ และบุคลิกลักษณะเหมาะสม ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรัก ความอ่อนโยน เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กอย่างเหมาะสม

7) เป็นบุคคลที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุชุม เยือกเย็น และมีความขยันอดทน

8) มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.2.3 ผู้ประกอบอาหาร มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ และควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

1.2.4 ผู้ทำความสะอาด มีสถานภาพเป็นพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

2. ด้านบทบาทหน้าที่

2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) สำรวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ และฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

3) จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำขออนุญาตขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

4) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) จัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

7) ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

2.3 ผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย
- 2) ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก
- 3) สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ทัน่วงที
- 4) จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- 5) ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง
- 6) มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนี้
 - การพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก
- 7) รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน ดังนี้
 - หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏ) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัยกรมสุขภาพจิต) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) เป็นต้น

- องค์กรเอกชน สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย ดับเบิลยู ซี เอ มูลนิธิเด็กก่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน ซี ซี เอฟ ในประเทศไทยสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (สอद्य.) องค์การยูนิเซฟ เซฟเดอะчилเดรน ยู เอส เอ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิ มูลนิธิดวงประทีป เป็นต้น

- แหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กในนิคมต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน ศูนย์สื่อประจำหมู่บ้านของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สงเคราะห์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน (กรุงเทพมหานคร) ข้าราชการครู หรือข้าราชการอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ หรือที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

2.4 ผู้ประกอบอาหาร ควรมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัย และโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การจัดสถานที่เตรียมและปรับปรุงอาหาร จัดเครื่องสุขภัณฑ์เครื่องครัวสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ

2.5 ผู้ทำความสะอาด ควรมีบทบาทหน้าที่ในการทำความสะอาด ดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งภายใน และภายนอกอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรส่วนท้องถิ่น

3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วน

ตำบลมอหมอย เป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาส หรือ ผู้ที่เจ้าอาวาส มอบหมายเป็นประธาน

3.3 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3.4 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถให้ เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนด และเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาต่อสัญญาต่อไป

4. ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1 นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3 – 5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4.2 เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

4.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ
- 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตามจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องวิธี
- 4) เพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้
- 5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง
- 6) เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

4.3 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่ อาคาร และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

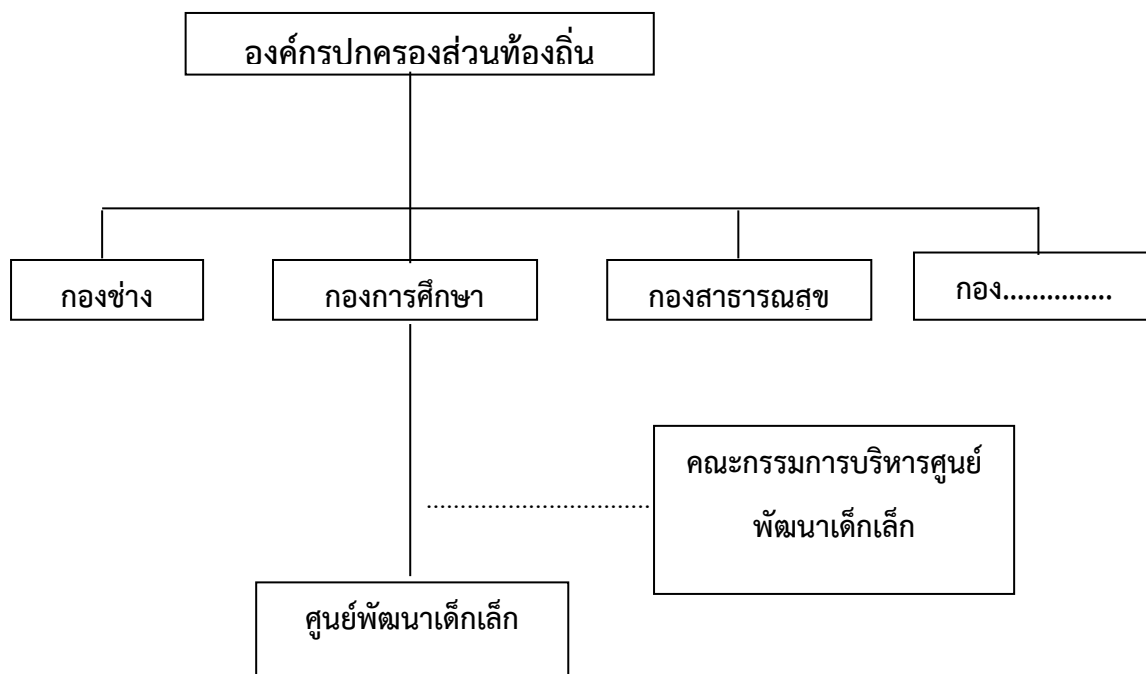
1) สำรวจความต้องการของชุมชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้

- ความต้องการของชุมชน
- ความต้องการในการส่งเด็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการ อายุ 3 – 5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน ขึ้นไป
- ความต้องการให้ศูนย์จัดบริการ

ฯลฯ

2) รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก



องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากร ทางการศึกษา หรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีหัวหน้าศูนย์รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และยุติขอความคิดเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำยุติเพื่อขอรับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นต่อไป (ตัวอย่างแผนปรากฏในภาคผนวก)

4) จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ (ตัวอย่างโครงการปรากฏในภาคผนวก)

5) จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศ ให้สาธารณชนทราบ (ตัวอย่างประกาศปรากฏในภาคผนวก)

7) การยุบ / เลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียน หรือกรณีที่ยังคงมีโครงการส่วนท้องถิ่นประสงค์จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเป็นแห่งเดียวกัน ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้รายงานจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ

4.5 แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงานสายการบังคับบัญชา และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแล และพัฒนาจัดการศูนย์ฯ ให้ครอบคลุมลักษณะงานต่อไปนี้ 1) งานบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 4) งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน 5) งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าวโดยแบ่งและมอบหมายงานตามความถนัด ความสามารถ และลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการ ทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการจัดแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพของแต่ละศูนย์ฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนเป็นงานกลุ่มเดียวกัน และ/หรือรวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น การบริหารงานทั้ง 5 งาน ให้มีคุณภาพมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) งานบุคลากรและการบริหารจัดการ

มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(1) สรรหา หรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น หัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด โดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหาการจ้างและต่อสัญญาจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อน

เกณฑ์ในวัด/มัสยิด การจ้างและการต่อสัญญาจ้าง ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์วัด/มัสยิดเป็นผู้พิจารณาสรรหาและแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดจ้าง

(2) กำหนดจำนวนอัตรากำหนดบุคลากร และเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

2.1 ผู้ดูแลเด็ก จำนวนสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1 : 20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน

2.2 ผู้ประกอบอาหารกำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็น เหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 ผู้ทำความสะอาดกำหนดจำนวนได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ศูนย์ฯ ขนาดเล็ก (จำนวนเด็กไม่เกิน 200 คน) มีอัตราไม่เกิน 2 คน ศูนย์ฯ ขนาดใหญ่ (จำนวนเด็กตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป) มีอัตราไม่เกิน 4 คน ตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิหรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับ ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้

ก) ผู้มีวุฒิมัธยมศึกษาภาคบังคับและมัธยมศึกษาปีที่ 6 กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 4,880 บาท หากมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีหนังสือรับรองกำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 5,530 บาท

ข) ผู้ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือผู้ที่มีวุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 5,260 บาท

ค) ผู้ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย หรือปริญญาอื่นที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรอง กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 7,630 บาท

ง) ผู้ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตาม ก) ข) ค) ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

จ) สิทธิ หรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับ

2.5 กำหนดการจัดชั้นเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

(3) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่มีกฎหมายบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

(4) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(5) จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และทะเบียนประวัติบุคลากร

(6) นิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

(7) บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอื่น ๆ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

2) งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

3) งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรกำหนดไว้

4) งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

5) งานธุรการ การเงิน และพัสดุ มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

- งานพัสดุ เป็นการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาและจำหน่ายทะเบียนพัสดุ รวมทั้งเสนอความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

- งานธุรการ และสารบรรณ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสถิติ จัดทำทะเบียนหนังสือรับ - ส่ง การควบคุมและจัดเก็บเอกสาร การจัดทำประกาศและคำสั่ง การจัดทำทะเบียนนักเรียน การรับสมัครนักเรียน

- งานการเงิน ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การทำบัญชีการเงิน การเบิกจ่ายเงิน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะถือปฏิบัติเกี่ยวกับรายรับ - จ่ายตามระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.6 ให้สำนัก/กองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ และมาตรฐานที่กำหนด

สำหรับการจัดเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองให้อนุโลมใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. กรณีเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดในมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในส่วนที่เกี่ยวข้อง ชำรงต้น

2.4.3 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะภัยต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

1.3 ทางเข้า – ออก และประตูหน้าต่างต่าง ๆ

ทางเข้า – ออก จากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า – ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

1.4 ประตู - หน้าต่าง

ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู – หน้าต่าง ๆ ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้น ช่องทางลม และแสงสว่าง

1.5 พื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

1.5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดภัย ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
- อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตากแดดอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค
- หมั่นตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวน ในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

1.5.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์หรือการอ่านหนังสือ เล่นต่อ แท่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่เลอะหรือเปียกต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และมีอุปกรณ์ หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริม พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

1.5.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้ โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

1.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วย เป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

1.5.5 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความปลอดภัย และความปลอดภัยเป็นหลัก

1.5.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงสีฟัน ในขนาด และระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

1.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10 – 12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่ายมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมี

ส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก

1.5.8 ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร หรือการนอน คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียว

ต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

1.5.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

1.5.10 บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วง ไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ลูกตั้งของบันได สูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20.00 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเตี้ย เหมาะสำหรับเด็กได้เกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเองโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

2.1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 – 3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก (Lieberman ,1991)

2.1.2 เสียง

เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกิน (ระหว่าง 60 – 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

2.1.3 การถ่ายเทอากาศ

ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มี

มลพิษ ต้องติดตั้งเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้วควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า - ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน (Lieberman ,1991)

2.2.4 ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย หรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่เสี้ยนไม้ หรือแหลมคม

3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

3.1.6 ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.7 ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.1.8 มีระบบการล็อคประตูในการเข้า – ออกนอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด - ปิดได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด - ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

3.1.10 มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.1.11 เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

3.2.2 มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.2.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขันหรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์

2.4.4 มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก

การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

- 1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 1.10 มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2. คุณลักษณะตามวัย

เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น
- อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้เดิน ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น
- อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

- อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชอบทำทนายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

2.3 พัฒนาการด้านสังคม

- อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาด (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้รู้จักรอคอย เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้อีก เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- อายุ 3 ปี ได้แก่ สำหรับสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งเป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

3 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.1 หลักการจัดประสบการณ์

3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยรวม และอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและ ส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

3.2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและ สาระการเรียนรู้

3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบ ร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ หลากหลาย และอยู่ในวิถีของเด็ก

3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่ เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการ วางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

4. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ

ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

4.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

4.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

4.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

4.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

4.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีกรอบกลุ่มสิ่งต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

4.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

4.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์

ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

4.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษาสถานประกอบการที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

4.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

4.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

5. โภชนาการสำหรับเด็ก

เพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กตามพัฒนาการ ควรส่งเสริมให้เด็กได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ได้แก่

หมู่อาหาร	อาหาร	ประโยชน์
หมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์	ได้แก่ เนื้อสัตว์ต่าง ๆ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา เครื่องใน เช่น ตับ ปอด หัวใจ ไช้ต่าง ๆ ถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และอาหารที่ทำจากถั่ว นม และผลิตภัณฑ์จากนม	ช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมร่างกาย ส่วนที่สึกหรอ เครื่องในช่วยสร้างและบำรุงโลหิต นมช่วยสร้างกระดูกและฟัน เนื้อสัตว์ ประเภทอาหารทะเลช่วยป้องกันโรคคอพอกเด็กอยู่ในวัยเจริญเติบโตต้องการอาหารหมู่นี้มาก
หมู่ที่ 2 ข้าว แป้ง	ได้แก่ ข้าวต่าง ๆ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว แป้งต่าง ๆ เช่น แป้งข้าวเจ้า แป้งมันสำปะหลังและอาหารที่ทำจากแป้ง เช่น ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ขนมจีน ขนมปัง หัวเผือก มันต่าง ๆ	ให้กำลังงานและความอบอุ่นแก่ร่างกาย ทำให้มีแรงเคลื่อนไหวทำงานได้
หมู่ที่ 3 ผักใบเขียวเหลือง	ได้แก่ ผักใบเขียวเหลืองและผักเป็นหัวต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง คื่นช่าย ตำลึง ฟักทอง กะหล่ำปลี มะเขือต่าง ๆ	บำรุงสุขภาพทั่วไปให้แข็งแรง บำรุงสุขภาพของผิวหนัง นัยน์ตา เหงือก และฟัน สร้างและบำรุงโลหิต ช่วยให้ร่างกายใช้ประโยชน์จากอาหารอื่นได้เต็มที่ และมีเส้นใยเป็นกาก ช่วยให้การขับถ่ายสะดวก
หมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ	ได้แก่ ผลไม้สดต่าง ๆ เช่น มะละกอ กล้วย ส้ม มะม่วง ฝรั่ง	ช่วยบำรุงสุขภาพ และป้องกันโรคต่าง ๆ ช่วยให้ร่างกายสดชื่น บำรุงสุขภาพของผิวหนัง นัยน์ตา เหงือก และฟัน
หมู่ที่ 5 ไขมันจากสัตว์ และพืช	ได้แก่ ไขมันจากสัตว์ เช่น ไขมันหมู ไขมันไก่ ไขมันจากพืช เช่น น้ำมันถั่ว น้ำมันงา กะทิ	อาหารหมู่นี้ให้พลังงานสูงและให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ทำให้มีกำลังเคลื่อนไหวทำงานได้ เป็นตัวช่วยละลายวิตามินหลายชนิดเพื่อการดูดซึมและนำไปใช้ประโยชน์

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการดำเนินงานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการ กำหนดงานกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์เด็กเล็กที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ของนักเรียนให้ได้ผลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยคำนึงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย ซึ่งในการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมประจำวัน และโภชนาการสำหรับเด็ก ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก

2.4.5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ

แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้ให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหาร และช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็น ระยะ ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้โดยการ ประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชน สถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของหน่วยงานดังนี้

(5.1) การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

(5.2) การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล

(5.3) การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กร การ ภาครัฐอื่น

(5.4) การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือมีผู้
อุทิศให้

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และ
แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจาก
ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการ
ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ
ไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงาน
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินงานตามนโยบายการ
จัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ที่เป็นนโยบายหลัก โดยมุ่งให้เด็กมี
พัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย
อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

2.5.1) ความหมายของจริยธรรม

ประภาศรี สีหอำไพ (2535) จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos แปลว่า
หลักความประพฤติ หรือลักษณะนิสัย (Character) หมายถึง ความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับ
คุณค่า หรือค่านิยม (Value concepts) จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและ
ปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความ
เจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจ
ที่ตั้งงามอยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคล มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความ
ประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบ
เรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยสำนึก
ที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยม ที่พึงประสงค์

วารี นิยมธรรม (2536) ได้ให้ความเห็นว่า จริยธรรม หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติ
อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำจะได้รับความ
พึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นจริยธรรม เป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยทำ

บ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย แล้วกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน และเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีมีในจิตใจ ฉะนั้น การทำดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย

สิวลี ศิริไล (อ้างถึงใน วรียา ชินวรรณ, 2536) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา คำว่า “จริยธรรม” เป็นภาษาไทยแต่ไม่มีรากศัพท์ภาษาอังกฤษ ทางราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้นจากคำสองคำ คือ คำว่า “จริย” ซึ่งแปลว่า “ความประพฤติ” กับคำว่า “ธรรม” ซึ่งแปลว่า “หลักความจริง” เมื่อแปลออกมาแล้วให้ความหมายว่า “หลักแห่งความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์สูงสุดแห่งตนเองและสังคม”

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ 1) ด้านพฤติกรรมภายนอกที่มีสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านสังคมและวัตถุตลอดจนธรรมชาตินั้น ได้แก่ ศีล 2) ด้านจิตใจที่มั่นคง เพราะการมีจิตใจที่มั่นคงเป็นแกนสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ สมาธิ 3) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในความเป็นจริง การมองเหตุผล ตลอดจนเข้าถึงความเป็นจริงของธรรมชาติ ได้แก่ ปัญญา ปัจจัย 3 ประการ นี้จะส่งผลต่อกันและเสริมซึ่งกันและกัน ในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิต

จริยะ เป็นคำกลาง ๆ แปลว่า การดำเนินชีวิต โดยสาระจะ หมายถึง “พรหมจริยะ” คือ การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ได้แก่มรรคมืองค์แปด คือ ตั้งแต่ความเห็นอันถูกต้อง เห็นชอบ (right view) ความดำริอันถูกต้อง

ดำริชอบ (right thought) การเจรจาอันเหมาะสม วาจาชอบ (right speech) การกระทำอันเหมาะสม กระทำชอบ (right action) การเลี้ยงชีพอันสมควร เลี้ยงชีพชอบ (right livelihood) ความเพียรอันสมควร เพียรชอบ (right effort) ความระลึกอันถูกต้อง ระลึกชอบ (right mindfulness) จนถึง ความมีสมาธิจิตตั้งมั่นอันถูกต้อง สมาธิชอบ (right concentration) ซึ่งจริยะที่ประเสริฐ คือ พรหมจริยะ มีทั้ง ศีล สมาธิ ปัญญา ครอบบริบูรณ์

ฉะนั้น การดำเนินชีวิต หรือเป็นอยู่ ทั้งระดับศีลที่เราเรียกกันว่า ศีลธรรม ทั้งระดับจิตใจ คุณธรรมภายในหรือ คุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิตที่มีสมาธิเป็นแกนกลาง และทั้งระดับปัญญา ความคิดเหตุผล ความรู้เท่าทันความจริง รวมอยู่ในคำว่า จริยธรรม ทั้งสิ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543) ซึ่งแตกต่างจากจริยธรรมในความหมายของทางตะวันตกที่เน้นพฤติกรรมทางสังคม คือ “ศีล” นั่นเอง ทั้งนี้ทางพุทธศาสนายังถือว่า จริยธรรมต้องอยู่บนฐานของศีลธรรม คือความจริงของสิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะความจริงของความเป็นไปตามเหตุปัจจัยหรือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เพราะเมื่อรู้ความจริงแล้ว ก็ทำให้สามารถปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นถูกต้องทำให้ปลอดปัญหาหรือแก้ปัญหาได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2545)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง 1) เป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม 2) เป็นหลักประพฤติที่ถูกประเมินและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม และเป็นสัจจะและเหมาะสม 3) ผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่า อันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้นๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2552) กล่าวว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่ง ในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

Piaget (1960) ให้ความเห็นไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

Kohlberg (1976) กล่าวถึง จริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่ง มีความประพฤติเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินของการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิดจากความหมายจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกด้านพฤติกรรม (กาย สังคม) จิตใจ(อารมณ์) และปัญญาที่เกิดจากการรู้เข้าใจความจริง รู้ถึงกฎเกณฑ์แห่งความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลาย แล้วเอาความรู้นั้นมาใช้ ทำให้ปฏิบัติต่อชีวิตตนเอง และสิ่งทั้งหลายรอบตัวได้ถูกต้อง จริยธรรมตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามทั้งด้านกาย สังคม จิตใจและปัญญาที่สอดคล้องกับหลักความจริงของธรรมชาติ

2.5.2) ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรม มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยในการปูพื้นฐานลักษณะอันดีงามให้กับเด็ก ควรให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นนิสัย ซึ่ง อีราพร กุลนันทน์ (2544)

ได้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจ ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น 2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกโน้มเอียงทาง อารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางการชอบ-ไม่ชอบ อย่างเห็นความสำคัญ เต็มใจรับค่านิยมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย 3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือ ปฏิบัติด้วยกายหรือวาจา ในลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

สรุปได้ว่า จริยธรรมช่วยปูพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดีให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้เด็กเลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.5.3) องค์ประกอบของจริยธรรม (Moral Elements)

จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ และหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล
2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ได้จัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย สรุปว่าจริยธรรมของบุคคลมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ด้านความรู้สึกรู้จัก (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด 2) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใสความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ และ 3) ด้านพฤติกรรม (Moral Conduct) คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากอิทธิพลของทั้งสององค์ประกอบข้างต้น

Brown (1965) จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct)

Goffman (1976) กำหนดว่า จริยธรรมประกอบด้วยความคิดทางจริยธรรม(Moral Thought) และความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม(Moral Behavior)

สรุปได้ว่า จริยธรรม ประกอบไปด้วย ระเบียบวินัย ความรู้ ความรู้สึก และความประพฤติ ตลอดจนค่านิยมสูงสุดและสามารถปกครองตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

2.5.4) รูปแบบของการปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

วราภรณ์ รักวิชัย (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยมีดังนี้ 1. มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของผู้อื่น 2. มีความซื่อสัตย์สุจริต 3. รู้จักเสียสละ 4. มีความกตัญญูกตเวที 5. มีความขยันหมั่นเพียร 6. มีความรับผิดชอบ 7. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 8. สามารถควบคุมตนเองได้ 9. การประหยัด

ราศรี ทองสวัสดิ์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในแนวทางการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล สรุปได้ดังนี้ คือ 1. วาจาสุภาพ 2. การมีสัมมาคารวะ 3. ความอดทน 4. การรู้จักรอคอย 5. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 6. ความเพียร 7. ความรับผิดชอบ 8. ความเมตตากรุณา 9. การเป็นผู้ให้ 10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 11. ความซื่อสัตย์ 12. ความประหยัด 13. การให้อภัย 14. ความเกรงใจผู้อื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547) ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่ปลูกฝังในเด็กมี 2 ประการ คือ 1. จริยธรรมภายในตน ได้แก่ รับผิดชอบ ริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยเหลือตนเองประหยัด และรู้จักการดูแลตนเอง 2. จริยธรรมสากล เป็นจริยธรรมที่มีต่อผู้อื่น หรือการปฏิบัติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือผู้อื่น การนับถือผู้อื่นการตรงต่อเวลา

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนา 3 ด้านคือ 1) การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อตนเอง คือ การช่วยเหลือตนเอง การรักษา ความสะอาด การมีความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การมีระเบียบวินัย การประหยัดอดออม การรู้จักรอคอย อดกลั้น สามารถควบคุมตนเองได้ 2) การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อผู้อื่น คือ ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความกตัญญูกตเวที การรู้จักเล่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม คือ การรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและประหยัด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบจริยธรรมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบ การรู้จักรอคอย ช่วยเหลือตนเองประหยัด ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือผู้อื่น และรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ในการวิจัยนี้ จะเลือกมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกด้านพฤติกรรม (กาย สังคม) จิตใจ(อารมณ์) และปัญญา

2.5.5) คุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของผู้มีจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2527) ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายความว่า การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม หรือไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย 2) ทักษะคติเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทักษะคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติ อาจมีทักษะคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น มีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทักษะคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทักษะคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญจะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ทักษะคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่ง ยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ 3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้ จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล 4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกจำพวกหนึ่งคือ พฤติกรรมในสถานการณ์ที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วยู่ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยู่ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน การลักขโมย และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์นี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์

ปราชญา กล้าผจญ (2544) การประพடுத்தธรรมของมนุษย์มีหลายระดับ แยกตามสภาพจิตใจ สภาพการครองเรือนของบุคคล บางคนปฏิบัติได้ในระดับสูงสุด บ้างก็ปฏิบัติได้ตามระดับมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์ควรปฏิบัติเท่านั้น จริยธรรมอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) จริยธรรมสำหรับผู้ครองเรือน เป็นจริยธรรมเบื้องต้นที่มนุษย์ทั่วไปสามารถปฏิบัติได้ อาทิ ศีล 5 เป็นธรรมประจำใจสำหรับผู้ครองเรือน ที่เรียกว่า ฆราวาส หรืออาคาริกชน (อยู่ในอาคารบ้านเรือน) โลกียชน มนุษย์ผู้ยังมีโลกีย์อยู่ในชั้นธสันดาน 2) จริยธรรมสำหรับผู้ประพடுத்தพรหมจรรย์ ได้แก่ ผู้ที่งดเว้นจากกามทั้งปวง ละโลก สลัดตัดกิเลสทั้งหลายออกจากใจได้หมดสิ้น สละเพศฆราวาสออกบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์บ้าน นักบวช นักสิทธิ์ สันยาสิ ฤาษีชีไพร ท่องเที่ยวไปในป่าเขาลำเนาไพร หรือไม่ก็จำพรรษาอยู่ในวัด เป็นพระที่มีวัดอยู่ หรือเป็นพระธุดงค์ออกจาริกแสวงบุญเรื่อยไปก็มี บุคคลเหล่านี้เรียกว่า พวกอนาคาริก (พวกไม่มีบ้านช่องอาศัย)

ปราชญา กล้าผจญ (2544) ได้อธิบายลักษณะของพฤติกรรม ที่พึงปรารถนาของผู้มีจริยธรรม ไว้ดังนี้ 1) เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน 3) เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง 4) มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อผจญกับอุปสรรค สิ่งกีดขวางการทำงานทั้งหลาย 5) รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นเสมอ 6) มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ 7) ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ 8) ตรงต่อเวลา เห็นความสำคัญของเวลา ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น 9) ยอมรับผลการกระทำของตน ทำผิดแล้วยอมรับผิด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) และพระราชาวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) (2543) ศึกษาถึงบุคคลที่พัฒนาแล้วตามหลักพุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา 4 ดังนี้ 1. ภาวิตกาย มีกายที่พัฒนาแล้ว (มีกายภาวนา) คือ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี เริ่มตั้งแต่ รู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตา หู จมูก ฟังเป็นต้น อย่างมีสติ ความเป็น ฟังเป็น ให้ได้ปัญญา บริโภคปัจจัย 4 และสิ่งของเครื่องใช้ตลอดจนเทคโนโลยี อย่างฉลาด ได้ผลตรงเต็มตามคุณค่า 2. ภาวิตศีล มีศีลที่พัฒนาแล้ว (มีศีลภาวนา) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้วไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแวงภัย ตั้งอยู่ในวินัย และมีอาชีพที่สุจริต มีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูลสร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุข 3. ภาวิตจิต มีจิตใจที่พัฒนาแล้ว (มีจิตภาวนา) คือ มีจิตใจที่ฝึกอบรมดีแล้ว สมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ ประกอบด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา เอื้ออาทร มีมูทิตา มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง มีความเพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น และ สมบูรณ์ด้วยสุภาพจิต คือ มีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เอิบอím ผ่องใส และสงบเป็นสุข 4. ภาวิตปัญญา มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (มีปัญญาภาวนา) คือ รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำ

ดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ ซึ่งมองดูเข้าใจเหตุปัจจัย จากภาวนา 4 นี้จะเห็นได้ว่า ครอบคลุมระบบการดำเนินชีวิตที่ต้งามทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

สอดคล้องกับจุดหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งถือเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทย ให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุลเป็นองค์รวม ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลภายใต้วิถีชีวิตของเด็กตาม สภาพครอบครัว บริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กที่ต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ดังนี้

(1) ด้านร่างกาย มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่และเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์

(2) ด้านจิตใจ มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจที่ต้งามชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรีการเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

(3) ด้านสังคมช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัยรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ด้านสติปัญญาใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึง ตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพเด็กในมาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ว่า (1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกัน (2) มีความซื่อสัตย์สุจริต (3) มีความกตัญญูกตเวทิตี (4) มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น (5) ประหยัดรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (6) มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยนอกจากนี้ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ต้งามที่สอดคล้องกัน คือ (1) มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ (2) ซื่อสัตย์สุจริตและยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น (3) มีความเมตตากรุณาและช่วยเหลือแบ่งปัน (4) รู้จักประหยัด

จากคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คุณลักษณะของบุคคลที่มีจริยธรรมขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้านมาเป็นองค์ประกอบ ในการวัดจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (1) ด้านกาย (2) ด้านสังคม (3) ด้านจิตใจ และ (4) ด้านปัญญา ซึ่งจัดอยู่ในอริยมรรคมี

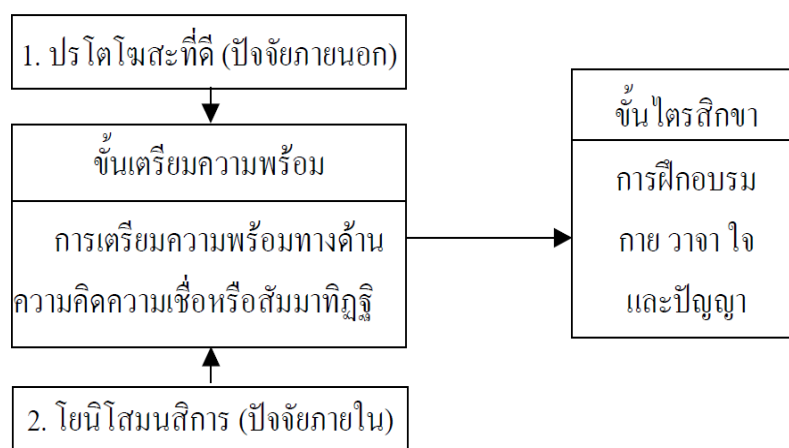
8 ข้อ (3 หมวด) คือ หมวดศีล ได้แก่ ด้านกายและสังคม ประกอบด้วย การพูดชอบ ทำชอบ และเลี้ยงชีวิตชอบ หมวดสมาธิ ได้แก่ ด้านจิตใจ ประกอบด้วย ความเพียรชอบ ระลึกชอบและตั้งจิตชอบ และ หมวดปัญญา ได้แก่ ด้านปัญญา ประกอบด้วย การเห็นชอบ และการคิดชอบ

2.5.6) ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรม

ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องดีงามทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญานั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2536) ได้อธิบายว่ามี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งในทางพุทธศาสนาเรียกว่า สัมมาทิฏฐิ ให้เกิดกับบุคคลก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นพัฒนา และขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นพัฒนาหรือขั้นศึกษาเป็นขั้นที่เน้นการฝึกตามหลักไตรสิกขา คือการฝึกอบรมกาย วาจา ใจและปัญญา เพื่อให้บุคคลพัฒนาอย่างมีคุณภาพรายละเอียดยในการพัฒนาแต่ละขั้นมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำสู่ศึกษา

ขั้นนี้ขั้นเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้เกิดกับบุคคลที่จะเข้าสู่ขั้นศึกษา โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ทั่วไปที่เกิดมามักจะไม่สามารถคิดพิจารณาโดยแยกกายขึ้นได้เอง ส่วนมากจึงถูกกิเลสตัณหาเข้าครอบงำความคิด ทำให้ความคิดเป็นไปในทางที่ทำให้เกิดความทุกข์หรือปัญหาต่อตนเองและอันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทรงวางหลักการในการพัฒนามนุษย์ ในลักษณะของกระบวนการดังแสดงในภาพ 1



ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธศาสนา

ที่มาจาก: พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2536. จะพัฒนาคอนอย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. มูลนิธิพุทธธรรม:

กรุงเทพมหานคร. หน้า 10.

การเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในทางพุทธศาสนาถือว่า สัมมาทิฐิเป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำบุคคลเข้าไปสู่การฝึกฝนพัฒนาตนเองในชั้น ไตรสิกขา ได้อย่างประสบความสำเร็จ

1) ปรัตโยสะทีดี (ปัจจัยภายนอก) ชั้นเตรียมความพร้อม การเตรียมความพร้อมทางด้าน ความคิดความเชื่อหรือสัมมาทิฐิขั้นไตรสิกขาการฝึกอบรมกาย วาจา ใจ และปัญญา

2) โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายใน) การสร้างเสริมสัมมาทิฐินั้น มีข้อความในพระไตรปิฎก (พระไตรปิฎก เอกนิบาตทุกนิบาต เล่ม 1 ภาค 2 หน้าที่ 461) แสดงเป็นหลักไว้ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย ปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฐิมี 2 ประการดังนี้ คือปรัตโยสะ และโยนิโสมนสิการ” ปรัตโยสะ เป็นปัจจัยภายนอกที่กระตุ้นหรือชักจูงให้เกิดสัมมาทิฐิ เช่น การแนะนำการสั่งสอน การถ่ายทอด ข่าวสารข้อเขียน คำชี้แจง อธิบาย การเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวได้จะต้องเป็นคนดีมี ปัญญาและมีคุณธรรม เรียกได้ว่า เขาทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรในการสั่งสอนที่จะสามารถเข้าไปมี อิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถูกต้องดีงาม ผู้เรียนจะต้องศรัทธาใน ตัวผู้สอน ความศรัทธาดังกล่าวนี้เกิดได้จากองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ 1) บุคคลผู้สั่งสอนแนะนำ อบรมนั้น พร้อมด้วยคุณสมบัติของกัลยาณมิตร 2) ผู้สั่งสอนอบรมมีความรู้จริงสามารถสั่งสอนอบรม ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างได้ผล 3) ผู้อบรมสั่งสอนจัดสภาพแวดล้อม อุปกรณ์และตัวอย่างที่น่าสนใจ เข้า ให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

พระธรรมปิฎก (ประยูรธ ปยุตโต) (2542) ได้กล่าวว่า วิธีโยนิโสมนสิการแม้จะมีแบบต่าง ๆ แต่ก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ

1) โยนิโสมนสิการแบบปลุกปัญญา คือ การคิดเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งตามสภาวะแท้ ๆ หรือความเป็นจริง เน้นที่การขจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่ โลกุตตรสัมมาทิฐิอาจเรียกว่า โยนิโส มนสิการระดับสังขธรรม

2) โยนิโสมนสิการแบบเสริมสร้างคุณภาพจิต เป็นการใช้ความคิดเพื่อให้เกิดกุศล ธรรม เป็นอุบายลดโลภะ โทสะ และโมหะ โดยใช้ธรรมฝ่ายดีมากดข่มหรือทดแทนเป็นเครื่องนำไปสู่ โลกียสัมมาทิฐิ อาจเรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

นอกจาก ปรัตโยสะที่เป็นกัลยาณมิตร และโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลัก 2 อย่างนี้แล้ว ยังมีองค์ประกอบเสริมที่ช่วยเกื้อหนุนในขั้นก่อนเข้าสู่มรรคอีก 5 อย่าง จึงรวมทั้งหมดมี 7 ประการ องค์ธรรมเกื้อหนุนทั้ง 7 นั้น มีชื่อเรียกว่า บุพนิมิตของมรรคเพราะเป็นเครื่องหมายบ่งบอก ล่วงหน้าถึงการที่มรรคจะเกิดขึ้นหรือเป็นจุดเริ่มที่จะนำเข้าสู่มรรค ซึ่งมีดังนี้

(1) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร-แสงแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี)

- (2) สีสัมปทา (ทำศีลให้ถึงพร้อม-มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต)
- (3) ฉันทสัมปทา (ทำฉันทะให้ถึงพร้อม-มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์)
- (4) อุตตสัมปทา (ทำตนให้ถึงพร้อม-มุ่งมั่นฝึกตนเต็มตามสุตภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้)
- (5) ทิฏฐิสัมปทา (ทำทิวฐิให้ถึงพร้อมถือหลักเหตุปัจจัยมองอะไร ๆ ตามเหตุและผล)
- (6) อัปมาทสัมปทา (ทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม-ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท)
- (7) โยนิโสมนสิการสัมปทา (ทำโยนิโสมนสิการ ให้ถึงพร้อม-ฉลาดคิดแยกคายให้ได้ประโยชน์และความจริง)

ในการศึกษานั้น ปัจจัยตัวแรก คือ กัลยาณมิตร อาจช่วยชักนำหรือกระตุ้นให้เกิดปัจจัยตัวอื่น ตั้งแต่ตัวที่ 2 จนถึงตัวที่ 7 ถ้าบุคคลมีปัจจัย 7 ข้อนี้แล้ว ก็เชื่อมั่นได้ว่าเขาจะมีชีวิตที่ดีงามและกระบวนการศึกษาจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนขยายของมรรค หรือของไตรสิกขานั้นเอง ที่ยื่นออกมาเชื่อมต่อเพื่อรับหรือดึงคนเข้าสู่กระบวนการฝึก ศึกษา พัฒนา โดยเป็นทั้งตัวชักนำเข้าสู่ไตรสิกขาและเป็นตัวเร่ง และคอยเสริมให้การฝึกศึกษาของไตรสิกขาเดินหน้าไปด้วยดี (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) ได้ให้ความหมาย ของไตรสิกขาตามพจนานุกรม พุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ไว้ว่า สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา คือ ข้อที่จะต้องศึกษาข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือพระนิพพาน ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง 2) อธิจิตตสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม สมာธิอย่างสูง 3) อธิปัญญาสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง สอดคล้องกับที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึง ไตรสิกขาว่า เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้ง กาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติและมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักศีล สมာธิปัญญา ซึ่งเป็นองค์รวมของมรรคมองค์แปด ได้แก่ 1) การฝึกหัดอบรมตนให้มีศีล ด้วยสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ 2) การฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิ ด้วยสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ 3) การฝึกฝนอบรมตนให้มีปัญญา ด้วยสัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ ลักษณะเด่นที่ใช้เป็นทฤษฎีจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สรุปได้ดังนี้

1) การฝึกหัดอบรมตนตามหลักไตรสิกขามีลักษณะบูรณาการและเป็นปัจจัยยากกว่า มีลักษณะบูรณาการนั้นเพราะทุกองค์ประกอบมีความผสมกลมกลืนอย่างได้สัดส่วน สมดุล สอดคล้อง รองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้น และในด้านที่ต้องปฏิบัติยากที่จะแยกอย่างเดี่ยว ๆ และยากที่จะตัดองค์ประกอบใดทิ้งไป ส่วนที่ว่าเป็นปัจจัยยากนั้นเพราะศีล สมาธิ ปัญญา เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องอิงอาศัยกันตลอด

2) การฝึกหัดตนตามหลักไตรสิกขา มีขั้นตอนสืบเนื่องจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมเริ่มจากปฏิบัติง่ายไปสู่การปฏิบัติที่ยากขึ้นตามลำดับ ไม่สามารถรวบรัดหรือลัดขั้นตอนดังเช่น การกำจัดกิเลสอย่างหายาบในใจไปสู่การกำจัดกิเลสที่ละเอียดฝังลึกในกมลสันดานผู้เรียนไตรสิกขาจึงต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ประเมินตนเองอย่างพากเพียร อดทน ตั้งใจมั่นและใช้ปัญญา

3) การฝึกฝนอบรมตามหลักไตรสิกขาจะบรรลุผลได้ด้วยการกระทำ การปฏิบัติจริง การคิดการควบคุมพฤติกรรมของตน ศีล สมาธิ ปัญญา ยังไม่เกิดขึ้นได้เพียงการอ่านและฟังเท่านั้น แต่เน้นการภาวนาคือปฏิบัติจนสามารถเห็นผลได้ด้วยตนเอง

4) หลักไตรสิกขา เป็นระบบฝึกหัดอบรมให้บุคคลละเว้นสิ่งที่ควรละเว้น และเพิ่มพูนการปฏิบัติในสิ่งที่ควรปฏิบัติ ผู้เรียนจึงต้องมีกัลยาณมิตรที่คอยชี้แนวทางให้รู้จักคิดใช้ปัญญาฝึกฝนไปทีละน้อยจนสามารถรู้จักผิดชอบชั่วดีไตรสิกขา เป็นระบบการฝึกอบรมที่เป็นเชิงปฏิบัติในฐานะที่อยู่ในสังคมเป็นระบบการฝึกคนของสังคม

พุทธทาสภิกขุ (ม.ป.ป., หน้า 198) ได้กล่าวว่า การเรียงลำดับในลักษณะศีล สมาธิ ปัญญา ให้ถือว่า เป็นทฤษฎี ถ้าเป็นการปฏิบัติต้องเป็นปัญญา แล้วเป็นศีลแล้วเป็นสมาธิ แล้วสุดท้ายก็เป็นปัญญาอีก ซึ่งสอดคล้องกับที่ท่าน พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538) กล่าวไว้ว่า ระบบการปฏิบัติธรรมของพระพุทธศาสนาไม่ว่า จะมองในแง่ของมรรค หรือไตรสิกขาก็ตาม ล้วนเริ่มต้นด้วยปัญญาและจบลงด้วยปัญญา

ดังนั้น จะเห็นว่าในขั้นเตรียมความพร้อมนั้นก็คือการเตรียมปัญญาขั้นต้นนั่นเอง เมื่อผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจหรือความเชื่อถูกต้องเป็นพื้นฐานแล้ว จึงเริ่มการฝึกอบรมที่ความประพฤติทางกาย วาจา และอาชีวะ (ศีล) ก่อนเมื่อศีลดีพร้อมแล้วก็ฝึกขั้นประณีตคือฝึกอบรมจิต (สมาธิ) จนถึงขั้นสุดท้าย คือการอบรมปัญญาให้แก่กล้าจนพ้นจากอวิชชาในการฝึกที่เรียกว่า ขั้นศีล ขั้นสมาธิ ขั้นปัญญา ให้เป็นไปในลักษณะของบูรณาการที่ประกอบด้วยส่วนของ ศีล สมาธิ ปัญญา ต่อเนื่องตลอดกระบวนการฝึก การพัฒนาชีวิตด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา จึงเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ คือการพัฒนาอย่างครบถ้วนเนื่องจากศีลสมาธิ และปัญญาเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน ศีลที่สมบูรณ์ย่อมช่วยให้เกิดสมาธิได้ง่าย สมาธิแน่นแนบ ย่อมเป็นพื้นฐานมั่นคงของศีล ศีลและสมาธิที่สมบูรณ์ย่อมก่อให้เกิดปัญญาได้ง่าย ปัญญาที่พัฒนาแล้วก็ย้อนกลับเป็นฐานที่มั่นคง ให้แก่สมาธิและศีลอีกทีหนึ่ง การพัฒนาจิตระดับปัญญามองอีกด้านหนึ่งเป็นข้อปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปรุงแต่งสร้างความสุขและเป็นระบบองค์รวมแห่งบูรณาการ (พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), 2543) การพัฒนาชีวิตตามหลักไตรสิกขาจึงต้องทำไปพร้อม ๆ กัน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานนั้น เริ่มที่ปัจจัยสำคัญคือ ปรโตโฆสะที่เป็นกัลยาณมิตร กระตุ้นให้เกิดโยนิโสมนสิการ และเข้าสู่ขั้นพัฒนา คือขั้นที่เน้นการฝึกตามหลักไตรสิกขา ได้แก่การฝึกอบรมกาย วาจา ใจและปัญญา นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาเห็นว่า บุคลิกภาพของ

คนเราเป็นผลมาจากอิทธิพลทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงมีผลทำให้บุคลิกภาพแต่ละบุคคลมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยแต่ละทฤษฎีจะมีแนวความคิดที่ต่างกัันดังนี้

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิน

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยได้แบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ **ส่วนที่ 2** ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม **ส่วนที่ 3** ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม 3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในประมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีจริยธรรมตามทัศนะของ ประภาศรี สีหอำไพ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 อ้างถึงในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2542) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมมี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีนี้กล่าวว่า จริยธรรมกับมโนธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์อยู่ในสังคมกลุ่มใดก็จะเรียนรู้ความรับผิดชอบชั่วดีจากสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น จนมีลักษณะพิเศษของแต่ละสังคมที่เรียกว่า เอกลักษณะ เป็นกฎเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยอัตโนมัติ คนที่ทำชั่วแล้วรู้สึกสำนึก เกิดหิริโอตตปะละอายใจตนเอง ถือว่าได้รับการลงโทษด้วยตนเอง เมื่อสำนึกแล้วพึงละเว้นไม่ปฏิบัติอีกโดยไม่ต้องมีสิ่ง

ควบคุมจากภายนอก เป็นการสร้างมโนธรรมขึ้นมา โดยไม่จำเป็นต้องสนใจองค์ประกอบของลำดับขั้น การพัฒนาการทางจริยธรรม 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) อธิบายการเกิดของจริยธรรมว่า เป็นกระบวนการสังคมประกิตโดยการซึมซาบกฎเกณฑ์ต่างๆ จากสังคมที่เติบโตมา รับเอาหลักการเรียนรู้เชื่อมโยงกับหลักการเสริมแรง และการทดแทนสิ่งเร้า รับแนวคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบ โดยยึดถือว่า การเรียนรู้ คือการสังเกตเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิดเพื่อแรงจูงใจ คือเป็นที่รักที่ยอมรับในกลุ่มพวกเดียวกับกลุ่มต้นแบบเพื่อเป็นพวกเดียวกัน 3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (cognitive developmental theory) นักทฤษฎีซึ่งเป็นผู้นำแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ จีน เพียเจท์ (Jean Piaget) เจอโรมบรูเนอร์ (Jerome S. Bruner) (เยาวพา เดเซคูปต์ ,ชวัญฟ้า รัชสิยานนท์ , สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ และพรรัก อินทามระ, 2550, หน้า 11-13; Wadsworth, 2004, pp. 33-35)

พัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวคิดของ Piaget

Piaget (1994 as cited in Wadsworth, 2004) เป็นนักญาณวิทยา (epistemologist) และนักจิตวิทยาชาวสวิส ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งเพียเจท์ได้ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเป็นขั้น ๆ ตามลำดับอายุ เขาได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดออกเป็น 4 ขั้นแต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (sensomotor stage) อยู่ในช่วงแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่เช่น การไขว่คว้า การมอง เด็กจะแสดงให้เห็นว่ามีพัฒนาการทางสติปัญญาด้วยการกระทำเด็กสามารถแก้ปัญหาได้ แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด การที่เด็กได้ปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจะช่วยให้พัฒนาสติปัญญาและความคิด แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังคงอยู่เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

1.2 ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (preoperational stage) อยู่ในช่วงอายุ 2-7 ปีเป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจทำทางที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นแต่ยังอาศัยการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์ขั้นนี้ จะแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ (1) ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Preconceptual Thought) อายุ 2-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ แต่อยู่ในขอบเขตจำกัด เพราะเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของผู้อื่น ซึ่งความคิดและเหตุผล

ของเด็กยังไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงนัก (2) ชั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้ (intuitive thought) อายุ 4-7 ปี เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวดีขึ้น รู้จักแยกประเภท และแยกชิ้นส่วนของวัตถุเข้าใจความหมายของจำนวนและตัวเลข เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนักสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมตัวล่วงหน้า การคิดหาเหตุผลของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนรับรู้ หรือสัมผัสจากภายนอก

จากทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการใช้ประสาทสัมผัส และการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) พยายามหาของเล่น หรือสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้ทดลองหยิบ จับ สัมผัส อันจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ (2) พยายามจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่จะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม 3) ฝึกให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสาทการรับรู้ 4) จัดกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความคิดเพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์เพียงพออันจะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาขั้นต่อไป

นอกจากนั้น เพียเจต์ยังได้ให้แนวคิดว่า พัฒนาการทางสติปัญญาที่มีความเกี่ยวพันกับพัฒนาการทางจริยธรรม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เด็กที่อายุต่ำกว่า 8 ปี เป็นวัยที่จะรับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กที่โตกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนั้นควรอยู่ในลักษณะของการเคารพซึ่งกันและกันและการให้ความร่วมมือกัน แต่เพียเจต์ ก็ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านสังคมหรือด้านจริยธรรมด้วยการสังเกตเด็กของเพียเจต์ทำให้เขาเกิดแนวคิดว่า พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจและพัฒนาการทางสังคมหรือทางจริยธรรมนั้นมีความเกี่ยวพันกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเด็กสามารถทำสิ่งที่ดีในทางจริยธรรม แต่สำหรับการจะพัฒนาจริยธรรมทั้งหมดนั้น เด็กจะต้องมีความตระหนักต่อความคิดความเข้าใจในตัวเองที่จะบอกว่าทำไมเขาจึงทำสิ่งดี ๆ

Krogh (1994) เพียเจต์ เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นโดยเพียเจต์ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ชั้น และได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ดังนี้ (Piaget as cited in DeVries, 1996; DeVries & Zan, 1995)

1. จริยธรรมแบบควบคุมโดยผู้อื่น (heteronomous morality) เป็นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุต่ำกว่า 8 ปี ซึ่งเป็นวัยที่จะรับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจาก บิดามารดา ครู และเด็กโต

2. จริยธรรมแบบควบคุมโดยตนเอง (autonomous morality) เป็นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุประมาณ 9 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่จะปฏิบัติตามจริยธรรมที่ตัวเองเป็นผู้กำหนด ซึ่ง

เป็นกฎเกณฑ์ที่มาจากความรู้สึกเชื่อมั่นจากภายในที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กตามความคิดของ เพียเจท์นั้น ควรอยู่ในลักษณะของการเคารพซึ่งกันและกันและการให้ความร่วมมือกัน

3.6.5 แนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) บรูเนอร์ (Bruner) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางการคิดและใช้เหตุผลโดยอาศัยแนวคิดของเพียเจท์เป็นหลักบรูเนอร์ได้เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมว่าเป็นผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาบรูเนอร์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้น แต่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ

1) enactive stage เปรียบได้กับขั้น sensorimotor stage ของเพียเจท์เป็นระยะที่ทารกเข้าใจสิ่งแวดล้อมจากการกระทำในขั้นนี้ยังไม่มีการวาดภาพ หรือจินตนาการสิ่งต่าง ๆ ในสมอง แต่มีลักษณะพัฒนาด้านทักษะ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ เป็นขั้นที่เรียนรู้จากการกระทำมากที่สุด

2) iconic stage เปรียบได้กับขั้น preoperational stage ของเพียเจท์ ซึ่งจะครอบคลุมขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด และการคิดแบบญาณหยั่งรู้ ขั้นนี้สามารถสังเกตจากรูปร่างลักษณะของวัตถุและพูดเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มองไม่เห็นได้ ส่วนใหญ่แล้วการคิดของเด็กจะเกิดจากการรับรู้ และจินตนาการการนำแนวคิดของบรูเนอร์ไปใช้

จากทฤษฎีของบรูเนอร์จะเห็นได้ว่ามีลักษณะขั้นตอนในการพัฒนาคล้ายกับทฤษฎีของเพียเจท์ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรปฏิบัติดังนี้ (1) ให้เด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง (2) ยยายามให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (3) ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กอย่างเหมาะสมกับวัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานแนวความคิดมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการศึกษาของมนุษย์ ผู้นำของทฤษฎีนี้ได้แก่ ฟรอยด์ (Freud) และอีริกสัน (Erikson) (เยาเวพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550)

แนวคิดของฟรอยด์ (Freud) ฟรอยด์ (Freud) เป็นนักจิตวิทยาและจิตแพทย์ชาวเวียนนา ประเทศออสเตรีย ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในวัยเด็กว่า มีผลต่อลักษณะพัฒนาการและบุคลิกภาพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดย ฟรอยด์เห็นว่า ชีวิตในวัยเด็กเป็นวัยที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ การตอบสนองและจัดประสบการณ์ที่ดีเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย จะทำให้เด็กพัฒนาไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการขั้นพัฒนาการของฟรอยด์

(1) ระยะเวลาปาก (oral stage) อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด - 1 ปี ในวัยนี้ทารกได้รับความสุขจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปาก เช่น การดูดนมดูดนิ้ว และอมสิ่งต่าง ๆ ฟรอยด์เชื่อว่า การที่เด็กได้ตอบสนองทางปาก และการสัมผัสทางร่างกาย จากผู้เลี้ยงดูจะมีความสำคัญและ

ส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กในระยะต่อมาเด็กที่ได้รับการตอบสนองในช่วงนี้เพียงพอ จะทำให้มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เลี้ยงดูไม่สามารถตอบสนองในช่วงนี้ได้เด็กจะเจริญเติบโตเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ขาดความไว้วางใจผู้อื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมักจะหันเข้าหาการรับประทานเป็นที่ตั้ง เช่น ชอบกินจุบกินจิบ ชอบพูดส่อเสียด นินทาผู้อื่น

(2) ระยะเวลาขบถ (anal stage) อายุตั้งแต่ 1-2 ปี ระยะเวลาที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้เรื่องการขบถมีความสามารถที่จะควบคุมตนเองได้พอสมควร การขบถของเด็กควรเป็นไปด้วยความอ่อนโยน หากเข้มงวดมากเกินไป เด็กอาจเกิดปัญหาความขัดแย้งและตื้อรั้น นอกจากนั้นการที่เด็กพอใจในการกลั่นอุจจาระ พอโตขึ้นมักจะเป็นคนขี้เหนียว ไม่เป็นระเบียบชอบสกปรกรกรุงรัง หากพอใจกับการถ่ายอุจจาระ พอโตขึ้นจะเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตรงต่อเวลา

(3) ระยะเวลาอวัยวะเพศ (phallic stage) อายุตั้งแต่ 3-5 ปี เป็นระยะที่ความพึงพอใจของเด็กเลื่อนไปอยู่ที่อวัยวะเพศ ลักษณะที่เด่นชัด คือเด็กจะมีความสนใจและอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามเพศ เด็กจะรู้สึกรักและผูกพันกับพ่อหรือแม่ที่เป็นเพศตรงข้ามกับตน เช่น เด็กหญิงจะรักพ่อ เด็กชายจะรักแม่ การให้ความรักความอบอุ่นของผู้เกี่ยวข้องจะทำให้เด็กผ่านขั้นนี้ไปได้จะเห็นได้ว่า พัฒนาการในขั้นต่าง ๆ จะส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่

นอกจากนี้ฟรอยด์ยังมีความเชื่ออีกว่าโครงสร้างของบุคลิกภาพของมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คืออิด (id) เป็นแรงจูงใจหรือความอยากที่มีมาตั้งแต่กำเนิด โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือสถานการณ์ใด ๆ อีโก้ (ego) เป็นตัวทำให้ความต้องการของอิดบรรลุผล แต่จะต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ โดยคำนึงถึงหลักความเป็นจริง อีโก้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีการศึกษาอบรมซูเปอร์อีโก้ (superego) เป็นส่วนของอุดมคติ มโนธรรม และศีลธรรมมีวิจารณ์ญาณ และความรู้สึกผิดชอบ โดยเป็นส่วนที่คอยควบคุมอิด ฟรอยด์ เชื่อว่า เด็กแรกเกิดจะมีอิด คือความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองและเมื่อโตขึ้นเขาจะมีลักษณะอีโก้ โดยคิดว่าตนเองเป็นจุดรวมความสำคัญของทุก ๆ อย่าง เมื่อเด็กผ่านการเรียนรู้มา เด็กจะเกิดลักษณะซูเปอร์อีโก้ ซึ่งเป็นส่วนของมโนธรรม เพื่อเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในสังคม

จากทฤษฎีของฟรอยด์ จะเห็นได้ว่าประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในวัยเด็กจะมีอิทธิพลต่อลักษณะพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตขึ้น การตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเพียงพอในทุกขั้นของพัฒนาการจะช่วยทำให้เด็กสามารถผ่านขั้นตอนนี้ไปด้วยดี หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นหนึ่งขั้นใดจะทำให้เด็กเกิดชะงักกับการพัฒนาขั้นต่อไป เป็นผลทำให้ลำบากในการปรับตัวเมื่อโตขึ้นพื้นฐานทางบุคลิกภาพจะถูกวางไว้ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต บุคลิกภาพของเด็กจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า จะสามารถผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในวัยเด็กได้ดีเพียงใด ฉะนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรปฏิบัติดังนี้ (1) พยายามจัดสภาพแวดล้อมให้ตอบสนองความ

ต้องการของเด็ก (2) ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ ไม่บังคับเด็ก (3) เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง (4) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กโดยพยายามปลูกฝังและสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม

แนวคิดของอีริกสัน (Erikson) อีริกสัน เป็นนักจิตวิเคราะห์ชาวเยอรมัน ที่มีชื่อเสียงได้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์ กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น หากเด็กไม่พอใจในสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กจะทำให้เด็กขาดความสุข มองโลกในแง่ร้ายและขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอีริกสันเน้นถึงการปฏิบัติตนของบิดามารดาว่ามีผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่น อารมณ์และบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน 8 ขั้นซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวเฉพาะในช่วงปฐมวัย 3 ขั้น (ดูตาราง 1)

ตารางที่ 1 ลำดับขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามทฤษฎีของ Erikson

ช่วงอายุ	ลำดับขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์
1. วัยทารก (อายุ 0-2 ปี) infancy	ขั้นความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ (trust vs mistrust) ในวัยเด็กจะเริ่มเรียนรู้ที่จะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจบุคคลหรือสภาพแวดล้อมถ้าเด็กได้รับความอบอุ่นเพียงพอจากการอบรมเลี้ยงดู เช่นได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมเมื่อหิวเมื่อหนาวเด็กจะเกิด
2. วัยเด็ก (อายุ 2-5 ปี) (early childhood)	ขั้นความเป็นตัวของตัวเองหรือความอับอาย สงสัยไม่แน่ใจ (autonomy vs shame and doubt) ในวัยนี้เด็กจะเริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเอง เด็กในวัยนี้จะช่างสงสัยและชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง การเลี้ยงดูเด็กก็เพียงแต่ไม่让孩子เกิดอันตราย ไม่ควรบีบบังคับจนเกินไป ควรใช้วิธีการฝึกแบบละมุนละม่อม โดยเฉพาะในเรื่องนิสัยเบื้องต้น เช่นการรับประทานอาหาร การขับถ่ายเป็นเวลา การแต่งตัว เป็นต้นถ้าเด็กได้รับการบังคับมากเกินไป เด็กจะกลายเป็นคนที่หวาดระแวงไม่แน่ใจความไว้วางใจต่อสิ่งต่าง ๆ แต่ถ้าเด็กได้รับการแสดงอารมณ์ขู่เข็ญหรืออาการไม่เป็นมิตร เขาก็จะไม่ไว้วางใจใคร ๆ
3. วัยเล่นหรือวัยก่อนเข้าเรียน (อายุ 4-7 ปี)	ขั้นความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (initiative vs guilt) ในวัยนี้ เป็นวัยเด็กจะพัฒนาทักษะในการรับรู้ทางความคิดสติปัญญา และ ความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น เด็กจะเริ่มคิด เริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ และชอบถามคำถาม

ช่วงอายุ	ลำดับขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์
(play age)	บ่อย ๆ ว่าอะไร ทำไม เป็นต้น ซึ่งพ่อแม่บางคนไม่เข้าใจอาจจะดูเอาได้จนเด็ก บางคนขยาดหวาดกลัวว่า จะทำผิด เพราะถูกผู้ใหญ่ว่ากล่าวมาแต่เด็ก ความรู้สึกนี้สกัดกั้นความคิดของเด็กและจะติดตัวจนถึงวัยผู้ใหญ่

ที่มา. จาก *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน* (หน้า 28-29), โดย เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แม็ค.

จากทฤษฎีของอีริคสันจะเห็นได้ว่า สิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กซึ่งเด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นความไว้วางใจ ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง และขั้นความคิดริเริ่มฉะนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรปฏิบัติต่อเด็กดังนี้

- (1) ให้ความรักความอบอุ่น และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
- (2) เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกกิจกรรมทดลอง ค้นคว้าสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ
- (3) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- (4) กระตุ้นให้เด็กลงมือแก้ปัญหา และค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- (5) ให้กำลังใจ ชมเชย และส่งเสริมให้เด็กเกิดความสำเร็จ

ทฤษฎีบทบาทการได้รับ (role-taking) George Herbert Mead

George Herbert Mead (อ้างถึงในงามพิศ สัตย์สงวน, 2532) ได้แบ่งอัตตะ/ตัวตน (self) ออกเป็น 2 ส่วน คือ “I” ซึ่งเป็นตัวแสดงถึง สัญชาติญาณธรรมชาติ หรือลักษณะ เฉพาะของบุคคล “I” จะเป็นพัฒนาการแรกของมนุษย์ที่เรียนรู้ เป็นสิ่งแรกจากสิ่งที่สังคมคาดหวัง “Me” ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงตนด้านสังคม ที่เกิดจากความต้องการของสังคมและความต้องการของบุคคลที่จะได้รับ “Me” จะเป็นพัฒนาการที่มีช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิต การพัฒนาของ Self ไม่ใช่การพัฒนาบทบาท แต่ผ่านกระบวนการสวมบทบาท (role-taking) ซึ่งหมายถึงการนำตนเองไปอยู่ในตำแหน่งคนอื่นทำให้สามารถเข้าใจความหมายของคนอื่นได้ Mead มองว่า Self เป็นสิ่งที่ได้รับจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม 3 ขั้น คือ

1. ขั้นเลียนแบบ (imitative stage) เริ่มตั้งแต่เกิด - 2 ปี โดยเด็กจะเลียนแบบหรือแสดงบทบาทที่สังเกตเห็นจากบุคคลอื่น ๆ (playing at role) โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขา (significant others) อยู่ใกล้ชิดกับเขาโดยเฉพาะพ่อแม่จะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาขั้นนี้มากที่สุด

2. ชั้นแสดงบทบาท (play stage) เริ่มที่อายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป - 4 ปี เป็นชั้นที่เริ่มพัฒนาการของ “Me” เด็กจะเริ่มมีทัศนคติและการกระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ เด็กจะเริ่มเห็นว่า ตนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กจะเรียนรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด โดยมีพ่อแม่หรือสังคมเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรม เป็นขั้นสวมบทบาทอย่างแท้จริง (role-taking) แต่สวมได้แต่ละบทบาทแยกจากกัน

3. ชั้นแสดงการเล่น (game stage) อายุ 4 ปี ขึ้นไป เป็นชั้นที่เด็กเริ่มที่จะได้รับรู้และเห็นบทบาทการกระทำของบุคคลในสังคมนอกบ้าน จะเป็นการพัฒนาบทบาทที่สังคมส่วนใหญ่ (generalized other) ต้องการและคาดหวัง เริ่มมีการแสดงบทบาทหลายบทบาทที่แตกต่างกันออกไป เด็กจะเรียนรู้ในการที่จะปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้และยังเด็กก็มีโอกาสแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ผู้คนปฏิบัติมากขึ้น เขาก็จะมีโอกาสเรียนรู้มากขึ้นและปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมได้ดีขึ้น เป็นขั้นตอนการพัฒนา self ที่สมบูรณ์แบบ สามารถมองเห็นตนเองท่ามกลางบทบาทหลากหลายที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเอกภาพ

สรุปได้ว่า ในทางสังคมวิทยา กรอบการมองการขัดเกลาทางสังคมมี 2 มุมมองคือ มุมมองตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ที่มองจากจุดยืนสังคมโดยรวมที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานค่านิยม ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกลไกทางสังคมที่ควบคุมการเปลี่ยนแปลง หรือการดำรงอยู่ของกลุ่ม ส่วนอีกมุมมองหนึ่งเป็นมุมมองตามทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ ซึ่งมองจากจุดยืนบุคคลเป็นหลักโดยมุ่งเน้นที่ อัตตะ/ตัวตน (self) กับบุคคล ให้ความสำคัญต่อการสวมบทบาทของคนอื่น และความคาดหวังของผู้อื่น

ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็น การเรียนรู้บทบาททางสังคมอันเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่ได้รับการจัดสรรในสังคมเป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้แต่ละคนมีปฏิริยาโต้ตอบสิ่งกันและกัน ซึ่งการที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดีนั้น ใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่อธิบายในระดับมหภาค และทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ มาอธิบายในระดับจุลภาคในงานวิจัยนี้ ใช้แนวคิดภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษามาเป็นฐานคิดและเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามแนวทางพุทธศาสนา

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลวรรณ สาลาสูตา (2552) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 25 คน และผู้ปกครองนักเรียน 7 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 25 คน ผู้ปกครองนักเรียน 7 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 179 คน ได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม 5 ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ กลยุทธ์ที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการนิเทศติดตามผล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แผนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงปริมาณ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด มีนักเรียนจำนวนหนึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในด้านต่างๆ ด้วยการวางแผนดำเนินการ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการนิเทศติดตามผล ส่งผลให้การดำเนินงาน ผลการพัฒนาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น

นිරนุช เหลือลมัย (2553) ศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนและศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบวัดคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามความรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม เจตคติต่อคุณธรรม

จริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต 2) ด้านความเมตตากรุณาและ 3) ด้านความมีระเบียบวินัยในตนเอง ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One - Group Pretest - Posttest Design) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบทีและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปดังต่อไปนี้ 1) รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นประสบการณ์ (2) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (3) ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ (4) ขั้นสรุป (5) ขั้นปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ และ (6) ขั้นประเมินผล 2) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ เจตคติต่อคุณธรรมจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้งด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความเมตตากรุณาและด้านความมีวินัยในตนเอง หลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.60/91.50 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 77.77 4) ค่าขนาดอิทธิพลของแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้านมีค่าอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.83 ซึ่งหมายความว่าค่าอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง

ทองพูล ภูสิม และคณะ (2554) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูโรงเรียนแกดำวิทยาคาร จำนวน 23 คน นักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร 341 คน ผู้ปกครองนักเรียน 319 คน ในปีการศึกษา 2552 มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 สสำรวจสภาพปัจจุบันระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ระยะที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 สสำรวจระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อเปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร พบว่าพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรมทั้งจากครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัว

นักเรียนเองอยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลาง จากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียนโรงเรียนแกด้าวิทยาการ เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียน พบว่าระดับพฤติกรรมยังไม่เป็นไปตามความต้องการของคณะครูและผู้ปกครอง หลังจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย จากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังการพัฒนา พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.48 และนักเรียน 4.49

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต) (2555) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี การศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test) ผลการวิจัย 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมิ

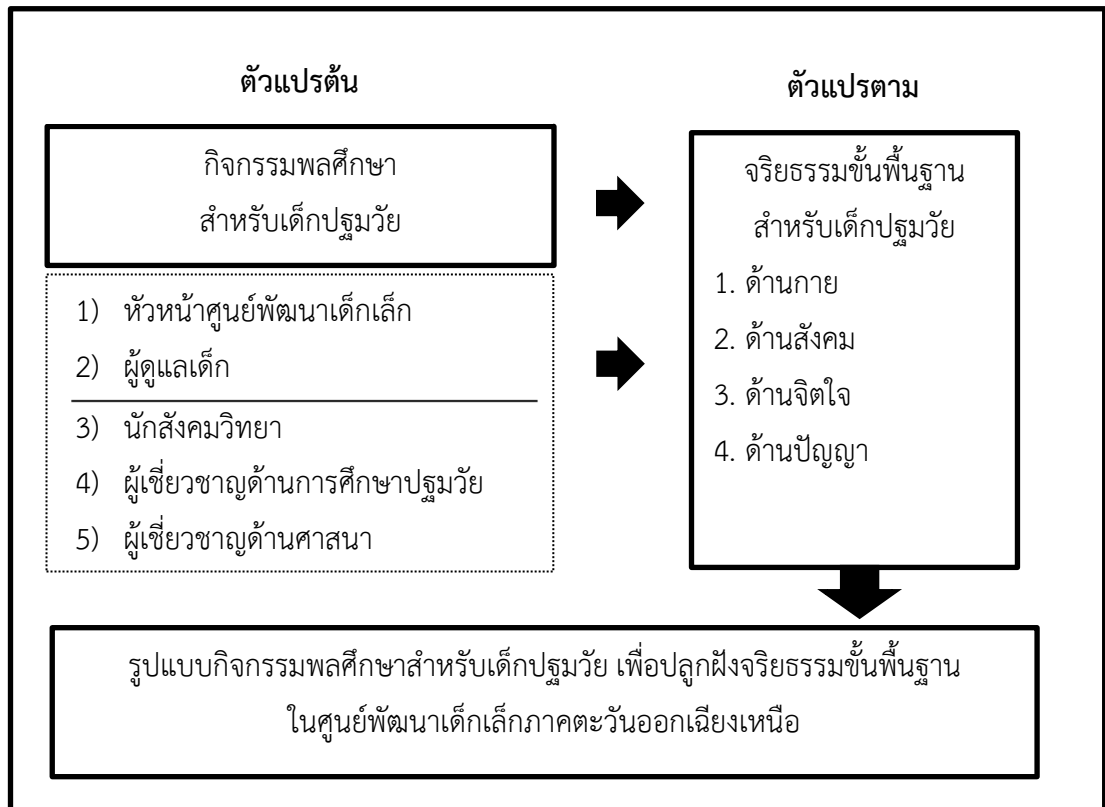
นทราชินุทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพล จากสภาพการณ์ดังกล่าว

สุระ อ่อนแพง และคณะ (2556) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมและการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี 6 แห่ง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยอาศัยผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยวิธีสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 3) การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์รับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้จำนวน 60 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) ความรักชาติศาสน์กษัตริย์ 2) ความเมตตากรุณา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความมีระเบียบวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียรและมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ความกตัญญูทวดเทวีและรักความเป็นไทย 7) ความรับผิดชอบ 8) ความอดทนอดกลั้น 9) ความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน 10) ความพอเพียง 11) ความมีจิตสาธารณะ 12) ความยุติธรรม 13) ความสามัคคี 14) ความใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธีดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อรุณี จิระพลังทรัพย์ (2552) ศึกษาการจัดกิจกรรมพลศึกษาาระดับปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตอนุบาลล่ออุทิศ และโรงเรียนอนุบาลเด่นหล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมพลศึกษาาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตอนุบาลล่ออุทิศและโรงเรียนอนุบาลเด่นหล้า ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม กลุ่มครูพลศึกษาแต่ละ 4 คน และกลุ่มนักเรียนอนุบาลแต่ละ 18 คน วิธีการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน แต่ละ 1 คน รวม 46 คน และวิธีการสังเกตการจัดกิจกรรมพลศึกษาาระดับปฐมวัยในโรงเรียน แต่ละ 3 ครั้ง เนื้อหาการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์และการสังเกต เน้นศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรมพลศึกษา คือแนวคิดและหลักการ, จุดมุ่งหมาย, การจัดกิจกรรมพลศึกษา, การประเมินผล, การจัดการ 4 ด้าน ได้แก่การจัดการด้านบุคลากรการเงินหรืองบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่และการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนอนุบาลทั้ง 2 แห่ง มีแนวคิดและหลักการคือ มีการจัดทำหลักสูตรพลศึกษาและแผนการเรียนการสอนเป็นของตนเองที่ยึดตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และแนวคิดตามทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยต้องให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็กคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของร่างกายกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่พัฒนาจิตใจอารมณ์สังคม และสติปัญญา พัฒนาด้านทักษะกลไกการเคลื่อนไหวพื้นฐานของร่างกายและพัฒนาการทำงานประสานกันระหว่างระบบประสาทกับกล้ามเนื้อต่างๆ ทำให้สามารถจัดกิจกรรมพลศึกษาได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ กิจกรรมพลศึกษาแบ่งเป็น กิจกรรมพลศึกษาทั่วไป และกิจกรรมพลศึกษาทางน้ำ ทั้งสองกิจกรรมมีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กโดยใช้วิธีบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น มีวิธีการสอนตามขั้นตอนของหลักการสอนพลศึกษาและมีการประเมินผล พัฒนาการเด็กจากกิจกรรมพลศึกษาทุกด้านตามทฤษฎีการประเมินผลทางพลศึกษาและนำผลประเมินไปเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และให้ผู้ปกครองรับทราบผลพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กครูพลศึกษาเป็นครูทั้งที่มีและไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านพลศึกษา มีจำนวนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เพียงพอได้มาตรฐานสำหรับการสอนพลศึกษาและใช้งบประมาณไว้ใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การบำรุงรักษาและซ่อมแซมสนามและการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนพลศึกษาข้อเสนอแนะผลการวิจัยยืนยันว่าทั้ง 2 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมพลศึกษาาระดับปฐมวัยที่ยึดหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็ก มีการเรียนการสอนโดยใช้วิธีบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่นและครูพลศึกษาที่ไม่ได้จบวุฒิพลศึกษาได้รับการอบรมวิธีการสอนพลศึกษาอย่างถูกต้อง ซึ่งโรงเรียนอนุบาลควรนำไปเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา ระดับปฐมวัย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีการสอนกิจกรรมพลศึกษา ระดับปฐมวัยทุกวันวันละ 30 นาทีและผู้บริหารควรมีการปรึกษาร่วมกับครูพลศึกษาในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้ได้มาตรฐานการเรียนการสอนพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ยงยุทธ อั้นเจริญ (2554) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม สำหรับเด็กอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับเด็กอนุบาล ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กิจกรรมพลศึกษา 12 กิจกรรมกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาตามปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาล 3 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเทศบาล 10 (เทศบาลอนุบาล) จังหวัดสระบุรี จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากจำนวนเด็กทั้งหมด 80 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แยกเป็น 2 กลุ่มเพื่อเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบสุขภาพแบบองค์รวมด้วยการทดสอบมิติทางด้านร่างกาย มิติทางด้านจิตใจและปัญญา และมิติทางด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ใช้ระยะเวลาการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 คาบ คาบละ 30 นาทีทำการทดสอบสุขภาพแบบองค์รวมในมิติทางด้านร่างกาย มิติทางด้านจิตใจและปัญญา และมิติทางด้านสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที(t-test) โดยทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กิจกรรมพลศึกษาทั้ง 12 กิจกรรม มีการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมในมิติทางด้านร่างกาย มิติทางด้านจิตใจและปัญญา และมิติทางด้านสังคมดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กิจกรรมพลศึกษาทั้ง 12 กิจกรรม มีการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมในมิติทางด้านร่างกาย มิติทางด้านจิตใจและปัญญา และมิติทางด้านสังคมดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) กรอบแนวคิดการวิจัย



รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการศึกษาและพัฒนา (research and development) ซึ่งการวิจัยในลักษณะนี้ แนวโน้มของคำถามวิจัย กรอบความคิด การกำหนดสมมติฐานวิจัย และสถิติวิเคราะห์ในยุคสังคมความรู้ ลักษณะคำถามวิจัยจะมีความซับซ้อนลึกซึ้งมากขึ้นกว่าในยุคก่อน แม้ว่าคำถามวิจัยยังคงเน้นความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เงื่อนไข และช่วงเวลาที่แตกต่างกันในขณะเดียวกันกรอบความคิด (Conceptual Framework) หรือรูปแบบการวิจัย (Research Model) มีความสำคัญมากในการวิจัย เพราะรูปแบบการวิจัยแสดงถึงโครงสร้าง (Structure) ของงานวิจัย และผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นฐานในการกำหนดสมมติฐานวิจัย ตามหลักการวิจัยจุดมุ่งหมายสำคัญของการสร้างรูปแบบการวิจัย คือ การสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมทั้งด้านทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร (Population) คือ 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 1,866 คน
2) ผู้ดูแลเด็ก 2,200 คน รวมทั้งสิ้น 4,066 คน ในศูนย์เด็กเล็กสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยเอ็ด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม)

กลุ่มตัวอย่าง (sampling group) คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยเอ็ด, ขอนแก่น, กาฬสินธุ์, มหาสารคาม) ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) จำนวนทั้งสิ้น 354 คน รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	หัวหน้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ผู้ดูแล เด็กเล็ก
ร้อยเอ็ด	513	687
ขอนแก่น	453	421
กาฬสินธุ์	523	456
มหาสารคาม	377	636
ประชากร	1,866	2,200
รวมประชากร	4,066	
กลุ่มตัวอย่าง	354	

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2558)

<http://dusitcenter.dusit.ac.th/schools/?region=northeast>

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร (Population) คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive method) ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักสังคมวิทยา จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไม่น้อยกว่า 2 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปเกี่ยวกับสาขาวิชาสังคมวิทยา หรือ 2) เป็นนักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านสังคมวิทยาการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการและมีผลงานปรากฏเด่นชัด หรือ 3) ปฏิบัติงานด้านชุมชนและการพัฒนาสังคมมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไม่น้อยกว่า 2 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เกี่ยวกับสาขาการศึกษาปฐมวัย หรือ 2) เป็นนักวิชาการหรือนักการศึกษาที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและมีผลงานปรากฏเด่นชัด หรือ 3) ปฏิบัติงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือ 4) เป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาปฐมวัยในหน่วยงานการศึกษา

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติตามที่กำหนดต่อไปนี้ ไม่น้อยกว่า 1 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือปริญญาธรรม 8

ประโยชน์ หรือ 2) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาและการพัฒนา ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ 3) เป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะ เป็นพระสงฆ์หรือผู้สนใจในพระพุทธศาสนาที่นำคำสอนหรือความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนา สังคมหรือการศึกษามากกว่า 5 ปี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินผลรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร (Population) คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 4,066 คน ในศูนย์เด็กเล็กสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่นำรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง (sampling group) คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยเอ็ด, ขอนแก่น, กาฬสินธุ์, มหาสารคาม) ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) จำนวนทั้งสิ้น 354 คน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้จึงแบ่งตัวแปรในการวิจัย ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. แบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้บริหาร โดยดำเนินการวางกรอบ และกำหนดข้อความคำถามเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเตรียมการนำหลักจริยธรรมสู่กระบวนการเรียนรู้ (2) การจัดกิจกรรมพลศึกษา และ (3) การประเมินผล

1.2 แบบสอบถามครูปฐมวัย โดยดำเนินการวางกรอบ และกำหนดข้อคำถามเป็นประเด็นคำถามที่มุ่งศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

2. แบบบันทึก

2.1 แบบบันทึกการประชุมระดมความคิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อบันทึกผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)

2.2 แบบบันทึกความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อบันทึกผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)

3.3.2) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบวัดจริยธรรมเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ครูใช้วัดคุณลักษณะที่บ่งชี้จริยธรรมเด็กปฐมวัย จากการสังเกตภายใต้สถานการณ์การจัดกิจกรรมพลศึกษา มี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และ ด้านปัญญา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยแต่ละองค์ประกอบจะประกอบด้วยรายการ/ข้อความ/ประโยค เกี่ยวกับปริมาณการรับรู้การคิด และการปฏิบัติของเด็กปฐมวัยแต่ละประโยค มีมาตรวัด 6 หน่วย จาก “ปฏิบัติมากที่สุด” ถึง “ไม่ได้ปฏิบัติ” โดยมีรายละเอียดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ทบทวนวรรณกรรมจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา

โดยวิเคราะห์จากมรรคมืองค์แปด ย่อลงมาเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักภาวนา 4 มืองค์ประกอบ ด้านกาย ศีล จิต และปัญญา และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อนำมากำหนดค่านิยามโครงสร้างและองค์ประกอบของ จริยธรรม

นำข้อความมาปรับให้มีข้อความทั้งด้านบวกและด้านลบ หลังจากนั้นตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแต่ละข้อความโดยคำนวณค่าที (t) เลือกข้อที่มีค่าที เท่ากับหรือมากกว่า 2.00 และพิจารณาให้มีเนื้อหาครบถ้วน และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบวัดที่สร้างขึ้นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient)

หลังจากนั้น หาความเชื่อมั่นของการวัดระหว่างผู้สังเกต 2 คน เนื่องจาก แบบวัดดังกล่าว เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า จึงใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนน 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ จากการตอบปฏิบัติมากที่สุด, ปฏิบัติมาก, ปฏิบัติค่อนข้างมาก, ปฏิบัติค่อนข้างน้อย, ปฏิบัติน้อย และไม่ได้ปฏิบัติ ดังนั้น แต่ละข้อจะได้คะแนนในช่วง 1-6 คะแนน และเพื่อให้ง่ายต่อการตอบมีเกณฑ์ในการคิดเทียบ ดังนี้

1. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น 90% ขึ้นไป ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น มากที่สุด
2. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น 80-89% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น มาก
3. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น 70-79% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น ค่อนข้างมาก
4. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100 % เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น 60-69% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น ค่อนข้างน้อย
5. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น 59% ลงมาในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น น้อย
6. ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กไม่ได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น ถือว่า ไม่ได้ปฏิบัติ

2) รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยสร้างจากการวิเคราะห์เอกสาร และการศึกษาภาคสนาม สังเคราะห์แล้ว กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) มีองค์ประกอบ ทั้งหมด 6 ประการ คือ (1) ความสำคัญของรูปแบบ (2) หลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ (4) สารการเรียนรู้ (5) การจัดกิจกรรมพลศึกษา และ (6) การประเมินผล การสังเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม เมื่อได้ข้อมูลในเบื้องต้นแล้วเพื่อวิเคราะห์ เอกสาร และสังเคราะห์แล้วกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการ

ปลุกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีผสมผสานวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบพกพา กล้องถ่ายรูปเพื่อทบทวนข้อมูลและทำให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการรวบรวมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ปรากฏในรูปของเอกสาร และข้อมูลเอกสารการบันทึกของ ผู้ดูแลเด็ก โดยมีสาระสำคัญในการศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเตรียมการนำคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมพลศึกษา (2) กระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษา (3) การประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้ดูแลเด็ก ร่วมกับผู้วิจัยศึกษาวิธีการวัดจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจากแบบวัดจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมทั้งสังเกตเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการให้คะแนนจริยธรรม

2. ผู้ดูแลเด็ก สังเกตเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสังเกตคุณลักษณะที่บ่งชี้ด้านใดด้านหนึ่งตามองค์ประกอบของจริยธรรมทำการสังเกตเด็กปฐมวัย วันละ 5-10 คน เป็นเวลา 1 สัปดาห์

ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของข้อมูล (constant comparison) และสร้างเป็นข้อสรุปต่อไป รายละเอียดของข้อมูลมี ดังนี้

1.1 ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษา และแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

1.2 ข้อมูลการศึกษาภาคสนาม

1.3 ข้อมูลการตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการปลุกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) จากผู้เชี่ยวชาญ

1.4 ข้อมูลผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการปลุกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน จากครูผู้สอนและเด็กปฐมวัย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลจริยธรรมเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ได้วิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 3 สรุปผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อสอบถามสภาพสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างไร	1.1) กิจกรรมดนตรี จังหวะ และการเคลื่อนไหว 1.2) กิจกรรมสร้างสรรค์ 1.3) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 1.4) กิจกรรมกลางแจ้ง 1.5) กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม 1.6) กิจกรรมเล่นเกม 1.7) กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมด้วยนิทาน 1.8) กิจกรรมพี่สอนน้อง 1.9) กิจกรรมในวงกลม

ตารางที่ 3 สรุปผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อสอบถามสภาพสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
<p>2. สถานศึกษามีการนำหลักคุณธรรม จริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษาอย่างไรบ้าง / กิจกรรมใดบ้าง</p>	<p>2.1) มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนนอน และก่อนเลิกเรียน (เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกนิสัยปฏิบัติกิจวัตรทางพระพุทธศาสนา)</p> <p>2.2) มีกิจกรรมทบทวนศีลห้าทุกวัน (เพื่อให้ตระหนักถึงข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข)</p> <p>2.3) มีกิจกรรมนั่งสมาธิ เป็นประจำทุกวัน (เพื่อพัฒนาสมาธิ)</p> <p>2.4) มีกิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน อาหารกลางวัน (เพื่อให้รู้ประโยชน์ และคุณค่าของโภชนาการ อาหาร)</p> <p>2.5) นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ณ วัดใกล้โรงเรียน</p> <p>2.6) ใช้สื่อเพลงธรรมะประกอบการเรียนรู้</p>
<p>3. ในระหว่างดำเนินการในแต่ละกิจกรรม มีการบริหารจัดการอย่างไร พบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง และดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร</p>	<p>-สถานที่ในการจัดกิจกรรมไม่ได้รับการปรับปรุง ยังคงมีสภาพที่เก่าตามอรรถภาพ</p> <p>-อุปกรณ์ที่ใช้ในสนามเก่าบ้างมีสนิมขึ้นบ้าง และใช้ประโยชน์กับการเล่นของเด็กได้น้อยมาก</p> <p>-พื้นที่บริเวณโดยรอบสนามไม่ค่อยสะอาด</p> <p>-ครูปฐมวัยที่จบไม่ตรงสาขาไม่มีประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพลศึกษา</p> <p>-บางโรงเรียนไม่มีสื่อเพียงพอ</p>

ตารางที่ 3 สรุปผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อสอบถาม
สภาพสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
<p>4. การนำหลักคุณธรรม จริยธรรม ทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ในกระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษา ผลที่ปรากฏเห็นชัด เกิดการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมเป็นอย่างไรบ้าง</p>	<p>การประพฤติปฏิบัติตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา และโดยเฉพาะ อย่างยิ่งจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สังเกตได้จาก คุณลักษณะที่บ่งชี้ภายใต้สถานการณ์การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านสังคม 3) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ 4) พัฒนาการด้าน สติปัญญา</p> <p>ระบบการดำเนินชีวิตที่ดิงตามธรรมชาติ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ (1) ด้านพฤติกรรมภายนอกที่มีสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านสังคมและวัตถุตลอดจน ธรรมชาตินั้น ได้แก่ ศีล (2) ด้านจิตใจที่มั่นคง เพราะการมีจิตใจที่มั่นคงเป็น แกนสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ สมาธิ (3) ด้านความรู้ ความเข้าใจในความเป็นจริง การ มองเหตุผล ตลอดจนเข้าถึงความเป็นจริงของ ธรรมชาติ ได้แก่ ปัญญา</p>
<p>5. ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าจะนำหลักจริยธรรมมาใช้ใน กระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย มาใช้ในสถานศึกษาต่อไปหรือไม่ถ้าใช่ และมีแผน ต่อไปอย่างไร</p>	<p>-ทุกคนเห็นด้วย -เห็นควรนำรูปแบบที่เป็นแนวปฏิบัติ หลักการ มา ประยุกต์ใช้ ตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กนั้นๆ</p>

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยสร้างจากการวิเคราะห์เอกสาร และการศึกษาภาคสนาม สังเคราะห์ แล้วกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ (1) ความสำคัญของรูปแบบ (2) หลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ (4) สารระการเรียนรู้ (5) การจัดกิจกรรมพลศึกษา และ (6) การประเมินผล ผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1) ความสำคัญของรูปแบบ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง และสังคม

จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์นั้น ได้เน้นแยกออกไปเป็น Motor Development พัฒนาการด้านกลไกการเคลื่อนไหว ความเชื่อของนักพัฒนาการบอกว่าความสามารถในการเคลื่อนไหวของเด็ก เช่น จากคืบไปคลาน ตั้งไข่ ยืนเกาะ ยืน(ด้วยลำแข้ง) จนกระทั่งเดินได้นั้น เป็นลำดับขั้นของพัฒนาการ และจะเป็นไปตามวุฒิภาวะ แต่คุณภาพของการเคลื่อนไหวได้มาจากการฝึกฝนผ่านการเล่นและประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวต่างๆที่เด็กได้รับและมีโอกาสเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม คำว่ามีคุณภาพในที่นี้ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างประสานสัมพันธ์ มีความมั่นใจในการเคลื่อนไหว มีสมดุลในขณะที่เคลื่อนไหว ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ยืนยันว่า ความสามารถในการเคลื่อนไหวของเด็กวัยนี้มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้เชิงวิชาการ (Academic achievement) ด้วย Physical literacy ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กมีความสำคัญไม่แพ้การอ่านออกเขียนได้ของเด็ก และอย่างยิ่งในช่วงวัยนี้หากปล่อยให้เลยผ่านไป ความสามารถในการเคลื่อนไหวเหล่านี้จะยังคงค้างอยู่ในระดับเดิม ซึ่งก็คงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง (ณัฐกาล เพ็งลี, 2557)

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม คำว่า “จริยธรรม” ในความหมายทางพุทธศาสนา หมายถึง ระบบการดำเนินชีวิตที่อิงตามธรรมชาติ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ (1) ด้านพฤติกรรมภายนอกที่มีสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านสังคมและวัตถุตลอดจนธรรมชาตินั้น ได้แก่ ศีล (2) ด้านจิตใจที่มั่นคง เพราะการมีจิตใจที่มั่นคงเป็นแกนสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ สมาธิ และ (3) ด้านความรู้ ความเข้าใจในความเป็นจริง การมองเหตุผล ตลอดจนถึงความเป็นจริงของธรรมชาติ ได้แก่ ปัญญา ปัจจัย 3 ประการ นี้จะส่งผลต่อกันและเสริมซึ่งกันและกัน ในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิต ฉะนั้น การดำเนินชีวิตหรือเป็นอยู่ ทั้งระดับศีลที่เราเรียกกันว่า ศีลธรรม ทั้งระดับจิตใจ คุณธรรมภายใน หรือคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิตที่มีสมาธิเป็นแกนกลางและทั้งระดับปัญญา ความคิดเหตุผล ความรู้เท่าทันความจริง รวมอยู่ในคำว่า จริยธรรม ทั้งสิ้น

ซึ่งแตกต่างจากจริยธรรมในความหมายของทางตะวันตกที่จำกัดแค่พฤติกรรมทางสังคมเป็นสำคัญ ตรงกับพระพุทธศาสนา คือ “ศีล” ซึ่งเป็นเพียงด้านหนึ่งของชีวิตมนุษย์ โดยคาบเกี่ยวไปถึงด้านจิตใจบ้างเพียงในแง่คุณธรรมไม่ครอบคลุมระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดของมนุษย์ทั้งนี้ทางพุทธศาสนายังถือว่าจริยธรรมต้องอยู่บนฐานของสัจธรรม คือ ความจริงของสิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะความจริงของความเป็นไปตามเหตุปัจจัยหรือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เพราะเมื่อรู้ความจริงแล้ว ก็ทำให้สามารถปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นถูกต้อง ทำให้ปลอดปัญหาหรือแก้ปัญหาได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สังเกตได้จากคุณลักษณะที่บ่งชี้ภายใต้สถานการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านสังคม 3) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, ม.ป.ป.)

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมพลศึกษา เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย ให้ความสำคัญกับครูที่ต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรคือพร้อมจะแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ แสดงความรักความเมตตาต่อเด็กอย่างจริงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก อบรมกล่อมเกลามาและปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนตน สิ่งรอบตัวผู้อื่น และช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน โดยใช้ ปัญญาคิดพิจารณาการกระทำของตนเองมองเห็นผลดี ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและคิดแก้ปัญหาได้ ในขณะเดียวกันที่ทำนั้น โดยจิตที่ตั้งมั่น ใสใจ อยากรู้ และลงมือทำไปแล้วสบายใจ จึงพัฒนาความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ไปพร้อมๆ กัน

2.2) หลักการรูปแบบ

พลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและเป็นกิจกรรมทางกายที่เป็นสื่อในการเรียนรู้ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประกอบด้วย 1) กิจกรรมพลศึกษาส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย 2) กิจกรรมพลศึกษากับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา 3) กิจกรรมพลศึกษากับการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และ จิตใจ และ 4) กิจกรรมพลศึกษากับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมพลศึกษาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กโดยเฉพาะเด็กในช่วงปฐมวัยได้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องพิจารณาความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็ก
2. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่พัฒนาจิตใจ อารมณ์สังคม และสติปัญญา
3. วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับพลศึกษาเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดหา เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาการของเด็ก และมีความพร้อมสำหรับเด็กเสมอ
4. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
5. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องเสริมสร้างลักษณะนิสัยเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง
7. การจัดกิจกรรมพลศึกษาต้องคำนึงถึงเด็กที่มีความผิดปกติทางสมองและร่างกาย

8. กิจกรรมพลศึกษาควรประสานสัมพันธ์กับประสบการณ์อื่น
9. การประเมินผลด้านพลศึกษาต้องประเมินในด้านการเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็กเป็นหลัก

2.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สำหรับเด็กปฐมวัยให้สามารถดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สำหรับเด็กปฐมวัยมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และ ความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ร่าเริงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้ และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือมีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู
4. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน สมอง สำหรับเด็กปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดีและคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค์อยู่เสมอ และรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้

2.4 สารการเรียนรู้ และการบูรณาการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สารการเรียนรู้ และการบูรณาการ

ที่	มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก
1	พัฒนาการด้านร่างกาย	สมรรถภาพทางร่างกายตามหลักพัฒนาการตามวัย การดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลต่อสิ่งรอบตัว ตัวอย่างเช่น การประหยัดทรัพยากรการดูแลสิ่งแวดล้อม
2	พัฒนาการด้านสังคม	พฤติกรรม วาจา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3	พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ	สุขภาพจิต เช่น ความแจ่มใส เบิกบาน สมรรถภาพจิต เช่น ความอดทน มุ่งมั่น สมาธิ ในการทำงาน และคุณภาพจิต เช่น คุณธรรม ความเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน กตัญญู
4	พัฒนาการด้านสติปัญญา	การรับรู้ เข้าใจ ในเรื่องของเหตุ ปัจจัย การคิดวิเคราะห์ และการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การพัฒนาชีวิตตนเอง

2.5 กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสติ ปัญญา และด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันที่เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกาย ผ่านการเล่นหลากหลายแบบ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กเจริญเติบโตเหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยที่ดี ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข กิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่การศึกษาปฐมวัยจัดขึ้นนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหว ได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้ออกกำลังกาย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่ แขน ขา และลำตัว ให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคน (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542; นิดา หงส์วิวัฒน์, 2554; บุษพา เรืองรอง, 2555; The Council of Physical Education for Children, 2000; Kogan, Sheila, 2004)

2.5.1) กิจกรรมพลศึกษาในร่มและกลางแจ้ง

1) การเล่นในร่ม (Indoor Play) หมายถึง การเล่นภายในห้องหรือสถานที่ที่จัดไว้ให้เล่นในร่มได้แก่การเล่นที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์สำหรับเล่นในร่ม เช่น อุปกรณ์สำหรับปีนป่าย บล็อกต่างๆ ภาพตัดต่อ อุปกรณ์ในการเล่นสมมุติอุปกรณ์ช่างไม้และโต๊ะทำงานอุปกรณ์การทำอาหาร เช่น การประสานระหว่างมือและตา การเรียนรู้คิดเชื่อมโยงเหตุผลจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความช่างสังเกต ระบายความรู้สึกละอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เรียนรู้กฎและกติกา การเรียนรู้ระเบียบวินัย ซึ่งจะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่จัดให้เด็กเล่นในอาคารภายใต้หลังคา ซึ่งอาจเป็นในห้องเรียน หรือระเบียงหน้าห้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก 2) เพื่อช่วยให้การประสานงานของอวัยวะต่างๆดีขึ้น เช่น ตา มือ เท้า 3) เพื่อให้เด็กฝึกความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก 4) เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ เช่น ซ้าย ขวา ข้างหน้า ข้างหลัง ซ้ำเร็ว 5) เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม 6) เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น 7) เพื่อให้เด็กได้ใช้จินตนาการ

การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2532 : 18) ได้กล่าวว่า การเล่น คือธรรมชาติของเด็กวัยนี้ทุกคน การเล่นมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทุกด้าน เพราะการเล่นเป็นประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้เรียนรู้ รับรู้ ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความคิดความเข้าใจ และ คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7) กล่าวว่าไว้เช่นเดียวกันว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต ได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา Margaret loventfeld (1977 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542) ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นของเด็กปฐมวัยเอาไว้ในหนังสือ ชื่อ “Play in Childhood” ว่า

การเล่น คือ การกระทำกิจกรรมทางร่างกาย (Play as a Bodily Activity)

การเล่น คือ การได้รับประสบการณ์ซ้ำ (Play as Repetition of Experience)

การเล่น คือ การแสดงออกซึ่งความเพ้อฝัน (Play as Demonstration of Fantasy)

การเล่น คือ การเข้าใจถึงสิ่งแวดล้อม (Play as Realization of Environment)

การเล่น คือ การเตรียมการเพื่อชีวิต (Play as Preparation for Life)

Rudolph (1984 : 96) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการเล่นนี้มีองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้ 1) การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด 2) การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม 3) การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ความสมดุลในสังคม Gordon and Browne (1995) กล่าวว่า การเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ เด็กจะแสดงความหมายต่าง ๆ ผ่านการเล่น ครูจึงสามารถวางแผนใช้การเล่นของเด็กเป็นการเรียนรู้ได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงความสนุกสนานที่เกิดขึ้นให้กลายเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ Hartley, Frank and Goldenson (1952 อ้างถึงในประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ, 2542) ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นไว้ดังนี้ 1) การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ 2) การเล่นเป็นการแสดงสภาพชีวิตจริง 3) การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ของเด็กในสังคม 4) การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ 5) การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก 6) การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ 7) การเล่นเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก 8) การเล่นเป็นการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

จากความหมายของการเล่น ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเล่น (Indoor Play) หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทุกชนิดที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของเด็ก ที่นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะและการสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคม เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ที่จะใช้วัสดุเครื่องมือต่าง ๆ รู้จักหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถช่วยสร้างเสริมกระบวนการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย การเล่นเป็นการใช้พลังงานส่วนเกินในร่างกายของเด็กเป็นการฝึกกล้ามเนื้อให้ทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ การเล่นจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจให้มั่นคงแข็งแรง รู้จักปรับอารมณ์ให้เข้ากับภาวะแวดล้อม และการเล่นจะช่วยลดความคับข้องใจของเด็ก 3) ด้านสังคม การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่รวมกลุ่ม รู้จักบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ฝึกการสมาคม และฝึกเด็กในเรื่องของการปรับตัว และ 4) ด้านสติปัญญา การเล่นถือว่าเป็นการฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กเป็นการฝึกในเรื่องการคิด และส่งเสริมจินตนาการของเด็ก

ดังนั้นสรุปได้ว่า การเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การเตรียมประสบการณ์เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้การสร้างและแสดงออกทางจินตนาการอันเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมทางความคิดของเด็กที่มีอย่างมากมายให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างไม่รู้จักจบสิ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าการเล่นเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การเล่นของเด็กมีความแตกต่างกันไปในแต่ละวัน เวลา และแต่ละบุคคล ตามสภาพการและความพอใจของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นแต่ละชนิดให้ความสนใจหรือดึงดูดใจเด็กแตกต่างกัน บางครั้งก็ชอบคุณอื่นเล่น หรือบางครั้งก็ชอบเล่นกิจกรรมที่ร่วมมือกับคนอื่น ๆ มีการผลัดเปลี่ยนวัตถุกันเล่น เด็กแต่ละคนมี

โอกาสเล่นในแบบต่าง ๆ กัน ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) ได้สรุปประเภทของการเล่นไว้ 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. เล่นคนเดียว เด็กเล่นคนเดียวกับของเล่น เช่น เล่นกับตุ๊กตา เล่นตัดกระดาษ เล่นสมมติ ฯลฯ
2. เล่นสมมติ โลกของการเล่นสมมติเป็นการเล่นที่โดดเด่นมากของเด็กวัยเด็กตอนต้นสำหรับเด็ก การเล่นชนิดนี้เป็นโลกแห่งความจริง เด็กมักลอกเลียนโลกสมมติจากเรื่องราวในชีวิตจริงที่ได้พบเห็น เช่น เป็นครู นักเรียน พ่อ แม่ ทำกับข้าว ฯลฯ หรือบางครั้งก็ลอกเลียนจากเรื่องราวที่ตนได้ยินได้ฟังจากนิทาน
3. เล่นเชิงสังคม ได้แก่ การเล่นที่มีเด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การเล่นเชิงสังคมนำรวมการเล่นประเภทอื่น ๆ ด้วย (ยกเว้นการเล่นคนเดียว) เช่น เล่นกระโดดเชือก เล่นซ่อนหา เล่นอิฐก เล่นมอญ ซ่อนผ้า ฯลฯ
4. เล่น-ดูผู้อื่นเล่น เด็กดูผู้อื่นเล่น โดยไม่ร่วมเล่นด้วยแต่อาจจะถามคำถาม ให้คำแนะนำ ฯลฯ การดูผู้อื่นเล่นไม่ค่อยปรากฏบ่อยนักในวัยนี้
5. เล่นอย่างเดียวกันในที่เดียวกันแต่ไม่เล่นด้วยกัน (ต่างคนต่างเล่น) (Parallel Play) เช่น เด็ก 2 คน ต่างนั่งเล่นตุ๊กตาของตัวเอง พุดกับตุ๊กตา แต่ไม่ร่วมเล่นตุ๊กตาตัวเดียวกัน
6. เล่นร่วมกัน (Associative Play) เมื่อเด็กโตขึ้นเด็กจะชอบเล่นร่วมกับเพื่อนมากกว่าเล่นคนเดียว หรือเล่นด้วยกันแต่ต่างคนต่างเล่น เด็กยังยอมรับกติกาการเล่นร่วมกันไม่ค่อยได้ จึงมักจะทะเลาะกันค่อนข้างบ่อยเมื่อเล่นร่วมกัน แต่การทะเลาะของเด็กเป็นลักษณะชั่วคราวช่วยยาม
7. เล่นแบบร่วมมือกัน (Co-operative Play) เด็กจะรู้จักเล่นด้วยกันอย่างมีกฎเกณฑ์การเล่นที่ไม่ซับซ้อน

2) กิจกรรมพลศึกษากลางแจ้ง (Outdoor Activities) การเล่นในสถานที่กว้าง ที่โล่งแจ้งหรือในสนาม เช่น อุปกรณ์เครื่องเล่นสนามประเภทห้อยโหนเด็กส่วนมากชอบเล่นกลางแจ้งเด็กต้องการเล่นในที่โล่งแจ้ง เด็กเกิดความกระตือรือร้นเมื่อครูพามาเล่นนอกห้องเรียน โดยพื้นที่สำหรับการเล่นกลางแจ้ง คือ 1) จัดแบ่งสัดส่วนให้สมดุลกันระหว่างแสงแดดและร่มเงา 2) มีพื้นสนามแข็งแรง ซึ่งเครื่องเล่นมีล้อจะเล่นได้ เล่นบอล และม้าโยก ม้าหมุน บาร์ราว โต๊ะ ฯลฯ 3) จัดตารางเวลาให้เด็กได้เล่นทั่วถึงกัน 4) ปลุกหญ้าไว้สำหรับเด็กเล่น วิ่ง กระโดด พื้นผิวของสนามควรมีที่ลาดเท 5) มีที่เลี้ยงสัตว์ สวนดอกไม้ ต้นไม้ และมีบ่อทราย 6) มีบ่อทราย และมีที่ให้เล่นน้ำ 7) สนามกลางแจ้ง และอาจให้เป็นสถานที่รวมใช้ได้หลาย ๆ อย่าง เช่น บ่อทราย กระดานลื่น กระดานหก เล่นม้าหมุน เล่นราวโต๊ะ โคร่งโต๊ะ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้เสนอแนะกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัยให้ครูกำหนดไว้ดังนี้

1) การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นเครื่องเล่นสนามจะส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกาย พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะเด็กจะได้ปีนป่าย หมุน โยก ฯลฯ ทางสถานศึกษาควรจัดเครื่องเล่นสนามประเภทต่างๆ ดังนี้คือ เครื่องเล่นปีนป่ายหรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถ

สำหรับหมุนเล่น ราวโหนดขนาดเล็กสำหรับเด็ก ท่อนไม้สำหรับทรงตัวหรือไม้กระดานแผ่นเดียว เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง เป็นต้น

2) การเล่นทราย การจัดทรายให้เด็กเล่นเป็นการตอบสนองธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นจับสัมผัสสิ่งต่างๆ รอบตัว และสร้างสรรค์ตามจินตนาการ ทรายจึงเป็นสิ่งที่เด็กชอบเล่น ทั้งทรายที่เปียกน้ำ ทรายแห้ง เด็กจะเล่นก่อนเป็นรูปร่างต่างๆ และสมมติว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ ทั้งที่เป็นจริงและเป็นสิ่งที่คิดเอาเอง บางครั้งเด็กต้องการสิ่งของนำมาประกอบเรื่องราว เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกหอย ซ้อนตักทราย พิมพ์ขนม เป็นต้น การจัดทรายไว้กลางแจ้ง โรงเรียนมักจัดทำเป็นบ่อเพื่อจัดเก็บทรายมิให้กระจัดกระจาย มีหลังคาหรือตาข่ายรองรับ ใบไม้ที่ร่วงหล่นมา มีรั้วรอบขอบชิดป้องกันสัตว์เข้าไปถ่ายมูลและทำสกปรก

3) การเล่นน้ำ การจัดให้เด็กเล่นน้ำเป็นการตอบสนองธรรมชาติของเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกับการจัดทรายให้เด็กเล่น เด็กพอใจที่ได้เล่นน้ำเพราะเด็กใช้น้ำสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เด็กคิด และเด็กได้ผ่อนคลายความเครียดจากการเล่นน้ำ นอกจากนี้การเล่นน้ำเด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติของน้ำด้วย เช่น น้ำเป็นของเหลว น้ำผสมกับสิ่งต่างๆ ได้

4) การเล่นสมมติในบ้านจำลองหรือบ้านตุ๊กตา จัดให้คล้ายบ้านจริง ใช้วัสดุที่นำมาจากเศษวัสดุประเภท ผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช่แล้ว เช่น หม้อ เต้า ขาม อ่าง เตา ริด เครื่อง ครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่แล้ว สำหรับตกแต่งบริเวณคล้ายบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านค้าขายของ หรือสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

5) การเล่นในมุมช่างไม้ เด็กต้องการการออกกำลังกายในการเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้นี้เพื่อจะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

6) การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กเล่นอย่างอิสระ หรือใช้ประกอบการเล่นเกมการเล่นที่ให้อิสระกับเด็ก หากมีการแข่งขัน จะไม่เน้นการแข่งขันแบบมีแพ้มีชนะ อุปกรณ์ที่ครูนิยมนำมาให้เด็กเล่นคือ ลูกบอล ห่วงยาง ลูกทราย ฯลฯ เพราะเหมาะกับเด็กปฐมวัย

7) การเล่นเกมการละเล่น เกมการละเล่นที่ครูจัดให้เด็กปฐมวัยเล่นมักเป็นเกมง่ายๆ ทั้งการละเล่นของไทยและการละเล่นสากลที่รู้จักกันทั่วไป และเกมที่ครูประยุกต์ให้เข้ากับหน่วยการสอนที่กำหนดให้เด็กเรียนซึ่งนำมาจากหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูจัดให้เล่นในพื้นที่โล่งกว้าง ส่งเสริมให้เด็กเล่นทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ เป็นเกมสนุกสนานมากกว่าการแข่งขันแพ้ชนะ เพื่อมิให้เด็กเครียดและรู้สึกไม่ติดต่อกันเองที่แพ้หรือไม่ประสบความสำเร็จ

ครูควรฝึกนิสัยในการเล่นกิจกรรมกลางแจ้งแก่เด็ก เช่น เล่นเป็นเวลา เมื่อถึงเวลาเลิกก็ฝึกให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง เล่นในที่สะอาด และปลอดภัยที่ผู้ใหญ่แนะนำ ไม่เล่นของอันตรายและไม่เล่นโลดโผน ไม่เล่นของสกปรก เช่น มูลสัตว์ ขยะมูลฝอย หลังเลิกเล่นแล้วควรทำความสะอาดมือ เท้า ให้สวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเล่นนั้นๆ ควรสวมรองเท้าเมื่อลงเล่นที่พื้นดิน เมื่อเล่นจะต้องระมัดระวังอุบัติเหตุของตนเองและผู้อื่น เช่น เล่นแกว่งชิงช้า ควรโล้อย่างระมัดระวัง ดูเพื่อนก่อนโล้วว่าอยู่ข้างหลังหรือไม่ เล่นตามข้อตกลงและช่วยเก็บของเล่นเข้าที่อย่างมีระเบียบภายหลังการเล่น

2.5.2) กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Motor and Rhythmic Activities)

การที่เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามลักษณะธรรมชาติ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกระโดด ปีน ป่าย โหน ลื่นไถล การหมุนตัว การโยก ขยับส่วนต่างๆ ของร่างกาย ฯลฯ จากการทำส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ ขยับเขยื้อน อาจจะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือหลายๆ ส่วนของร่างกายโดยอาจจะเคลื่อนไหวจากจุด หนึ่ง การเคลื่อนไหวอยู่ที่จุดเดิมหรือเป็นการแสดงออกด้วยอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่นมือ เท้า ขา ลำตัว ฯลฯ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่นเสียงเคาะจังหวะ ดนตรี และเสียงเพลง เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้ร่างกายมีความสามารถในการทำงานด้วยทักษะด้วยความพึงพอใจ 2) เพื่อให้เกิดความพอใจในการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม 3) เพื่อให้มีความรู้ในบางเรื่องของการเคลื่อนไหว 4) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทาง สติปัญญา 5) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการเด็กแต่ละระดับมี ความแตกต่างกันในวัยต่างๆ ความสามารถจะแตกต่างกันตามวุฒิภาวะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งระหว่าง กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ และสมองควรควรสนใจพัฒนาการเด็กโดยศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการ เคลื่อนไหวและจังหวะ วิ่ง ซึ่งธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อใช้พลังงานและถ่ายพลังที่มีอยู่ ล้นเหลือออกมา แต่ในขณะที่เดียวกันร่างกายและจิตใจของเด็กจะสมบูรณ์จากการเคลื่อนไหว ดังนั้น กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะจึงได้รับการจัดเป็นกิจกรรมหลักเพื่อพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพื่อให้เด็ก เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีผลต่อการพัฒนาการเด็ก ดังนั้นการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจึงมีผลทำให้ เด็กเรียนรู้ร่างกายของตนเอง การใช้ร่างกายแต่ละส่วนอย่างไร ซึ่งมีความหมายต่อเด็กมาก เด็กจะมีโอกาสได้ ประเมินความสามารถของตนเอง ทำให้เด็กได้คิด ได้ตัดสินใจว่าจะเคลื่อนไหวแบบใด อย่างไร อีกทั้ง การ เคลื่อนไหวไปพร้อมเพื่อนอย่างมีความหมาย จะทำให้เด็กเรียนรู้การปฏิบัติต่อกัน ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจทั้ง เป็นการลดอัตตา (Ego) ไปสู่การมีเหตุผลและคุณธรรม (superego) เด็กได้รับการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ บุคลิก ขอบเขตรอบตัวด้วยการใช้เสียงเพลง ดนตรีทำให้เด็กเรียนรู้จังหวะ และเกิดจินตนาการ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะไว้เป็นกิจกรรมหลักในตารางกิจกรรมประจำ วันที่เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับครูปฐมวัยควรจะได้มีวิธีการ จัดหรือหลักการจัดกิจกรรมเพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะดำเนินได้ตามวัตถุประสงค์ของ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะดำเนินกิจกรรม การเคลื่อนไหว 2) ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 3) การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ ร่างกายส่วนต่างๆ 4) สถานที่ในการจัดกิจกรรมควรเป็นบริเวณกว้าง 5) ในกรณีที่ต้องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า 6) การ ใช้อุปกรณ์ประกอบการ

ดังนั้น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ (Motor and Rhythmic Activities) กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง จังหวะ และทำนอง คำคล้องจอง หรือเครื่อง ดนตรีประกอบ การเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และ

ควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545; กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547; บุษพา เรืองรอง, 2555; Thompson, Hudson and Oiswn, 2007)

ประเภทของกิจกรรมการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย 1) การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่จากที่เดิม 2) การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ 3) การเคลื่อนไหวแบบยืนอยู่กับที่

องค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การรู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกาย 2) บริเวณและเนื้อที่ 3) ระดับของการเคลื่อนไหว 4) ทิศทางของการเคลื่อนไหว 5) การฝึกจังหวะ

ประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ประกอบด้วย 1) การเคลื่อนไหวจะช่วยให้สายตาของเด็กมีพัฒนาการ รู้ช่องว่างระหว่างบุคคลและสิ่งของ 2) เด็กต้องการเดิน วิ่ง หรือกลิ้ง การกระทำดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกลไกของกล้ามเนื้อใหญ่ของร่างกาย 3) การเคลื่อนไหวจะช่วยให้เด็กรับรู้ภาพที่ปรากฏแยกออกระหว่างวัตถุกับตัวเด็ก รวมทั้งการกระเด้งไถล-ไถลของตัวเด็กกับวัตถุ 4) ความสามารถในการควบคุมและการประเมินตนเองเกี่ยวกับระยะ น้ำหนัก แรง ความเร็ว ความเร่ง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวที่เด็กควรตระหนักรู้ 5) ความสามารถในการจำแนกเสียงต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมและวัตถุในสิ่งแวดล้อมว่ามีความสัมพันธ์อย่างไร และเด็กเองควรจะตอบสนองอย่างไร อีกทั้งยังเป็นเรื่องของการตระหนักรู้ในการฟัง 6) กลไกการรับรู้จะได้รับการพัฒนา เด็กจะมีความสามารถในการนำเอาการรับรู้สิ่งเร้าด้วยการฟังและการสังเกตมาแสดงออกทางการเคลื่อนไหว 7) เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันของรูปร่าง และเด็กที่แตกต่างกันในแต่ละอายุจะมีขนาดและรูปร่างต่างกัน ดังนั้นเด็กจะเรียนรู้ตนเองและสมรรถนะตนเองต่างกัน

บทบาทครู ในกรกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดลักษณะของการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ที่มีรูปแบบของการเคลื่อนไหวดังนี้การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่

1.1) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

1.2) การเลียนแบบ เช่น ท่าทางสัตว์ ท่าทางคน เครื่องยนต์ กลไก และเครื่องเล่น ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

1.3) การเคลื่อนไหวตามบทเพลง เช่น การเคลื่อนไหวหรือท่าทางประกอบเพลง

1.4) การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลง เช่น การทำท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลง หรือคำคล้องจอง

1.5) การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเคลื่อนไหวที่ให้เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง อาจขึ้นนำด้วยการป้อนคำถาม เคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหอย แถบผ้า ริบบิ้น ถูทราย

1.6) การเล่นหรือการแสดงท่าทางตามคำบรรยายเรื่องราว เช่น การเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราวหรือคำบรรยายที่ครูเล่า

1.7) การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง เช่น การเคลื่อนไหวหรือท่าทางตามสัญญาณหรือคำสั่งตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

1.8) การฝึกทำท่าทางเป็นผู้นำ-ผู้ตาม เช่น การเคลื่อนไหวหรือท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตาม

2) ใช้เพลง เครื่องดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว คำคล้องจอง

3) ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้ประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ด้วยการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สู่การเคลื่อนไหวลักษณะต่างๆ คือ เคลื่อนช้า ได้แก่ คืบ-คลาน เคลื่อนเร็ว เช่น วิ่ง เคลื่อนนุ่มนวล เช่น การบิน การไหว้ เคลื่อนไหวซิงซัง เช่น การกระต๊อบเท้าต่างๆ ตีกลองต่างๆ

4) การเคลื่อนไหวแสดงท่าทางรำเรียงมีความสุข เช่น การตบมือตามจังหวะ และการเคลื่อนไหวแสดงความรู้สึก เศร้า โศก เสียใจ เช่น แสดงสีหน้า ท่าทาง เป็นต้น การเคลื่อนไหวแสดงทิศทาง เช่น ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างซ้าย ข้างขวา เคลื่อนตัวขึ้น-ลง เคลื่อนไหวรอบทิศ

ครูควรพิจารณาเรื่องต่อไปนีจัดกิจกรรมท่ามกลางบรรยากาศความสุขและสนุกสนาน ชวนเด็กร่วมกิจกรรมดีกว่าการบังคับ เด็กควรได้รู้จักชื่อท่าทางการเคลื่อนไหวเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไปด้วย ส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นไปตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย และตอบสนองความต้องการของเด็กให้เพียงพอ เน้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมากกว่าการทำท่าทางตามครูบอกหรือการสาธิต ให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ก่อน ได้แก่ การใช้กล้ามเนื้อลำตัว แขน ขา สร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ให้แก่เด็กว่า ตนความสามารถที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ เป็นการพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และพัฒนาจิตใจ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก

การส่งเสริม การจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วย พ่อแม่จึงควรรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในประเด็นสำคัญดังนี้ คือ 1) การเรียนของเด็กจะผ่านการเล่น ดังนั้นกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะจึงเป็นการพัฒนา การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการเล่นที่เป็นประโยชน์ 2) เด็กจะพัฒนาทักษะทางกายได้ เด็กต้องปฏิบัติและเคลื่อนไหวด้วยตัวเด็กเอง 3) ขณะที่เด็กได้ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เด็กจะได้พัฒนาทักษะหลายทักษะที่จำ เป็น ได้แก่ ทักษะทางสังคมได้ผูกมิตรกับผู้อื่น ทักษะชีวิตที่จะเรียนรู้และเข้าใจสิ่งรอบตัว ทักษะการคิดที่ได้คิดและตัดสินใจ และทักษะทางกายในการเคลื่อนไหว เป็นต้น 4) เด็กมีความสุข ผ่อนคลาย เพราะได้เล่น 5) ผู้ปกครองจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะให้ลูกเล่นที่บ้านได้ ในบรรยากาศครอบครัว พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ร่วมกิจกรรม พ่อแม่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับครู เช่น สนับสนุนให้เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทาง ตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก 6) ผู้ปกครองร่วมมือกับครูพัฒนาเด็กได้หลายลักษณะ เช่น จัดหาสื่อสิ่งของ อุปกรณ์ใช้ประกอบท่าทางการเคลื่อนไหวให้กับครู เป็นวิทยากรร่วมกิจกรรมกับครูเป็นต้น เด็กจะรู้สึกและสัมผัสได้ว่าทุกคนให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมนี้

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่สามารถใช้ในการพัฒนาเด็กอย่างมีความหมาย ที่นอกจากเด็กจะได้เคลื่อนไหวทางกายแล้ว เด็กยังได้มีโอกาสเรียนรู้ทางสังคม ได้คิด ได้รับการส่งเสริมให้ลดการยึดตนเป็นสำคัญ ครูและผู้ปกครองเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการโดยร่วมมือจัดกิจกรรมให้กับเด็กบนพื้นฐานความเข้าใจต่อกัน

การเคลื่อนไหวของเด็กจะพัฒนาการได้ดีมากเพียงใด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของร่างกาย ความแข็งแรง โอกาสหรือประสบการณ์ในการเคลื่อนไหว และสิ่งแวดล้อมในระยะแรกร่างกายของเด็กจะเคลื่อนไหวไม่มีการควบคุม ลักษณะคล้ายการว่ายน้ำ การนอนตะแคงหรือการชกกลม การเคลื่อนไหวที่ไม่มีจุดมุ่งหมายต่อไปการเคลื่อนไหวร่างกายมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยสามารถควบคุมการทำงานขอก้ามเนื้อใหญ่ก่อน แล้วจึงไปสู่ความสามารถควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก

1. การวิ่ง

เมื่อเด็กสามารถยืนขึ้นจากพื้นได้ด้วยตนเอง และเริ่มฝึกหัดเดิน อายุประมาณ 15 เดือน ต่อมาเด็กเดินได้เร็วและตรงขึ้นเมื่ออายุ 2 ปี เด็กจะหกล้มบ้างเป็นบางครั้ง การวิ่งยังไม่มีประสิทธิภาพ การเริ่มต้นและการหยุดของการวิ่ง การกลับตัวยังทำได้ไม่ดี การวิ่งมักจะมีลักษณะคล้ายการเดิน เท้าข้างหนึ่งก้าวไปข้างหน้า สันเท้าแตะพื้นก่อนที่ปลายเท้าอีกข้างจะยกขึ้น แขนและขาเคลื่อนไหวไปด้วยกัน พื้นฐานในการวิ่งมี 3 ชั้น คือ ยกเท้าขึ้น การลอยตัว และลงสู่พื้น ความแตกต่างของการเดินกับการวิ่ง คือ การวิ่งร่างกายไม่มีการพุงตัว ความเร็วเพิ่มขึ้น น้ำหนักตัวโน้มไปข้างหน้า ก้าวเท้าด้วยปลายเท้า

โดยทั่วไป เด็กเริ่มวิ่งเล่นด้วยการวิ่งไปรอบๆได้ เมื่อสามารถเหวี่ยงแขนขาจากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่ง เข้ายืนไปข้างนอก และปลายเท้าก้าวออกไปกว้าง การสังเกตว่าเด็กมีความพร้อมในการวิ่งได้จากเด็กมีการหมุนตัวเล็กน้อย แขนเริ่มเหวี่ยงง่ายขึ้น มีการงอข้อศอก เข่าและเท้าเริ่มเคลื่อนที่ไปในแนวเส้นตรง มีฐานรับน้ำหนักแคบเข้า (ระยะห่างของเท้าทั้งสองข้างในขณะยืนน้อยลง) เด็ก 2-3 ปี สามารถวิ่งได้จังหวะมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถเปลี่ยนความเร็วในการเคลื่อนไหวได้ เช่น ขณะวิ่งจะหยุดทันทีไม่ได้ แต่จะค่อยๆชะลอความเร็วลง เด็กจะสามารถหยุดและกลับตัวได้เร็วขึ้น เมื่ออายุประมาณ 4-5 ปี หลังจากนั้นเด็กก็จะสามารถวิ่งได้ในลักษณะเหมือนผู้ใหญ่

2. การปีนป่าย

การปีนป่าย คือ ทักษะพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากทักษะการคลาน การคืบ และการเดิน เด็กสามารถปีนป่ายได้เมื่อเด็กมีความแข็งแรงมีการทรงตัว และความสัมพันธ์ของร่างกายดี โดยปกติเด็กทารกมักจะพยายามคลานขึ้นบันได จนกระทั่งเด็กมีอายุได้ 15 เดือน จึงสามารถปีนขึ้นบันไดได้ 4 หรือ 5 ชั้น อย่างสะดวกสบาย แต่การลงบันไดเป็นไปข้างหน้า ทำให้เด็กกลัวตก ดังนั้นเด็กมักสามารถถอยหลังลงบันไดเพื่อความปลอดภัย เมื่อเด็กอายุประมาณ 18 เดือน สามารถฝึกหัดเดินขึ้นบันได โดยเกาะแขนผู้ใหญ่ได้ หลังจากนั้นประมาณ 3 เดือน เด็กสามารถขึ้นบันไดด้วยการจับราวบันไดพอเด็กอายุได้ 2 ปี สามารถขึ้นและลงบันไดด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือแต่ยังขึ้นบันไดด้วยการใช้ขาข้างเดียวนำไปก่อน ไม่สามารถเปลี่ยนเท้าได้ ต่อมาสามารถขึ้นบันไดด้วยการก้าวเท้าสลับกัน พออายุประมาณ 4-5 ปี เด็กสามารถขึ้นลงบันไดด้วยการก้าวเท้าสลับกัน

การปีนบันไดเครื่องเล่นก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการปีนบันไดในบ้าน แต่ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ ระยะห่างระหว่างขั้นบันได ทั้งขั้นบันไดในบ้านหรือบันไดเครื่องเล่น เด็กจะฝึกหัดได้ง่ายถ้าขั้นบันไดชิดกันและไม่เอียงมาก การให้โอกาสเด็กได้ปีนป่ายเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการทำงานของร่างกายตั้งนั้นในช่วงก่อนวัย

เรียน จึงควรจัดอุปกรณ์ให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการทดสอบความสามารถของตนเอง และการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติอย่างพอเพียง อุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่ อุปกรณ์เกี่ยวกับการปีนป่าย อุปกรณ์นิมนาสติกลายๆ อย่าง ก่อ้งไม้ และตาข่าย

3. การกระโดด

3.1 การกระโดดสองขา

ทักษะพื้นฐานของการกระโดดสองขาและกระโดดขาเดียวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเดินและวิ่ง เป็นการทำร่างกายลอยขึ้นกลางอากาศโดยไม่หกล้มการควบคุมร่างกายนี้ขึ้นอยู่กับความกล้า ความมั่นใจในตนเองและความพร้อม เด็กมักจะพยายามเคลื่อนไหวแบบใหม่และท้าทายมากขึ้นตามสัญชาตญาณของเด็ก ถ้าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความมั่นใจก็จะเคลื่อนไหวได้อย่างปลอดภัย

การกระโดดสองขาโดยทั่วไป เด็กจะเรียนรู้และฝึกหัดกระโดดจากที่สูงและกระโดดข้ามสิ่งกีดขวาง ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการฝึกหัดปีนบันได และกระโดดจากที่สูง เด็กเริ่มกระโดดเมื่ออายุ 2 ปี ครั้ง ในลักษณะก้าวต่างๆจากขั้นบันไดต่ำที่สุด ขณะที่จับมือกับผู้ใหญ่ ช่วงอายุนี้เด็กเริ่มพยายามกระโดดขึ้นและลงพื้นด้วยสองเท้า การพัฒนาการกระโดดเริ่มจากการก้าวลงบันไดด้วยก้าวยาวลงสู่พื้นด้วยเท้าที่อยู่ข้างหน้า ต่อไปก็จะก้าวเท้าออกด้วยเท้าข้างหนึ่งและลงสู่พื้นด้วยเท้า 2 ข้าง (อายุประมาณ 3 ปี) และสามารถกระโดดจากที่สูงได้ประมาณ 18 นิ้ว การกระโดดไกล เด็กสามารถกระโดด 2 ขาอยู่กับที่ได้ เมื่ออายุประมาณ 2 – 2ปีครึ่ง ต่อมาจึงสามารถวิ่งและลอยตัวด้วยเท้าข้างหนึ่ง และลงสู่พื้นด้วยเท้าทั้งสอง เด็กที่มีอายุ 3-4 ปีครึ่ง ส่วนมากจะสามารถกระโดดได้ไกลถึง 33 นิ้ว การกระโดดสูงขึ้นด้วยเท้าทั้งสองอยู่กับที่ในลักษณะกระโดดได้แนวดิ่ง เด็กอายุ 4 ปีสามารถเริ่มกระโดดกลางอากาศและใช้มือแตะสิ่งของที่อยู่นเหนือศีรษะได้

ทักษะการกระโดดที่กล่าวข้างต้น เด็กจะทำได้ดีต้องอาศัยความสัมพันธ์กันระหว่างแขนและขา เพื่อให้มีแรงส่งมากที่สุด การเริ่มต้นกระโดดที่ดีควรย่อเข่าเล็กน้อยโน้มตัวไปข้างหน้าและเหวี่ยงแขนขึ้น ถ้าเด็กมีความสัมพันธ์ของแขนและขาดี จะทำให้กระโดดได้ระยะทางไกลหรือกระโดดได้สูง

3.2 การกระโดดขาเดียว

การกระโดดขาเดียว เป็นทักษะที่ยากกว่าการกระโดดสองขา การกระโดดขาเดียว การลอยตัวขึ้นกลางอากาศด้วยการกระโดดขึ้นด้วยเท้าข้างเดียวได้ และลงสู่พื้นด้วยขาข้างเดียวก่อนที่เด็กจะสามารถกระโดดขึ้นด้วยเท้าข้างเดียวได้ เด็กสามารถยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างเดียว เด็กอายุประมาณ 2 ปีครึ่งสามารถทำได้ ถ้ามีความแข็งแรงพอเมื่อเด็กอายุประมาณ 3 ปีครึ่ง สามารถกระโดดขาเดียวได้ 1-3 ครั้ง เด็กอายุ 4 ปี สามารถกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้ 6 ก้าว เด็กอายุ 5 ปี สามารถกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้ 10 ก้าว เมื่อเข้าสู่วัย 6 ปี เด็กมีความสามารถในการกระโดดขาเดียวมาก สามารถเล่นเกมเกี่ยวกับการกระโดดขาเดียวได้ เช่น เกมกระต่ายขาเดียว

4. การควมบ้าและก้าวกระโดด

การควมบ้าและก้าวกระโดดเป็นทักษะที่พัฒนาการจากการเดิน และกระโดดขาเดียว การควมบ้าคือการเดินและการลอยตัวขึ้น เด็กสามารถเริ่มฝึกหัดได้เมื่ออายุ 4 ปี และสามารถทำท่าได้อย่างคล่องแคล่วเมื่ออายุ 6 ปีครึ่ง การก้าวกระโดดจะเริ่มเรียนหลังจากการเรียนรู้ควมบ้าไปแล้ว เพราะเป็นทักษะ

การเคลื่อนไหวพื้นฐานที่ยากที่สุดเด็กต้องเคลื่อนไหวด้วยการก้าวเท้า กระโดดขาเดียวเปลี่ยนเท้า และถ่ายน้ำหนักเท้าข้างหนึ่งไปยังเท้าที่สูงสู่งขึ้นได้อย่างมีจังหวะกลมกลืนกัน เด็กอายุ 4 ปี สามารถก้าวเท้ากระโดดได้ประมาณ 14% เด็กอายุ 5 ปีสามารถก้าวกระโดดได้ถูกต้อง 22% เมื่อเด็กอายุ 6 ปี สามารถก้าวกระโดดได้ถูกต้องถึง 90%

5. การเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่างๆ

เด็กในวัยก่อนเข้าเรียนมีการพัฒนาการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับการว่ายน้ำ การถีบจักรยานและการเล่นสเกต สิ่งเหล่านี้ใช้ทักษะน้อย แต่เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวได้เมื่อมีโอกาสได้ลงมือทำ เด็กแรกเกิด 11 วัน สามารถเคลื่อนไหวเหมือนว่ายน้ำได้เมื่อเด็กอยู่ในน้ำ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของเด็ก แต่ถ้าเด็กไม่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวเช่นนี้หลังจากนั้นประมาณ 5 เดือนก็ฝึกหัดยาก เด็กเริ่มต้นฝึกหัดว่ายน้ำได้ เด็กเริ่มฝึกเดินสามารถว่ายน้ำได้ 15 ฟุต และเด็กจะมีความคล่องแคล่วในการว่ายน้ำเมื่ออายุ 5 ปี เด็ก 2 ปี สามารถถีบจักรยานสามล้อได้ถึงแม้ว่าสายตาในการมองทางยังมีการพัฒนาไม่เต็มที่ ถ้าเด็กสามารถเคลื่อนไหวพื้นฐานและการทรงตัวดี เด็กอายุประมาณ 4 ปีจะสามารถถีบจักรยานสองล้อได้แต่ยังไม่ดีนัก

1. การทรงตัว

การทรงตัว หมายถึง ความสมดุลของร่างกายในขณะที่อยู่กับที่และการเคลื่อนที่ที่เด็กสามารถรักษาทรงตัวได้ดีก็จะสามารถทรงตัวในการเคลื่อนไหวได้ดี การทรงตัวขึ้นอยู่กับพัฒนาของกล้ามเนื้อการทำงานของสายตาและช่องหูด้านใน การทรงตัวนั้นสามารถพัฒนาได้เรื่อยๆมีบางคนสันนิษฐานว่า เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการทรงตัวตั้งแต่อายุในครรภ์มารดา แต่ยังไม่เห็นเด่นชัดจนกระทั่งเด็กเริ่มหัดเดิน เด็กอายุ 2 ปี สามารถเดินบนไม้กระดานที่สูงประมาณ 4 นิ้ว กว้าง 3 นิ้วครึ่ง ได้ไกลถึง 8 นิ้ว โดยการเดินด้วยการก้าวเท้าข้างหนึ่งอยู่ข้างหน้า เด็กอายุ 3 ปี ประมาณ 50% สามารถเดินบนเส้นตรงกว้าง 1 นิ้วได้ระยะห่าง 10 ฟุต และสามารถทรงตัวบนขาเดียวได้ 3-4 วินาที

2. การเล่นเกมอุปกรณ์

เด็กในวัยก่อนเรียนเป็นช่วงที่ต้องสร้างทักษะพื้นฐานในการเล่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมวัตถุให้เคลื่อนที่ไปกลางอากาศ ทักษะที่ต้องฝึกหัดมี 4 อย่าง คือ การขว้าง การรับ การเตะ และการตี ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมให้เด็กมีทักษะในด้านกีฬาต่อไป สิ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะได้แก่ ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อ รูปร่าง การเคลื่อนไหว การทรงตัว การทำงานของกล้ามเนื้อเล็กๆ และความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาเท้ากับสายตา

2.1 การขว้าง

นักวิชาการบางคนกล่าวว่าขว้างเริ่มพัฒนาจากวัยทารกในลักษณะที่ทำให้สิ่งของกลิ้งไปโดยตั้งใจ แต่มีหลายคนเขียนว่าเริ่มจากเด็กที่สามารถนั่งแล้วเด็กจึงสามารถโดนหรือปาสิ่งของที่ไม่ต้องการ หรือไม่ชอบออกไป เมื่อเด็กอายุประมาณ 1 ขวบ การทำงานของร่างกายเกี่ยวกับสายตาและมือดีขึ้นเด็กจึงเริ่มขว้างได้แม่นยำในบางครั้ง ในระยะแรกใช้วิธีขว้างด้วยการยกแขนเหนือไหล่เพียงข้างเดียวการเคลื่อนไหวเป็นแบบสะบัดมือ พออายุได้ 3-4 ปี เด็กสามารถหมุนร่างกายได้ สามารถฝึกหัดขว้างด้วยการยกแขน

ขว้างแบบการก้าวเท้าไปข้างหน้า การก้าวเท้ามักก้าวเท่ากับก้าวเดียวกับมือที่ขว้าง เด็กจะมีความพร้อมในการขว้าง และสามารถฝึกขว้างด้วยการก้าวเท้าตรงข้ามมือได้เมื่อ อายุ 6 ปีครึ่ง

2.2 การรับ

การรับ การรับสิ่งของที่เคลื่อนที่ในอากาศนั้นบางคนกล่าวว่าต้องให้เด็กมีความสามารถมองเห็นความแตกต่างของวัตถุ ระยะห่างของวัตถุที่เคลื่อนไหว ลักษณะการเคลื่อนไหว ทิศทางการเคลื่อนไหว และความเร็วที่ลอยมาได้ดีแล้วจึงเริ่มฝึกหัดการรับ ตามความเป็นจริงแล้วความสามารถในการมองเห็นนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กได้มีประสบการณ์ในการมองเห็นเคลื่อนที่ของวัตถุหลายลักษณะ

ในการรับนั้น การรับลูกบอลลูกใหญ่จะมีประสิทธิภาพดีกว่าการรับลูกบอลลูกเล็ก เด็กเริ่มเรียนรู้การรับจากการกลิ้งลูกบอลด้วยการกลิ้งระหว่างขาที่ขายืนแยกขาการรับลูกบอลกลางอากาศจะทำได้เมื่อเด็กสามารถโยนวัตถุขึ้นในลักษณะต่างๆได้ๆอายุประมาณ 3 ปี เริ่มที่จะเรียนรู้การรับลูกบอลขนาดใหญ่หรือถุงถั่วที่โยนมาได้อย่างเบาๆและตรงๆด้วยการกางแขนออกไปข้างหน้า ลักษณะแขนแข็งและเหยียดตรงต่อมาเด็กจะเรียนรู้จักการรับแบบใช้แขนในลักษณะผ่อนแรงมากขึ้น มีการงอข้อศอก มือห่างกันมากขึ้น เมื่อเด็กอายุ 5 ปีเด็กเริ่มรู้จักใช้มือและแขนรับลูกบอลแทนการรับลูกบอลด้วยการใช้ร่างกายปะทะวัตถุ เด็กสามารถรับลูกบอลหรือวัตถุที่มาจากทิศทางต่างๆ ได้ เมื่อเด็กอายุประมาณ 5 ปี หรือ 5½ ปี

ความรู้สึกกลัวในการรับวัตถุของเด็ก สังเกตได้จากเด็กหลับตาและ บนศีรษะหลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เคยถูกวัตถุโดนหน้า ครูจะต้องช่วยเหลือให้เด็กมีความมั่นใจทันที ถ้าปล่อยทิ้งไว้จะทำให้เด็กมีนิสัยกลัวการรับ เด็กที่กลัวการรับสามารถแก้ไขด้วยการจัดอุปกรณ์ที่เบาๆ และสามารถรับได้ง่าย เช่น ลูกบอลขนแกะ ลูกโป่ง เชือกหรือถุงถั่ว เป็นต้น

2.3 การเตะ

เด็กสามารถเตะลูกบอลที่อยู่กับที่ให้กลิ้งไปบนพื้นได้ ตั้งแต่เด็กสามารถวิ่งและทรงตัวบนเท้าข้างเดียวได้ เริ่มแรกเด็กจะเตะด้วยวิธีดันลูกบอลไปข้างหน้าด้วยขาหรือเท้า ต่อมาก็รู้จักเหวี่ยงขาไปหาลูกบอล เด็กทำได้ดีเมื่อเด็กสามารถทรงตัวด้วยขาข้างเดียวได้เป็นเวลานานพอสมควร แต่ขายังอยู่ในลักษณะเกร็ง เมื่อเด็กอายุ 5 ปี เด็กที่มีโอกาสฝึกหัดการเตะ เด็กจะรู้จักเหวี่ยงขาไปข้างหลัง โน้มตัวไปข้างหน้าเล็กน้อยและมีการส่งแรงตามบางครั้งเด็กรู้จักการงอเข่าเพื่อให้การเตะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เด็กอายุ 5-6 ปี สามารถเตะได้ไกลและแม่นยำ บางคนสามารถโยนลูกบอลแล้วเตะได้

ทักษะการโยนลูกบอลขึ้นแล้วเตะเป็นทักษะที่ยาก เด็กสามารถฝึกหัดได้เมื่อมีการทรงตัวบนขาข้างเดียวและโน้มตัวไปข้างหน้าในขณะที่โยนลูกบอลแล้วเตะก่อนที่ลูกบอลกระทบพื้น การที่จะฝึกหัดเตะด้วยการโยนลูกบอลนั้น ควรเริ่มฝึกหัดหลังจากที่เด็กฝึกหัดเตะลูกบอลอยู่กับที่ได้ดีแล้ว

2.4 การตี

ทักษะการตีวัตถุไปในอากาศ จะเริ่มจากตีเหนือไหล่เหมือนการขว้าง แต่การพัฒนาทักษะมีลำดับไม่แน่นอน การตีเด็กจะหันหน้าเข้าหาวัตถุและใช้เพียงเคลื่อนไหวแขนและมือ มักตั้งท่าตีด้วยมืออยู่ด้านข้างหรือด้านล่าง เวลาตีก็ยกมือขึ้นในระดับความสูงของวัตถุ เด็กอายุ 3 ปี เริ่มตีด้วยมือข้างเดียวได้

การตีด้วยสองมือ เช่น การตีกอล์ฟ เด็กสามารถตีได้เมื่ออายุประมาณ 4½-5 ปี โดยทั่วไปการพัฒนาการตีจะคล้ายๆ กับลำดับการขว้าง และช่วงความสามารถอาจอยู่ในวัยเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสของเด็กแต่ละคน รวมทั้งขนาดและน้ำหนักของไม้ตี

6. การประเมินผล

เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อหาทางช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติ และส่งเสริมเด็กที่มีพัฒนาการดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป การประเมินพัฒนาการความก้าวหน้าของการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ อาจทำได้ 2 วิธี คือ

6.1) การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรม

ครูสามารถใช้การสังเกตพฤติกรรมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กได้จากการเล่นในสนามของเด็กทั้งการเล่นกลางแจ้ง และในร่ม ครูอาจสังเกตการณ์ใช้กล้ามเนื้อใหญ่บริเวณแขน ขา ของเด็กในขณะที่เด็กวิ่ง หรือปีนป่ายเครื่องเล่นสนาม ครูอาจใช้การสังเกตทีละคนหรืออาจสังเกตเป็นกลุ่มก็ได้ เมื่อสังเกตแล้วครูควรจดบันทึกข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเด็กแต่ละคนไว้ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม และใช้ในการสื่อสารกับผู้ปกครองด้วย ในการสังเกตที่ประหยัดเวลา ครูอาจใช้แบบบันทึกพัฒนาการช่วยด้วยก็ได้

6.2) การสัมภาษณ์

พูดคุยกับผู้ปกครอง ครูอาจพูดคุย ชักถามผู้ปกครองถึงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กขณะอยู่ที่บ้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก

7.สรุป

รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (PSEW-D) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) การเล่นในร่ม (Indoor Play) 2) กิจกรรมพลศึกษากลางแจ้ง (Outdoor Activities) และ 3) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ (Motor and Rhythmic Activities) โดยแต่ละกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการจริยธรรมพื้นฐาน (หลักภาวนา 4) สำหรับเด็กปฐมวัย ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสติปัญญา รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 5 รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	จริยธรรมพื้นฐาน (หลักภาวนา 4)	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
1	กายภาวนา (กาย) (P hysical development)	พัฒนาการด้านร่างกาย คือ การดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้ เช่น (1) ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย (2) แต่งกายสะอาดเรียบร้อย (3) ดูแลรักษาและจัดเก็บของใช้ส่วนตัว (4) รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการโดยรับประทานได้ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ (5) รับประทานอาหารหมดจานไม่เหลือทิ้ง (6) เก็บของเล่นหรือของใช้เข้าที่ (7) ดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนหรือโรงเรียน (8) ไม่ทิ้งขว้างและทำลายสิ่งของหรือสาธารณสมบัติในโรงเรียน (9) ปิดก๊อกน้ำหลังการใช้ทุกครั้ง
2	ศีลภาวนา (สังคม) (S ocial development)	พัฒนาการด้านสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น เช่น (1) เข้าแถวอย่างมีระเบียบ (2) ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและห้องเรียน (3) ไม่ฉีกผลงานหรือทำลายสิ่งของของเพื่อน (4) ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อน (5) ไม่พูดปดเพื่อให้ตนหรือเพื่อนพ้นผิด (6) เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น (7) พูดจาสุภาพไพเราะมีคำลงท้าย (8) กล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษ ตามโอกาส (9) รับฟังข้อโต้แย้งของเพื่อนได้ (10) แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อมงดงามตามมารยาทไทย

ตารางที่ 5 รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

ที่	จริยธรรมพื้นฐาน (หลักภาวนา 4)	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
3	จิตภาวนา (จิตใจ) (E motional development)	พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ คือ การมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และ ความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ร่าเริงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือ มีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู เช่น (1) มีความตั้งใจ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เลื่อยล่อย (2) มีความระมัดระวังในคำพูดและการกระทำ (3) มุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ (4) อุดหนุน อุดหนุนไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือหงุดหงิด (5) ภูมิใจในผลงานและความสำเร็จของตน (6) สดชื่นเบิกบานมีความสุขกับการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม (7) ช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มใจ (8) มีพฤติกรรมทางกายและวาทะที่ดีต่อพ่อแม่ ครู (9) เต็มใจที่จะทำงานบำเพ็ญประโยชน์
4	ปัญญาภาวนา (ปัญญา) (W isdom development)	พัฒนาการด้านสติปัญญา คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดี และคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้ แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค์อยู่เสมอและรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้ เช่น (1) บอกได้ว่าอะไรดีไม่ดี มีคุณมีโทษ ควรทำไม่ควรทำ (2) สรุปวิเคราะห์การกระทำของตนเองได้ (3) บอกเหตุและผลของการกระทำได้ (4) สนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ (5) แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 6 ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
1. ความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ในช่วงสัปดาห์แรกจนถึงสัปดาห์สุดท้าย	-กิจกรรมพลศึกษา เพื่อปลูกฝังจริยธรรม ที่กำหนดเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกด้าน คือ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสติปัญญา เป็นต้น -ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษา มีความเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย -การบูรณาการหลักธรรม เพื่อกำหนดเป็นตัวบ่งชี้เพื่อการวัดจริยธรรมพื้นฐาน เป็นการปลูกฝังพัฒนาการในเด็กปฐมวัยได้อย่างสอดคล้อง
2. ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา พบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างหรือไม่ อย่างไร กรุณายกตัวอย่างที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในอดีตกับปัจจุบันพอสังเขป	-คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่บูรณาการระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักการพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการมีความสอดคล้อง กล่าวคือ มุ่งพัฒนาการ 4 ด้าน คือ กายภาวนา (กาย) ศิลภาวนา (สังคม) จิตภาวนา (จิตใจ) และปัญญาภาวนา (ปัญญา) ซึ่งสามารถวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินของผู้ดูแลเด็ก
3. ความพึงพอใจกับการเปลี่ยนแปลง	-ส่วนมากทุกคนมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย -ส่วนมากทุกคนเห็นว่ากิจกรรมพลศึกษา สามารถพัฒนาให้มีความหลากหลายและบูรณาการได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 6 ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
4. คิดจะใช้รูปแบบนี้ต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด	<p>-โดยส่วนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาว่าสามารถใช้ได้เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป้าหมายนั้นๆ ด้วยเป็นสิ่งสำคัญ</p> <p>-ทุกคนคิดว่ารูปแบบกิจกรรมพลศึกษาเพื่อปลูกฝังจริยธรรมสมควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป</p>
5. คิดว่าควรมีการเผยแพร่รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนี้ ให้แก่ครูปฐมวัยคนอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด	<p>-ทุกคนเห็นว่าควรมีการเผยแพร่รูปแบบดังกล่าวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เพื่อให้การสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป</p>
ผู้ตอบแบบประเมิน พบปัญหา/อุปสรรคต่อการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน มาใช้ในชั้นเรียนบ้างหรือไม่ คืออะไร	<p>-กิจกรรมพลศึกษา บางกิจกรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องมีทักษะการดำเนินการในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งพบว่าโดยส่วนมากครูไม่ได้จบตรงสาขาวิชา</p> <p>-อุปกรณ์ ต่างๆ อาจไม่ได้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานทั้งหมด ในบ้างกิจกรรมจึงไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ครูก็ได้ประยุกต์กิจกรรมนั้นโดยบูรณาการการเรียนรู้อื่นๆช่วยกัน</p>

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้านก่อนหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ (N=320)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ		หลัง ใช้รูปแบบ		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านกาย	3.45	.77	4.03	.66	9.200*	0.000
ด้านสังคม	3.54	.64	4.04	.56	2.865*	0.011
ด้านจิตใจ	3.51	.58	3.97	.46	4.311*	0.001
ด้านปัญญา	3.56	.56	3.96	.48	4.862*	0.000
รวม	3.52	.32	4.00	.28	6.159*	0.000

*P < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านกาย (N=320)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านกาย						
1. ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย	3.39	1.73	ปานกลาง	3.96	1.41	มาก
2. แต่งกายสะอาดเรียบร้อย	3.41	1.76	ปานกลาง	4.06	1.45	มาก
3. ดูแลรักษาและจัดเก็บของใช้ส่วนตัว	3.40	1.70	ปานกลาง	4.03	1.38	มาก

ตารางที่ 8 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านกาย (N=320) (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านกาย						
4. รับประทานอาหารที่ถูกหลัก โภชนาการโดยรับประทานได้ทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ	3.66	1.68	มาก	4.07	1.40	มาก
5. รับประทานอาหารไม่หมด เหลือทิ้ง	3.38	1.72	ปานกลาง	4.01	1.44	มาก
รวม	3.45	.77	ปานกลาง	4.03	.66	มาก

จากตารางที่ 5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านกาย พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.45 และหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.03

ตารางที่ 9 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านสังคม (N=320)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านสังคม						
6. เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่	3.49	1.75	ปานกลาง	4.05	1.40	มาก
7. ดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน	3.53	1.76	มาก	4.01	1.40	มาก
8. ทิ้งขว้างและทำลายสิ่งของ	3.72	1.66	มาก	4.05	1.40	มาก
9. ปิดก๊อกน้ำหลังการใช้ทุกครั้ง	3.39	1.69	ปานกลาง	4.01	1.48	มาก
10. เข้าแถวอย่างมีระเบียบ	3.57	1.73	มาก	3.95	1.42	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านสังคม
(N=320) (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านสังคม						
11.ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและ ห้องเรียน	3.44	1.68	ปานกลาง	4.05	1.41	มาก
12.ไม่ส่งเสียงดัง รบกวนเพื่อน	3.63	1.69	มาก	4.13	1.41	มาก
รวม	3.54	.64	มาก	4.04	.56	มาก

จากตารางที่ 6 คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านสังคม พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.54 และหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04

ตารางที่ 10 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านจิตใจ
(N=320)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านจิตใจ						
13.ไม่พูดปดเพื่อให้ตนหรือเพื่อนพ้นผิด	3.49	1.75	ปานกลาง	4.06	1.42	มาก
14.เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	3.57	1.72	มาก	4.03	1.41	มาก
15.พูดจาไม่สุภาพ ไม่มีคำลงท้ายครับ/ค่ะ	3.56	1.68	มาก	3.91	1.41	มาก
16.กล่าวคำขอบคุณหรือขอโทษตามโอกาส ได้	3.50	1.69	มาก	4.03	1.33	มาก
17.รับฟังข้อโต้แย้งของเพื่อนได้	3.32	1.69	ปานกลาง	3.85	1.40	มาก
18.แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อน น้อมตามมารยาท	3.63	1.67	มาก	3.93	1.32	มาก

ตารางที่ 10 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านจิตใจ
(N=320) (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านจิตใจ						
19.มีความตั้งใจ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เลื่อนลอย	3.48	1.76	ปานกลาง	3.97	1.37	มาก
20.มีความระมัดระวังในคำพูดและการกระทำ	3.53	1.75	มาก	3.98	1.35	มาก
21.มุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ	3.48	1.76	ปานกลาง	3.96	1.41	มาก
22.อดทน อดกลั้นไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือหงุดหงิด	3.58	1.68	มาก	3.94	1.38	มาก
รวม	3.51	.58	มาก	3.97	.46	มาก

จากตารางที่ 7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านกาย พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.51 และหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.97

ตารางที่ 11 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านปัญญา
(N=320)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านปัญญา						
23.ภูมิใจในผลงานและความสำเร็จของตน	3.58	1.69	มาก	4.09	1.40	มาก
24.สดชื่นเบิกบานมีความสุขกับการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม	3.72	1.61	มาก	3.93	1.45	มาก
25.ช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มใจ	3.53	1.72	มาก	3.94	1.35	มาก

ตารางที่ 11 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านปัญญา (N=320) (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน ใช้รูปแบบ			หลัง ใช้รูปแบบ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านปัญญา						
26.มีพฤติกรรมทางกายวาจาที่ดีต่อพ่อแม่และครู	3.44	1.69	ปานกลาง	4.00	1.38	มาก
27.เต็มใจที่จะทำงานเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	3.52	1.69	มาก	3.91	1.38	มาก
28.บอกได้ว่าอะไรดี ไม่ดี มีคุณหรือมีโทษ และควรทำสิ่งใดไม่ควรทำสิ่งใด	3.57	1.70	มาก	3.90	1.39	มาก
29.บอกเหตุผลของการกระทำสิ่งต่างๆได้	3.62	1.72	มาก	3.88	1.46	มาก
30.สนใจใฝ่เรียนรู้ และมีความคิดสร้างสรรค์	3.40	1.79	ปานกลาง	3.98	1.41	มาก
31.แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล	3.69	1.73	มาก	3.99	1.41	มาก
รวม	3.56	.56	มาก	3.96	.48	มาก

จากตารางที่ 8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยด้านปัญญา พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.56 และหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.96

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) เพื่อประเมินผลรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1) ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กิจกรรมดนตรี จังหวะ และการเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม กิจกรรมเล่นเกม กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมด้วยนิทาน กิจกรรมพืชน้อง กิจกรรมในวงกลม โดยนำหลักธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักภาวนา 4 ได้แก่ ภาวนาศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา อีกทั้งและการนำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ รัศมี แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และใช้เพลงธรรมะ นิทานธรรมะ ในการนำเข้าสู่กิจกรรม เป็นต้น

5.1.2) ผลการสร้างกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ 1) การเล่นในร่ม (Indoor Play) ประสบการณ์และกิจกรรมทุกชนิดที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของเด็ก ที่นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะและการสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคม เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ที่จะใช้วัสดุเครื่องมือต่าง ๆ รู้จักหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถช่วยสร้างเสริมกระบวนการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย การเล่นเป็นการใช้พลังงานส่วนเกินในร่างกายของเด็กเป็นการฝึกกล้ามเนื้อให้ทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ การเล่นจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจให้มั่นคงแข็งแรง รู้จักปรับอารมณ์ให้เข้ากับภาวะแวดล้อม และการเล่นจะช่วยลดความคับข้องใจของเด็ก 3) ด้านสังคม การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่รวมกลุ่ม รู้จักบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ฝึกการสมาคม และฝึกเด็กในเรื่องของการปรับตัว และ 4) ด้านสติปัญญา การเล่นถือว่าการฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก เป็นการฝึกในเรื่องการคิด และส่งเสริมจินตนาการของเด็ก

2) กิจกรรมพลศึกษากลางแจ้ง (Outdoor Activities) การเล่นในสถานที่กว้าง ที่โล่งแจ้งหรือในสนาม เช่น อุปกรณ์เครื่องเล่นสนามประเภทห้อยโหนเด็กส่วนมากชอบเล่นกลางแจ้งเด็กต้องการเล่นในที่โล่งแจ้ง เด็กเกิดความกระตือรือร้นเมื่อครูพามาเล่นนอกห้องเรียน เช่น

2.1) การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นเครื่องเล่นสนามจะส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกาย พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะเด็กจะได้ปีนป่าย หมุน โยก ฯลฯ ทางสถานศึกษาควรจัดเครื่องเล่นสนามประเภทต่างๆ ดังนี้คือ เครื่องเล่นปีนป่ายหรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก ท่อนไม้สำหรับทรงตัวหรือไม้กระดานแผ่นเดียว เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง เป็นต้น

2.2) การเล่นทราย การจัดทรายให้เด็กเล่นเป็นการตอบสนองธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นจับสัมผัสสิ่งต่างๆ รอบตัว และสร้างสรรค์ตามจินตนาการ ทรายจึงเป็นสิ่งที่เด็กชอบเล่น ทั้งทรายที่เปียกน้ำ ทรายแห้ง เด็กจะเล่นก่อนเป็นรูปร่างต่างๆ และสมมติว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ ทั้งที่เป็นจริงและเป็นสิ่งที่คิดเอาเอง บางครั้งเด็กต้องการสิ่งของนำมาประกอบเรื่องราว เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกหอย ซ้อนตักทราย พิมพ์ขนม เป็นต้น การจัดทรายไว้กลางแจ้ง โรงเรียนมักจัดทำเป็นบ่อเพื่อจัดเก็บทรายมิให้กระจัดกระจาย มีหลังคาหรือตาข่ายรองรับใบไม้ที่ร่วงหล่นมา มีรั้วรอบขอบชิดป้องกันสัตว์เข้าไปถ่ายมูลและทำสกปรก

2.3) การเล่นน้ำ การจัดให้เด็กเล่นน้ำเป็นการตอบสนองธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เช่นเดียวกับการจัดทรายให้เด็กเล่น เด็กพอใจที่ได้เล่นน้ำเพราะเด็กใช้น้ำสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เด็กคิด และเด็กได้ผ่อนคลายความเครียดจากการเล่นน้ำ นอกจากนี้การเล่นน้ำเด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติของน้ำด้วย เช่น น้ำเป็นของเหลว น้ำผสมกับสิ่งต่างๆ ได้

2.4) การเล่นสมมติในบ้านจำลองหรือบ้านตุ๊กตา จัดให้คล้ายบ้านจริง ใช้วัสดุที่นำมาจากเศษวัสดุประเภท ผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เต้า ขาม อ่าง เตาไรต์ เครื่อง ครั้ว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้ว สำหรับตกแต่งบริเวณคล้ายบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านค้าขายของ หรือสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

2.5) การเล่นในมุมช่างไม้ เด็กต้องการการออกกำลังกายในการเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้เพื่อจะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

2.6) การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กเล่นอย่างอิสระ หรือใช้ประกอบการเล่นเกมการเล่นที่ให้อิสระกับเด็ก หากมีการแข่งขัน จะไม่เน้นการแข่งขันแบบมีแพ้มีชนะ อุปกรณ์ที่ครูนิยมนำมาให้เด็กเล่นคือ ลูกบอล ห่วงยาง ฤงทราย ฯลฯ เพราะเหมาะกับเด็กปฐมวัย

2.7) การเล่นเกมการละเล่น เกมการละเล่นที่ครูจัดให้เด็กปฐมวัยเล่นมักเป็นเกมง่ายๆ ทั้งการละเล่นของไทยและการละเล่นสากลที่รู้จักกันทั่วไป และเกมที่ครูประยุกต์ให้เข้ากับหน่วยการสอนที่กำหนดให้เด็กเรียนซึ่งนำมาจากหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูจัดให้เล่นในพื้นที่โล่งกว้าง ส่งเสริมให้เด็กเล่นทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ เป็นเกมสนุกสนานมากกว่าการแข่งขันแพ้ชนะ เพื่อมิให้เด็กเครียดและรู้สึกไม่ดีต่อตนเองที่แพ้หรือไม่ประสบความสำเร็จ

3) กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Motor and Rhythmic Activities) การที่เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามลักษณะธรรมชาติ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกระโดด ปีนป่าย โหน สไลด์ การหมุนตัว การโยก ขยับส่วนต่างๆ ของร่างกาย การทรงตัว การเล่นประกอบอุปกรณ์ ฯลฯ ซึ่งจากการที่ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ขยับเขยื้อน อาจจะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือหลายๆ ส่วนของร่างกายโดยอาจจะเคลื่อนไหวจากจุดหนึ่ง การเคลื่อนไหวอยู่ที่จุดเดิมหรือเป็นการแสดงออกด้วยอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่นมือ เท้า ขา ลำตัว ฯลฯ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น เสียงเคาะจังหวะ ดนตรี และเสียงเพลง เป็นต้น

**ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบดำเนินการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรม
ขั้นพื้นฐานที่ได้เป็น PSEW – Development**

1) กายภาพนา (กาย) (Physical development)

พัฒนาการด้านร่างกาย คือ การดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้ เช่น (1) ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย (2) แต่งกายสะอาดเรียบร้อย (3) ดูแลรักษาและจัดเก็บของใช้ส่วนตัว (4) รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการโดยรับประทานได้ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ (5) รับประทานอาหารหมดจานไม่เหลือทิ้ง (6) เก็บของเล่นหรือของใช้เข้าที่ (7) ดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนหรือโรงเรียน (8) ไม่ทิ้งขว้างและทำลายสิ่งของหรือสาธารณสมบัติในโรงเรียน (9) ปิดก๊อกน้ำหลังการใช้ทุกครั้ง

2) ศิลภาพนา (สังคม) (Social development)

พัฒนาการด้านสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น เช่น (1) เข้าแถวอย่างมีระเบียบ (2) ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและห้องเรียน (3) ไม่ฉีกผลงานหรือทำลายสิ่งของของเพื่อน (4) ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อน (5) ไม่พูดปดเพื่อให้ตนหรือเพื่อนพ้นผิด (6) เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น (7) พุดจาสุภาพไพเราะมีคำลงท้าย (8) กล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษ ตามโอกาส (9) รับฟังข้อโต้แย้งของเพื่อนได้ (10) แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อมงดงามตามมารยาทไทย

3) จิตภาพนา (จิตใจ) (Emotional development)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ คือ การมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และ ความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ร่าเริงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือ มีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู เช่น (1) มีความตั้งใจ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เลื่อยลย (2) มีความระมัดระวังในคำพูดและการกระทำ (3) มุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ (4) อดทน อดกลั้นไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือหงุดหงิด (5) ภูมิใจในผลงานและความสำเร็จของตน (6) สดชื่นเบิกบานมีความสุขกับการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม (7) ช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มใจ (8) มีพฤติกรรมทางกายและวาจาที่ดีต่อพ่อแม่ ครู (9) เต็มใจที่จะทำงานบำเพ็ญประโยชน์

4) ปัญญาภาพนา (ปัญญา) (Wisdom development)

พัฒนาการด้านสติปัญญา คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดี และคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้ แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค์อยู่เสมอและรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้ เช่น (1) บอกได้ว่าอะไรดีไม่ดี มีคุณมีโทษ ควรทำไม่ควรทำ (2) สรุปวิเคราะห์การกระทำของตนเองได้ (3) บอกเหตุและผลของการกระทำได้ (4) สนใจใฝ่รู้ และสร้างสรรค์ (5) แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล

5.1.3) ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผล

5.2.1) ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กิจกรรมดนตรี จังหวะ และการเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม กิจกรรมเล่นเกม กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมด้วยนิทาน กิจกรรมพี่สอนน้อง กิจกรรมในวงกลม โดยนำหลักธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักภาวนา 4 ได้แก่ ภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา อีกทั้งและการนำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ รับศีล แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และใช้เพลงธรรมะ นิทานธรรมะ ในการนำเข้าสู่กิจกรรม เป็นต้น สอดคล้องกับจุดหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์และกำหนดเป็นกิจกรรมกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักไตรสิกขา และหลักภาวนาสี่ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชวรมณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2543); พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2547) กล่าวถึง บุคคลที่พัฒนาแล้วตามหลักพุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา 4 คือ 1) ภาวนิตกาย มีกายที่พัฒนาแล้ว (มีกายภาวนา) คือ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี เริ่มตั้งแต่ รู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตา หู จู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ความเป็น ฟังเป็น ให้ได้ปัญญา บริโภคปัจจัย 4 และสิ่งของเครื่องใช้ตลอดจนเทคโนโลยี อย่างฉลาด ได้ผลตรงเต็มตามคุณค่า 2) ภาวนิตศีล มีศีลที่พัฒนาแล้ว (มีศีลภาวนา) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้วไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแหวงภัย ตั้งอยู่ในวินัย และมีอาชีวะที่สุจริต มีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูล สร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุข 3) ภาวนิตจิต มีจิตที่พัฒนาแล้ว (มีจิตภาวนา) คือ มีจิตใจที่ฝึกอบรมดีแล้ว สมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ ประกอบด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา เอื้ออารี มีมุทิตา มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง มีความเพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น และ สมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เอิบอิม ผ่องใส และสงบเป็นสุข 4) ภาวนิต

ปัญญา มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (มีปัญญาภาวนา) คือ รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุปัจจัย จากภาวนา 4 นี้จะเห็นได้ว่าครอบคลุมระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

5.2.2) ผลการสร้างกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ที่ได้เป็น PSEW – Development ประกอบด้วย 1) ภายภาวนา (กาย) (Physical development) พัฒนาการด้านร่างกาย คือ การดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้ 2) ศิลภาวนา (สังคม) (Social development) พัฒนาการด้านสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น 3) จิตภาวนา (จิตใจ) (Emotional development) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ คือ การมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ร่าเริงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือ มีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู 4) ปัญญาภาวนา (ปัญญา) (Wisdom development) พัฒนาการด้านสติปัญญา คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดี และคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้ แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค์อยู่เสมอและรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการของการสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบของ (พิชณู พงศ์ศรี, 2542; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545; Willer, 1967; Eisner, 1976; Meson, Albert and Khedour, 1985 อ้างอิงในเกียรติกิจาร กุศล, 2544; Joyce and Weil, 1986; Keeves, 1988; Husen and Postethwaite, 1994) ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546); กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547); กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2553); สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) การพัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัยเด็ก โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี พัฒนาการของเด็ก 3-5 ปี โดยการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (พระราชมุนี (ประยูร ธมมจิตโต), 2543; พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2547) ได้แก่ หลักไตรสิกขา และหลักภาวนาสี่ ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2535) ราศี ทองสวัสดิ์ (2539) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541) กุลยา ต้นติผลาชีวะ (2547) มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2547) Brown

(1965) Goffman (1976) จริยธรรมที่ควรปลูกฝังในเด็กที่แสดงออกด้านพฤติกรรม (กาย สังคม) จิตใจ (อารมณ์) และปัญญา เป็นต้น

5.2.3) ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับวิไลวรรณ สาลาสุตา (2552); นิรันุช เหลือลมัย (2553); ทองพูล ภูสิม และคณะ (2554); พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต) (2555); สุระ อ่อนแพง และคณะ (2556); อรุณี จิระพลทรัพย์ (2552); ยงยุทธ อินเจริญ (2554) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการจัดกิจกรรมพลศึกษา ซึ่งการพัฒนาและการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในควร ได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยผ่าน กระบวนการที่เรียกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพลศึกษา และการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในทุกกระบวนการ เพื่อการปลูกฝังจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องยั่งยืนต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของ Piaget (1994 as cited in Wadsworth, 2004); เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2550); Wadsworth (2004) ซึ่งเยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้ให้แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น หากเด็กไม่พอใจใน สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กจะทำให้เด็กขาดความสุข มองโลกในแง่ร้ายและขาดความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Erikson ที่เน้นถึงการปฏิบัติตนของบิดามารดาว่ามีผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่น อารมณ์และบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูเป็นตัวแทนสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับทักษะการจัดกิจกรรม ความรู้ด้านพลศึกษา และความรู้ด้านพระพุทธศาสนาหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้
2. การประเมินเพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ในด้าน พฤติกรรมผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.3.2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการสำหรับครู ในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูก ฝังจริยธรรมพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ควรศึกษาการวัดและประเมินผลพัฒนาการหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์พฤติกรรมของ เด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558, จาก http://www.muangchoom.go.th/_files/data/data_LEdlBIPs.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (อายุ3-5ปี)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กอง วิสุทธการมณเฑาะ. (2523). **วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและนันทนาการ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2545). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: บริษัท เอดิสัน จำกัด.
- เกียรติกำจร กุศล. (2544). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะความเป็นผู้นำของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค.2544) หน้า 295-312. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (ม.ป.ป.). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย : เริ่มต้นที่หัวใจ**. ค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2560 จาก <https://www.preschool.or.th/doc/moral-development-from-the-heart.pdf>
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2532). **หลักมนุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- จรินทร์ ธาณินทร์. (2523). **วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและนันทนาการ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราภรณ์ แผลงประพันธ์. (2556). **สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยให้สมบูรณ์ทุกมิติ ในระดับต่าง ๆ**. ค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558. จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/pr020/>
- ชนัญชิตา กองสุข. (2559). **กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. ค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558. จาก <http://kkkk765.blogspot.com/>

- ณัฐกาล เพ็งลี. (2557). *การสอนพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. ค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2560 จาก <https://docs.google.com/file/d/0Byd87zqa0EcDWnpCeFdmWG9jNfK/edit>
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2527). *การวิจัยเพื่อการพัฒนาจริยธรรม*. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 มิถุนายน 2527.
- _____. (2538). *จริยธรรมในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2552). *ตำราจิตวิทยาการพัฒนาจริยธรรม*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว. ประสานมิตร.
- ทองพูล ภูสิม และคณะ. (2554). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 : มกราคม - เมษายน 2554.
- นิตา หงส์วิวัฒน์ (2554). *ออกกำลังกายในภาวะการร้อนเกินของร่างกาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงแดด
- นිරุช เหลือลมัย. (2553). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุบผา เรืองรอง. (2555). *กิจกรรมกลางแจ้ง*. ค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2560 จาก <http://taamkru.com/th/กิจกรรมกลางแจ้ง/>
- _____. (2555). *กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ*. ค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2560 จาก <http://taamkru.com/th/กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ/>
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญา กล้าจัญญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด.
- พระครูประโชติจันทิมล (นาม จนทโชโต). (2555). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2536). *จะพัฒนาคนอย่างไร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มูลนิธิพุทธธรรม: กรุงเทพมหานคร. หน้า 10.
- _____. (2539). *ศาสนาและเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2543ก). *จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหธรรมิก.
- _____. (2543ข). *ถึงเวลา มารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.

- _____. (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- _____. (2546). *สู่การศึกษาแนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *การศึกษาฉบับง่าย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวันออก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *ศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนให้สูงสุด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2543, มีนาคม). *ปฏิรูปการเรียนรู้สู่สหัสวรรษใหม่*. *พุทธธรรม*, 53 (3), 22.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2542). *หลักการศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป). *การศึกษามนุษย์แบบ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- ไพโรจน์ เนียมมาศ และคณะ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยงยุทธ อินเจริญ. (2554). *การพัฒนาแบบการจัดการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาวะแบบองค์รวม*. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2554
- เยาวพา เดชะคุปต์, ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, สุทธิพรรณ อธิพงษ์ และพรรัก อินทามระ. (2550). *เอกสารชุดวิชาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- _____. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แม็ค. (หน้า 28-29).
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2523). *วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและนันทนาการ*. *วารสารนิตยสารศึกษาศาสตร์*.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วริยา ชินวรรณ (บรรณาธิการ). (2536). *นันทนาการและจริยธรรม*. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.geocities.com/sophy543/eastwest.html>
- วิไลวรรณ สาลาสุตา. (2552). *การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน พระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มร. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 : กันยายน - ธันวาคม 2552.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). *สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2546-2550*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สุชาติ น้ำประสานไทย. (2542). *การศึกษาวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน*

ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *หลักการบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุระ อ่อนแพง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. ปีที่ 15
ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556.

สุวิมล ตั้งสัจพจน์. (2523). *วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและนันทนาการ*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อภิญา ตันทวีวงศ์ และ พัชรา เอี่ยมกิจการ. (2557). *พัฒนาการเด็กปฐมวัย รากแก้วแห่งชีวิต*. สำนักงาน
ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

อรุณี จิระพลังทรัพย์. (2552). *การจัดกิจกรรมพลศึกษาระดับปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตอนุบาลลอออุทิศ
และโรงเรียนอนุบาลเด่นหล้า*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทางการกีฬา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล

อรุณี หรดาล. (2548). *แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในประมวลสาระชุดวิชาการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 1)*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Authors and affiliations. A community and school approach to drug prevention and early
intervention with high risk element school children. *Journal of Primary Prevention*.
June 1995, volume 15, Issue4. pp. 377-385.

Bardo, John W. and John J. Hartman. (1982). *Urban Society: A Systemic Introduction*. New York:
Peacock.

Botvin, G.J., Schinke, L.M., Griffin, K.W., Diaz, T., and Epstein, J.A. (1995). *Life skills training*.
[[http://www.life skill training.com, abstract.html](http://www.life_skill_training.com, abstract.html)]. 29/03/2544.

COPEC, The Council of Physical Education for Children. (2000). *Appropriate practices in
movement programs for young children Age 3-5. USA: AAHPERD Publications*.

DeVris, R. (1996). *Constructivist education in preschool and elementary school: The sociomoral
atmosphere as the first education goal*. In *An international conference on young
children: Priorities and challenges in the 21st century* (pp. 3-20). Bangkok:
Chulalongkorn University.

DeVris, R., & Zan, B. (1995, November). *Creating a constructivist classroom atmosphere*. *Young
Children*, 52, 4-13.

- Eisner, Elliot W. (2009). **Fisner's Educational Connoisseurship Model**. Available from <http://22ged550.wikispaces.com/Eisner's+Educational+Connoisseurship+Model>.
- Fiedler, F. E. (1967). **A theory of leadership effectiveness**. New York: McGrawHill.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Grzybowski, R., Deardoff, W., and Boyd, T. (2001). **Rainbow community health centers**.
[<http://www.execpc.com>]29/03/2544
- Haley J. (1980). **Living Home: The Therapy of Disturbed Young People**. New York: McGraw-Hill.
- Homonoff, E., Martin, J., Rimpas, D. et al. Child and Adolescent Social Work Journal. It takes a village to raise a child: A model of training for prevention of youth abuse of alcohol and other drugs February 1994, Volume 11, Issue 1, : pp 53–61
- Husen, T. and N.T. Posttethwaite. (1975). **The International Encyclopedia of Education**. 2nd ed. New York: Simon and Schuster, Inc.
- J. Kelly Coker, L. Dianne Borders. An Analysis of Environmental and Social Factors Affecting Adolescent Problem Drinking. **Journal of Counseling & Development**. April 2001.
- Joyce, B.R. and Marsha Weil. (1992). **Models of Teaching**. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.
- Joyce, B.R., and Weil, M. (1985). **Models of Teaching**. 6th ed. Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Keeves, J.P. (1988). Educational Research, **Methodology Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Kiselica, S.M. (2001). **The keys to effective helping with intercity adolescent males: providing holistic service safety and expanded life option**. [<http://web.indstate.edu>].29/03/2544
- Kogan, Sheila (2004). **Step by Step: A Complete Moment Education Curriculum**. 2nd ed. USA: Human Kinetics.
- Kohlberg, L. (1964). **Sex differences in morality**. in E.E. Maccoby (Ed.) Sex role development. New York: Social Science Research Council.
- Kumpferl, L.K., Alexander, F.J., McDonal, L., & Olds, L.D. (1999). **Family focused substance abuse prevention: what has been learned from other fields**.
[<http://www.nida.nih.gov>].29/03/2544.
- Longman. Dictionary. [online]. **Available**. from: <http://www.Trglobec.go.th/news-filep3034624184pdf>. [2009, January 13]
- Piaget, Jean. (1960). **The Moral Judgement of Child**. Illinois: The Froo Press.

- Reynolds, J. & Cooper, D.L. J. A community and school approach to drug prevention and early intervention with high risk elementary school children. **Journal of Primary Prevention**. June 1995, Volume 15, Issue 4, pp 377–385
- Robinson,D.J. (2001). **ASAP program information**.
[<http://asap.bsd.Uchicago.edu/asaprogram.html>]. 29/03/2544.
- Steiner, G. A. (1988). **Individual Behavior and Group Achievement**. New York: Oxford University Press.
- Steiner,E. (1988). **Methodology of theory construction**. Sydney: Educology Research Associates.
- Thompson. D., Hudson, S.D. and Oiswn, M.M. (2007) . **S.A.F.E. Play Area: Creation, Maintenance and Renovation**. United States: Human Kinetics.
- Tosi, Hery L. and Stephen J. Canoll. (1982). **Management**. 2nd ed., New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Urban Health Initiative.(2000). **Substance abuse prevention**. [<http://aspe.hhs.gov>].28/03/2544.
- Wadsworth, B. J. (2004). **Piaget's theory of cognitive and affective development: Foundation of constructivism** (5th ed.). New York: Longman.
- Willer, D. (1968). **Scientific Sociology: Theory and Method**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Willer, R.H. (1967). **Leader and leadership process**. Boston: Irwin/McGraw-Hill.
- Willer,D. (1968). **Scientific Sociology: Theory and Method**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall. Stoner and Wankel, 1986 available from p43373881129-1 pdf-Foxit Reader-[p43373881129-1pdf].
- Wright, D. (1975). **The psychology of moral behavior**. Middlesex, England: Penquin Books Ltd.

ภาคผนวก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
- เครื่องมือการวิจัย
- ประวัติผู้วิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักสังคมวิทยา จำนวน 5 คน

กลุ่มนักสังคมวิทยา มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไม่น้อยกว่า 2 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปเกี่ยวกับสาขาวิชาสังคมวิทยา หรือ 2) เป็นนักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านสังคมวิทยาการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและมีผลงานปรากฏเด่นชัด หรือ 3) ปฏิบัติงานด้านชุมชนและการพัฒนาสังคมมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ดังนี้

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	อาจารย์ประจำ ม.ราชภัฏมหาสารคาม
2	รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง	อาจารย์ประจำหลักสูตร ศษ.ด.การบริหารการศึกษา
3	รศ.อุดม พิริยสิงห์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
4	ดร.สวัฒน์ จิตต์จันทร์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
5	ดร.โกศล นามโร	นักวิชาการอิสระ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไม่น้อยกว่า 2 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เกี่ยวกับสาขาการศึกษาปฐมวัย หรือ 2) เป็นนักวิชาการหรือนักการศึกษาที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและมีผลงานปรากฏเด่นชัด หรือ 3) ปฏิบัติงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือ 4) เป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาปฐมวัยในหน่วยงานการศึกษา ดังนี้

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	ผศ.(พิเศษ)นันทา โพธิ์คำ	อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
2	นางสาวนิธินาถ อุดมสันต์	อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ม.ราชภัฏร้อยเอ็ด
3	นางสาวสุกิมล บุญพอก	อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ม.ราชภัฏร้อยเอ็ด
4	นางสาวทพวรรณ วรรณภักดี	อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ม.ราชภัฏร้อยเอ็ด
5	นางนารีรัตน์ จันทฤทธิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 5 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา มีคุณสมบัติตามที่กำหนดต่อไปนี้ ไม่น้อยกว่า 1 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือเปรียญธรรม 8 ประโยค หรือ 2) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาและการพัฒนา มาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ 3) เป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือผู้สนใจในพระพุทธศาสนาที่นำคำสอนหรือความรู้ทางพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาสังคมหรือการศึกษามากกว่า 5 ปี ดังนี้

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	พระราชปริยัติวิมล,ดร.	เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด(ธ)
2	พระครูกิตติวรารท,ดร.	รองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
3	พระมหาสากล สุภเมธี,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
4	พระครูธรรมภาณโกวิท,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
5	พระครูวิกรมธรรมธัช	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

**แบบสอบถามหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**

ข้อมูลเบื้องต้น

1. ชื่อ-สกุล
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. สาขาวิชาที่จบ
5. ตำแหน่งงาน
6. ประสบการณ์ทำงาน และด้านการบริหารอื่นๆ

การนำหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. สถานศึกษามีการนำหลักคุณธรรม จริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษาอย่างไรบ้าง / กิจกรรมใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในระหว่างดำเนินการในแต่ละกิจกรรมมีการบริหารจัดการอย่างไร พบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง และดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. การนำหลักคุณธรรม จริยธรรม ทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษา ผลที่ปรากฏเห็นชัด เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

5. ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าจะนำหลักจริยธรรมมาใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย มาใช้ในสถานศึกษาต่อไปหรือไม่ถ้าใช่ มีแผนต่อไปอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก
ประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น

1. ชื่อ/นามสกุล/อายุ/ระดับการศึกษา/สาขาวิชาที่จบ

.....

2. สอนประจำชั้นใด/ระยะเวลาในการทำงาน

.....

3. เหตุใดจึงเลือกสอนที่สถานศึกษาแห่งนี้

.....

4. ท่านนับถือศาสนาใด/ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาบ้างหรือไม่ กรุณาเล่ากิจกรรมทางศาสนาที่ได้ไปเข้าร่วม (ทั้งในอดีต/ปัจจุบัน)

.....

การดำเนินการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ท่านพบปัญหา/อุปสรรคต่อการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน มาใช้ในชั้นเรียนบ้างหรือไม่ คืออะไร

.....

ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ในช่วงสัปดาห์แรกจนถึงสัปดาห์สุดท้าย

.....

.....

.....

.....

2. ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านพบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างหรือไม่ อย่างไร กรุณายกตัวอย่างที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในอดีตกับปัจจุบันพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

3. ท่านพอใจกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดจะใช้รูปแบบนี้ต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าควรมีการเผยแพร่รูปแบบการจัดกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐานนี้ ให้แก่ครูปฐมวัยคนอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

คำชี้แจงการใช้แบบวัดจริยธรรมตามหลักการทางพุทธศาสนา
จากการสังเกตพฤติกรรม

แบบวัดจริยธรรมฉบับนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมตามหลักการทางพุทธศาสนา โดยวิเคราะห์จากมรรคมีองค์แปด ย่อลงมาเป็น ศิล สมาธิ ปัญญาหลักภาวณา 4 คือ มีองค์ประกอบด้าน กาย ศิล จิต และปัญญาและมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ผู้ให้ข้อมูล

ครูประจำชั้น/ผู้สังเกต

รายละเอียดของแบบวัด

แบบวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 31 ข้อ จำแนกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านกาย องค์ประกอบนี้มุ่งวัดการดูแลตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุโดยไม่เบียดเบียนตนและสิ่งรอบตัว ได้แก่ ดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแท้

2. องค์ประกอบด้านสังคม องค์ประกอบนี้มุ่งวัดการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ มีวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น

3. องค์ประกอบด้านจิตใจ องค์ประกอบนี้มุ่งวัดการมีสมรรถภาพทางจิตดี ได้แก่ มีสติ สมาธิ และ ความเพียร การมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ไร้เรงเบิกบาน มีความสุขในการเรียนรู้ และการพัฒนาตน และการมีคุณภาพจิตดี คือมีความเมตตากรุณาและมีความกตัญญู

4. องค์ประกอบ ด้านปัญญา องค์ประกอบนี้มุ่งวัดการมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำสิ่งดีและคิดแก้ปัญหาได้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี ใฝ่รู้ แสวงหาความจริงและใฝ่สร้างสรรค้อยู่เสมอ และรู้เท่าทันและแก้ไขปัญหาได้

ขอให้ท่านพิจารณาว่าเด็กปฐมวัยในห้องของท่านมีการปฏิบัติคุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับใด แล้วใส่เครื่องหมาย/ลงในช่องระดับการปฏิบัติ เพื่อให้ง่ายต่อการตอบ ขอให้ท่านใช้เกณฑ์ในการคิดเทียบ ดังนี้

1) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น 90% ขึ้นไปในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น **มากที่สุด**

2) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น 80-89% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น **มาก**

3) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติ ในเรื่องนั้น 70-79% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น **ปานกลาง**

4) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น 60-69% ในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น **น้อย**

5) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น 59% ลงมาในช่วง 8 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่า ได้กระทำหรือปฏิบัติเรื่องนั้น **น้อยมาก**

6) ถ้ากิจกรรมหรือพฤติกรรมตามที่ระบุ 100% เด็กไม่ได้กระทำหรือปฏิบัติในเรื่องนั้น ถือว่า **ไม่ได้ปฏิบัติ**
ช่วงเวลาที่ยังเกิด คือ ช่วงเวลาตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าชั้นเรียน จนกระทั่งเด็กนอนพักผ่อนและช่วงเด็กตื่นนอน จนกระทั่งกลับบ้าน

แบบวัดจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ชื่อนักเรียน.....วัดครั้งที่.....

ระหว่างวันที่.....

ข้อมูลผู้สังเกต

เพศ ชาย หญิง อายุ.....

ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย น้อยกว่า 5 ปี 6 ปี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	ไม่ได้ปฏิบัติ
ด้านกาย						
1. ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย						
2. แต่งกายสะอาดเรียบร้อย						
3. ดูแลรักษาและจัดเก็บของใช้ส่วนตัว						
4. รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการโดย รับประทานได้ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ						
5. รับประทานอาหารไม่หมด เหลือทิ้ง						
ด้านสังคม						
6. เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่						
7. ดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน						
8. ทิ้งขว้างและทำลายสิ่งของ						
9. ปิดก๊อกน้ำหลังการใช้ทุกครั้ง						
10. เข้าแถวอย่างมีระเบียบ						

คุณลักษณะที่พึงประสงค์บ่งชี้ จริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	ไม่ได้ปฏิบัติ
11. ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและห้องเรียน						
12. ไม่ส่งเสียงดัง รบกวนเพื่อน						
ด้านจิตใจ						
13. ไม่พูดปดเพื่อให้ตนหรือเพื่อนพ้นผิด						
14. เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น						
15. พูดจาไม่สุภาพ ไม่มีคำลงท้ายครึบ/คะ						
16. กล่าวคำขอบคุณหรือขอโทษตามโอกาสได้						
17. รับฟังข้อโต้แย้งของเพื่อนได้						
18. แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อมตามมารยาท						
19. มีความตั้งใจ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เลือนลอย						
20. มีความระมัดระวังในคำพูดและการกระทำ						
21. มุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ						
22. อุดหนุน อุดหนุนไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือหงุดหงิด						
ด้านปัญญา						
23. ภูมิใจในผลงานและความสำเร็จของตน						
24. สดชื่นเบิกบานมีความสุขกับการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม						
25. ช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มใจ						
26. มีพฤติกรรมทางกายวาจาที่ดีต่อพ่อแม่และครู						
27. เต็มใจที่จะทำงานเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม						
28. บอกได้ว่าอะไรดี ไม่ดี มีคุณหรือมีโทษ และควรทำสิ่งใดไม่ควรทำสิ่งใด						
29. บอกเหตุผลของการกระทำสิ่งต่างๆได้						
30. สนใจใฝ่เรียนรู้ และมีความคิดสร้างสรรค์						
31. แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล						

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์
ภูมิลำเนา	อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน	70 หมู่ 10 บ้านเปลือยน้อย ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด 45170
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 ปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2551 ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ผลงานทางวิชาการ	- การใช้ทฤษฎีเสริมแรงของสกินเนอร์เพื่อส่งเสริมการเข้าห้องเรียนตรงต่อเวลาของ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 - รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสำนักงานเทศบาล เมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประจำปีงบประมาณ 2558
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตำบลดงลาน อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000



มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลตงสถาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว๑๒๕

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง

ด้วย นายศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์ และคณะผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเสนอต่อสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขออนุมัติคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติวราทร,ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

อธิการบดี
Nee
ศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง
30/1/18



มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี่ยงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว๑๒๕

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พระมหาสากล สุภรเมธี,ดร.

ด้วย นายศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์ และคณะผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเสนอต่อสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติวราทร,ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๕๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

- ทศม

(พระมหาศกทก สัทธมธ,ดร.)

อธิการบดีประจำเขตร้อยเอ็ด

สหวิทยาเขตศาสนนและปรัชญา

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

โทร. ๐๘๗-๐๒๕-๘๓๘๐



มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว๑๒๕

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางนาริรัตน์ จันทวฤทธิ

ด้วย นายศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์ และคณะผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเสนอต่อสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดทราบ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติวราทร,ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

- ทบป

(นาง ทวีพร จันทวฤทธิ)
จากงานบริหารกลุ่ม ศกจิตตธรรมศึกษาฯ
๓๐ มกราคม ๒๕๖๑
โทร. ๐๔๗-๒๒๘-๕๑๕๓